

**EUROPSKA AGENDA
ZA KULTURU**

**RADNI PLAN ZA KULTURU
2015-2018/2011-2014**

PROSINAC 2015.

PRIRUČNIK ZA KULTURNU OSVIJEŠTENOST I IZRAŽAVANJE

OTVORENA METODA KOORDINACIJE (OMK)
RADNA SKUPINA STRUČNJAKA DRŽAVA ČLANICA EU-A
ZA RAZVOJ KLJUČNE KOMPETENCIJE
"KULTURNA OSVIJEŠTENOST I IZRAŽAVANJE"

DODATAK

EUROPSKA UNIJA

*Europe Direct servis je koji će vam pomoći da
dobijete odgovore na svoja pitanja o Europskoj uniji:*

**Besplatni telefon
00 800 6 7 8 9 10 11 (*).**

(*) Informacije su besplatne, kao i većina poziva
(neki operateri, govornice ili hoteli vjerojatno će naplatiti telefonsku uslugu).

Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na mrežnim stanicama: <http://europa.eu>

ISBN 978-92-79-54986-1

doi:10.2766/031936

© Europska unija 2016.

**EUROPSKA AGENDA
ZA KULTURU**

RADNI PLAN ZA KULTURU
2015-2018/2011-2014

PROSINAC 2015.

PRIRUČNIK ZA KULTURNU OSVIJEŠTENOST I IZRAŽAVANJE

OTVORENA METODA KOORDINACIJE (OMK)
RADNA SKUPINA STRUČNJAKA DRŽAVA ČLANICA EU-A
ZA RAZVOJ KLJUČNE KOMPETENCIJE
"KULTURNA OSVIJEŠTENOST I IZRAŽAVANJE"

DODATAK

SADRŽAJ

PRIMJERI DOBRE PRAKSE U ZEMLJAMA ČLANICAMA EU-A

AUSTRIJA	7
A. bink – izgradnja okoliša za učenje za mlade (Initiative Baukulturvermittlung für junge Menschen)	7
B. Brunnenpassage – KunstSozialRaum (Prostor umjetnosti za zajednicu)	9
BELGIJA – FLANDRIJA	12
A. Čitaj naglas – Urban Woorden	12
B. JA TI MI: izložba o identitetu i interakciji s drugima	14
BELGIJA – FRANKOFONA ZAJEDNICA	17
A. Potpora izražavanju i kreativnosti u sektoru neformalnog obrazovanja mladih	17
B. Odluka o kulturnom obrazovanju: umjetnički i kulturni projekti + povlašteni partneri	19
CIPAR	21
A. Gradski bazari	21
ČEŠKA	24
A. Predstava “Kazališta potlačenih” (s posebnim fokusom na sukob manjinske i većinske kulture)	24
B. Osnovnoškolsko umjetničko obrazovanje	26
ESTONIJA	28
A. Huvitav Kool – Zanimljiva škola	28
B. Elamusaasta – Godina iskustva	30
FINSKA	33
A. Finska mreža dječjih centara za kulturu	33
B. Plan za obrazovanje u kulturi	36
FRANCUSKA	39
A. Lokalna konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju u školama Rouena	39
B. Lokalna konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju udruge općina Fécampa	42
GRČKA	46
A. Ekološko-kulturne smjernice: javni urbani prostori oko zidina antičke Atene i Pireja	46
HRVATSKA	48
A. Ruksak (pun) kulture	48
B. Škola stvaralaštva “Novigradsko proljeće”	51
IRSKA	54
A. Portal umjetnost u obrazovanju	54
B. Projekt prekograničnog povezivanja: Načini gledanja I i II (Republika Irska i Sjeverna Irska)	55

LATVIJA	59
A. Osnovna škola Druviena: povezivanje kulturnih tradicija i izazova današnjice	59
B. Tjedan kreativnosti "Radi!"	62
LITVA	66
A. Ranjiva djeca "igraj se učeći" u knjižničarskom projektu – IZAZOV	66
B. Muzej-škola-učenik: muzeji i srednje škole u nacionalnoj mreži partnerstva	68
MAĐARSKA	70
A. Muzej bajki i priča	70
B. Centar za muzejsko obrazovanje – MOKK	71
MALTA	74
A. Ħolqa Europski kazališni festival za učenike	74
B. Predsjedničin tajni vrt	76
NIZOZEMSKA	78
A. Živjela umjetnost (Lang leve kunst)	78
B. Program kvalitetnog obrazovanja u kulturi (Cultuureducatie met Kwaliteit)	80
POLJSKA	84
A. Dostupna kultura	84
B. Projekt Scholaris – didaktički resursi za učitelje	87
PORTUGAL	90
A. Estetičko i umjetničko obrazovanje u školi (PEEA)	90
B. 10x10	92
RUMUNJSKA	95
A. Drugačija škola! (Nacionalni program)	95
B. Pilot projekt – Kreativnost u predtercijalnom obrazovnom sustavu – razvoj nacionalnog kurikuluma o utjecaju kazališta u obrazovanju	98
SLOVAČKA	101
A. Osnovna škola za umjetnost	101
B. Supertrieda (Super razred)	103
SLOVENIJA	109
A. Kazališna igraonica	109
B. Program za nacionalno filmsko obrazovanje Art kino mreže Slovenije	112
ŠPANJOLSKA	116
A. LÓVA – Opera kao metoda učenja	116
B. MUS-E program – Obrazovno i društveno uključivanje s pomoću umjetnosti	118
ŠVEDSKA	120
A. Inicijativa kreativna škola	120
B. Škole glazbe i umjetnosti	121

U okviru Otvorene metode koordinacije (OMK), radne skupine za kulturnu osviještenost i izražavanje, u kojoj su sudjelovale 22 države članice EU-a, identificirane su zanimljive prakse koje daju dobre primjere kako se razvoj te ključne kompetencije može izravno i neizravno promicati. U ovom dodatku opisuju se svi primjeri te dobre prakse.

AUSTRIJA

A. bink – izgradnja okoliša za učenje za mlade (Inicijativa Baukulturvermittlung für junge Menschen)

Opće informacije	
Vremenski okvir	Osnovana 2010.
Opis	<p><i>Verein Inicijativa Baukulturvermittlung</i> (Obrazovna udruga za izgradnju okoliša) skup je austrijskih inicijativa i projekata koje zajedno rade s ciljem da se arhitektura, urbanizam, građevinarstvo i gradnja približe djeci i mladima. Čvršća suradnja između sudionika s istim ciljem promiče svijest o važnosti obrazovanja djece i mladih o izgrađenu okolišu i potrebi za širokom platformom za školske i izvannastavne aktivnosti.</p> <p>Platforma, www.bink.at, namijenjena je poticanju mladih da se bave arhitekturom i urbanim okolišem.</p> <ul style="list-style-type: none">• Infrastruktura (npr. građevine, okoliš, virtualna platforma)• Mreža/partnerstvo
Upečatljiva obilježja	Ova vrsta nacionalne mreže koja spaja regionalne ustanove i ljude jedinstvena je u području obrazovanja o izgrađenu okolišu ne samo u Austriji već u čitavoj Europi.
Ključna kompetencija	
Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?	Svi živimo, radimo i krećemo se u oblikovanu okolišu. Osjećati se ugodno i opušteno u tim prostorima ključno je za oblikovanje identiteta i sazrijevanje. Iskustvo prostora jedan je od temeljnih događaja u ljudskom životu. Iskustva pokazuju da su djeca i mladi vrlo zainteresirani za okoliš i svjesni svog okoliša. Prepoznavanje arhitekture naučena je vještina koja potiče prostorno razumijevanje te shvaćanje potencijala oblikovanja i izgrađenog okoliša. Obrazovanje o arhitekturi i izgrađenu okolišu obuhvaća uvažavanje i izražavanje, unapređuje vizualne, jezične i vještine za donošenje odluka te omogućava odgovorno sudjelovanje u izgrađenu okolišu.
Kultura	
S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none">• Proizvodnja/stvaranje• Zamjećivanje/analiziranje• Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)
S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none">• Primijenjene umjetnosti/dizajn (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)• Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim i izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društveno uključivanje, zdravlje, aktivan životni stil, sport)
Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none">• Djeca/mladi• Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)• Drugi: škole
Opis	<ul style="list-style-type: none">• Djeca i mladi u školi i izvan nje, učitelji, edukatori

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Obrazovanje o oblikovanu i izgrađenu životnom okolišu pomaže da ljudi uvide svoju odgovornost prema njemu i osvijeste njegove učinke. Zbog toga što svi živimo i krećemo se u oblikovanim prostorima, svijest o izgrađenu okolišu treba biti svakodnevna vještina.

Premda arhitektura najneposrednije utječe na naš svakodnevni život u svim oblicima umjetničkog djelovanja, samo neki od nas osvijesteno promatraju vlastiti okoliš. Još ih je manje koji su svjesni da je dobro oblikovanje ključna komponenta našeg blagostanja i bit našeg kulturnog identiteta.

Cilj je internetske stranice poboljšati pristup s pomoću jednostavne dostupnosti informacija i materijala.

Na internetskoj je stranici dostupna dokumentacija i evaluacija dovršenih projekata, zamisli i nastavni obrazovni materijali te kalendar obrazovnih događaja o izgrađenu okolišu. Ona također sadrži forum za razmjenu iskustava s drugim inicijativama u Austriji, teorijske članke i komentare te relevantnu literaturu i linkove.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Da upoznaju i artikuliraju osobne potrebe i želje u vezi s izgrađenim okolišem (područje u kojem se troši najveći dio prihoda) te potiče urbaniste i javnost da poboljšaju kvalitetu projekata u ovom području.

Znanjem

Da nauče povijest izgrađenog okoliša i upoznaju zadatke i zvanja u urbanizmu i graditeljstvu.

Stavovima

Da steknu uvod u raznolikost okoliša, shvate sukobe interesa u vezi s urbanizmom i da razviju sposobnost pronalaženja konsenzusa između drugačijih korisničkih skupina.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Mladi, škole, kulturne organizacije

Udruga *Verein Initiative Baukulturvermittlung* nastala je iz mreže lokalnih inicijativa u austrijskim pokrajinama i djeluje diljem Austrije. Partneri su udruge, uredi ili pojedinci koji promiču suvremenu arhitekturu, zastupaju lokalna stručna društva ili fakultete, ili rade kao edukatori.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Neki su od partnera u mreži učitelji koji pomažu u širenju aktivnosti unutar školskog sustava. Nastavni materijal koji je razvio Bink (*Baukulturkompass*) promiču neke lokalne obrazovne vlasti.

Niz projekata *RaumGestalten*, koji zajednički više od 15 godina provode KulturKontakt Austrija, Austrijska zaklada za arhitekturu i Komora arhitekata i inženjera omogućava školama da se tijekom školske godine bave raznim dimenzijama izgrađena okoliša.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Formalni obrazovni sustav nije nužno uključen u ovu dobru praksu.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Ne

Informacije

Resursi	Pripadnik mreže zadužen je za svaki projekt, prima manji novčani iznos i raspolaže dodatnim resursima. Projekti su podržani iz javnih fondova, financira ih Komora arhitekata i inženjera, a neke projekte i privatni sponzori.
Organizacija/uprava	<i>Verein Initiative Baukulturvermittlung</i> javno je financirana suradnička udruga kojom upravljaju njezini članovi. Glavne odluke donose se na skupštinama svake dvije godine.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none">• Razne osobe (neformalne skupine pojedinaca)• Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Internetske stranice	www.bink.at (dostupno i na engleskom jeziku) kontakt: dr. Barbara Feller, predsjednica bink Initiative Baukulturvermittlung für junge Menschen office@bink.at

Preporuke

Preporuke za sudionike u ovom području:

Oblikujte mreže. S mrežom se mogu realizirati veći projekti od nacionalnog interesa, može se lakše povećati vidljivost i podići kulturna osviještenost.

Okupite razne relevantne aktere iz posebnih kulturnih područja. Okupljanje relevantnih aktera u nekom kulturnom području (na ovom primjeru to je izgrađeni okoliš) olakšava unapređivanje znanja o temi i omogućava im uzajamno korištenje stečenih iskustava. Nadalje, razmjena između sudionika pomaže u izgradnji timskog duha i poboljšava rad i kulturno izražavanje različitih aktera.

B. Brunnenpassage – KunstSozialRaum (Prostor umjetnosti za zajednicu)

Opće informacije

Vremenski okvir	Od 2007.
Opis	<p>Brunnenpassage je centar za umjetnost za zajednicu u kojem se susreću ljudi iz raznih društvenih slojeva i zajedno rade na umjetničkim projektima, sviraju i izvode plesne i dramske predstave, vježbaju s profesionalnim umjetnicima i glume na pozornici.</p> <p>Nalazi se usred ulične tržnice na kojoj oko 70% kupaca potječe iz Turske, Indije, Srbije i drugih zemalja.</p> <p>Osnovan je s uvjerenjem da je dostupnost umjetnosti i kulturi ljudsko pravo. Umjetnost ljudima daje priliku da definiraju svoj identitet i da sebe izraze u potpunosti.</p> <p>Svi umjetnički projekti izvršeni u okviru centra Brunnenpassage pokazuju da kulturna raznolikost neupitno obogaćuje naše društvo.</p> <p>Sudjelovanje je besplatno.</p> <ul style="list-style-type: none">• Infrastruktura (npr. građevine, okoliš, virtualna platforma)• Projekt
Upečatljiva obilježja	<p>U centru Brunnenpassage dva su elementa kulturnog izražavanja, kreacija i izvedba, sastavni dio regularnog programa. To je jedinstveno mjesto otvoreno svima. U timu su ljudi koji govore turski, srpski, hrvatski, bošnjački, španjolski, slovački, albanski, kineski, engleski, francuski, hebrejski, arapski i njemački jezik. Brunnenpassage ima golem utjecaj u postizanju kulturne osviještenosti i spajanju drugačijih zajednica. On je pokretačka snaga za promicanje i spajanje ljudi iz drugačijih kulturnih sredina koji žive u tom dijelu Beča i izvan njega.</p>

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Olakšavajući sudjelovanje u kulturnim aktivnostima (izvođačima i publici) Brunnenpassage daje ljudima mogućnost da izraze svoje zamisli, iskustva i emocije u raznim medijima, uključujući glazbu, izvedbene umjetnosti, književnost i vizualne umjetnosti.

Spajanje ljudi iz različitih (useljeničkih i neuseljeničkih) sredina unapređuje shvaćanje kulturne i jezične raznolikosti u našem društvu. Ova vrsta kulturne i umjetničke suradnje promiče otvorenost i poštivanje raznolikosti u kulturnom izražavanju. Pozitivni stavovi također pospješuju kreativnost i spremnost da se kultivira vlastita estetička senzibilnost s pomoću umjetničkog samoizražavanja i sudjelovanja u kulturnom životu.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Produkcija/stvaranje
- Zamjećivanje/analiziranje
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (produkcija i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljne skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji
- Stariji/hajstariji naraštaji

Opis

- Ljudi iz različitih sredina, stranci, useljenici, Austrijanci, muslimani, kršćani, mladi i stari.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Brunnenpassage je centar za umjetnost za zajednicu koji omogućava brojne kulturne, društvene i političke susrete s ciljem promicanja suradnje između ljudi koji dolaze iz drugačijih sredina (stranci, useljenici, Austrijanci, muslimani, kršćani, mladi i stari).

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Ples, uvježbavanje glasa, izvedbe, gluma, film i fotografija, umjetnost.

Znanjem

Antidiskriminacija i međukulturna osviještenost, filmski i kazališni tečajevi.

Stavovima

Društvena vidljivost, stjecanje samopouzdanja, uključivanje u zajednicu, međukulturna praksa.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Ljudi iz različitih sredina, stranci, useljenici, Austrijanci, muslimani, kršćani, mladi i stari.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Sustav formalnog obrazovanja nije uključen u ovu dobru praksu.

Informacije

Resursi Brunnenpassage se financira iz javnih fondova, od sponzora, privatnih pokrovitelja i dobrovoljnim priložima sudionika događaja.
Tim sačinjavaju zaposlenici (umjetnički direktor, voditelji projekata, administrator, tehnički direktor, tehničko osoblje) i volonteri.

Organizacija/uprava Organizacija *Caritas Vienna* odgovorna je za Brunnenpassage.

Inicijativa Podjela odgovornosti: više organizacija (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)

Internetske stranice www.brunnenpassage.at (dostupno i na engleskom jeziku)
kontakt: mr. Ivana Pilić, umjetnička direktorica
info@brunnenpassage.at

Preporuke

Spajanje ljudi iz različitih (useljeničkih i neuseljeničkih) sredina unapređuje shvaćanje kulturne i jezične raznolikosti u našem društvu. Ova vrsta kulturne i umjetničke suradnje promiče otvorenost i poštivanje raznolikosti u kulturnom izražavanju.

Organizacije koje se bave umjetnošću, kulturom i obrazovanjem trebaju sadržavati društvenu raznolikost.

BELGIJA

FLANDRIJA

A. Čitaj naglas – Urban Woorden

Opće informacije

Vremenski okvir 6 mjeseci

Opis Organizacija Urban Woorden htjela je saznati pomažu li određene knjige mladima koji dolaze iz drugačijih sredina da steknu samopouzdanje. Ova će inicijativa na mnoge načine odgovoriti na ta pitanja.

Za ostvarivanje tog cilja i samopouzdanje mladih s pomoću literature, projekt "Čitaj naglas" usredotočen je na odabir, zajedno s mladima, literature koja se njima obraća. Ova metoda temelji se na koncepciji kritičke pedagogije. Većina odabranih knjiga bitna je za hip hop/urbanu kulturu koja je danas dominantna u stvarnom životu mnogih mladih u urbanim područjima. Urban Woorden organizirao je "Čitaj naglas" čitateljske/debatne grupe u Bruxellesu, Gentu i Leuvenu. Grupe se sastaju svake srijede na tri lokacije. Svaka grupa ima svojeg voditelja koji je malo stariji od ciljane skupine, članovi koje su u dobi od 13 do 18 godina. Nadalje, svaku je knjigu čitala vrlo poznata osoba (VIP) iz flamanske umjetnosti i kulture te raspravljala na sastancima o tome što ta knjiga za nju znači. Knjige koje su se čitale: *Kako uzgojiti ružu od betona* (Tupac Shakur), *Drarrie in de Nacht* (Fikry (El Azzouzi)) i *KleeneKroniken* (Neske Beks).

- Projekt

Upečatljiva obilježja

"Čitaj naglas" vjeruje da hip hop nije samo glazba. Uostalom, to je kultura. Hip hop živi u knjigama. Čitanjem knjiga autora kao što su Tupac Shakur i razgovorom o takvim djelima Organizacija Urban Woorden želi pomoći članovima grupe da prepoznaju neke priče i da steknu samopouzdanje koje će zatim možda pomoći članovima grupe da počnu pisati. Urban Woorden shvatio je tijekom čitanja triju knjiga u trima gradovima da mladi mogu prenijeti neke priče u svoje životne situacije. Pojedini mladi ljudi koji se susreću s rasizmom u školi ili u svakodnevnom životu iskoristili su "Čitaj naglas" kao zaštićen prostor u kojem mogu govoriti o svojim frustracijama i zajedno s drugim pojedincima iz grupe stvoriti pozitivno ozračje u zajednici.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?

Zamjenjivanjem knjiga koje se čitaju u školi s knjigama koje nisu na popisu literature u mnogim flamanskim školama, "Čitaj naglas" potiče osjećaj samopouzdanja kod mladih u grupi. Još je važnije da jača i povećava njihovu kulturnu osviještenost i izražavanje. Oni su otkrili nove svjetove u knjigama koje čitaju i naučili kako kreativno izraziti svoje snove, strahove i izazove, ne samo u današnjem kontekstu nego i u budućnosti.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
"Čitaj naglas" omogućava mladima ne samo da otkriju nove knjige nego i da razmišljaju o svojoj realnosti. Neki se suočavaju s rasizmom, pa je rasprava o tim temama promijenila njihovu percepciju te su naposljetku neki poželjeli pisati poeziju o svojim iskustvima i upoznati nove priče i medije.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
Hip hop, književnost
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
Hip hop glazba kao kultura, baština i tradicija. Bitno je prevladati predodžbu da je to samo glazba.
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
Korištenje moći hip hopa i urbane realnosti za povećanje samosvijesti kod mladih općenito, a posebno kod onih iz etnički drugačijih sredina i useljenika druge/treće generacije.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi

Opis Projekt je usmjeren na osobe od 13 do 18 godina iz etnički različitih skupina. Mnogi od njih žive u urbanom okruženju, pa će se zacijelo suočiti s diskriminacijom i hip hop im je blizak, premda to nije nužno.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi) Projekt je usmjeren na proširenje književnih pogleda mladih iz etnički drugačijih skupina s pomoću čitanja knjiga koje sadrže neke elemente hip hop i urbane kulture. Bitno je da im se omogući prostor da bi osnažili samosvijest, povećali samopouzdanje, ojačali sebe kao pojedince i shvatili da pripadaju široj zajednici.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Čitanje i izražavanje sebe, svojih strahova i snova.

Znanjem

Bolje razumijevanje što književnost može ponuditi, pomoći im da shvate da postoje knjige koje pričaju priče o njima i proširuju njihov uvid u hip hop kulturu.

Stavovima

Projekt ima za cilj stvaranje zaštićenih prostora u kojima mogu bolje upoznati sebe, proširiti svoje horizonte i općenito steći samopouzdanje.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Mladi, škole, kulturne organizacije.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Ova dobra praksa povezana je sa školom. Urban Woorden daje istraživačku dimenziju projektu "Čitaj naglas". Postdiplomant antropologije na Amsterdamskom sveučilištu analizirao je može li "Čitaj naglas" stvoriti snažniji identitet, omogućava li samopouzdanje, odnosno kako to čini.

Stvara li novi društveni prostor u kojem se okupljaju mladi iz drugačijih etničkih sredina da bi razmijenili svoja mišljenja o čitanju s drugima, osjećaj samopouzdanja i sudjelovanja u širem društvu? Povećava li posebno njihov interes za književnost i omogućava li im istodobno da uspješno pohađaju i imaju izvrsne rezultate u flamanskom školskom sustavu?

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

"Čitaj naglas" prije svega mladima u grupi nudi dodatak popisu literature po kojem uče u flamanskom obrazovnom sustavu. Nadalje, istraživačka dimenzija omogućava nam da vidimo hoće li "Čitaj naglas" zaista potaknuti mlade na veći angažman i u flamanskom obrazovnom sustavu.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Škole zapravo nisu uključene. One su ustvari tema našeg rada.

Informacije

Resursi Projekt financira Vlaams Fonds voor de Letteren (Flamanska fondacija za književnost). Angažirana su tri voditelja volontera, koji imaju volonterske stipendije. Administracijom se bavi jedan jedini zaposlenik projekta Urban Woorden, a istraživanje provode studenti Amsterdamskog sveučilišta u sklopu svojeg magisterijskog studija.

Organizacija/uprava "Čitaj naglas" vodi neprofitna društveno-kulturna organizacija Urban Woorden.

- Inicijativa**
- Jedna osoba/pojedinac
 - Jedna organizacija (formalna grupa ili organizacija)

Internetske stranice <https://www.facebook.com/ReadItLoudBE> i <http://urbanwoorden.be>

Preporuke

Važno je da se mladima predstavi literatura u kojoj će prepoznati sebe i koja općenito govori o njihovoj stvarnosti. Također je bitno da mladi prate službeni nastavni program, ali njihov horizont, kao i njihovih edukatora, može se proširiti s pomoću knjiga koje sadrže druge elemente društva, koji su možda sporedni i neprepoznati u dominantnoj kulturi. Edukatori i javna administracija moraju se više baviti supkulturom, kao što je hip hop, i osloboditi njezinu moć da bi potaknuli mlade. Mladima, osobito iz useljeničkih i etnički drugačijih sredina, potrebni su drugačiji načini da otkriju i oslobode svoje sposobnosti, koje će im pomoći da ojačaju svoj osjećaj identiteta i steknu samopouzdanje u suočavanju s novim izazovima. Nadalje, književnost i hip hop mogu se upotrijebiti kao most za mlade da bi upoznali druga područja kulture, npr. medije ili kazalište. Bitno je istražiti načine na koje ih kritička pedagogija, koja ulazi u društvenu realnost mladih i mijenja je, može angažirati, obrazovati i dati im samopouzdanje.

B. JA TI MI: izložba o identitetu i interakciji s drugima

Opće informacije

Vremenski okvir Putujuća dvogodišnja izložba (druga lokacija svaka 2 tjedna u 25 kulturnih centara u Flandriji i Bruxellesu)

Opis Danas mladi otkrivaju sebe i razvijaju se u vrlo raznolikom društvu. Kulturna organizacija Rasa projektom JA TI MI želi kreirati prostor u kojem će mladi razmjenjivati mišljenja i ideje o identitetu i interakciji s drugima. Izlažu se vrhunska multimedijiska umjetnička djela belgijskih i međunarodnih umjetnika, kao što su Francis Alÿs, Nick Cave, Anthony Goicolea i Koen Vanmechele. Kulturna organizacija Rasa je razvila mobilne aplikacije, igre, informacije i filozofska pitanja da bi potaknula sudionike da nastave svoja istraživanja o identitetu.

- Projekt

Upečatljiva obilježja

- Zanimljivim temama prilagođen je ciljnoj skupini
- Pripovijeda cjelovitu priču o umjetnicima i obrazovanju; obrazovanje je od početka dio koncepcije.
- Prepoznatljiva je po videosvjedočenjima Christine Clinckwith.
- Koristi alate koji su povezani s okolišem ciljne skupine (aplikacija i brošura).
- Plod je dugogodišnjeg iskustva na temu identiteta (Kulturna organizacija Rasa i partneri, volonteri).

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Kulturna organizacija Rasa na izložbi nudi radove iz kulture, uključujući suvremenu popularnu kulturu. Mladi se mogu izraziti s pomoću aplikacija.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Percepcija/analiza
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
Suvremena vizualna umjetnost.
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
Identitet, skupine.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji

Opis

Identitet je vrlo važna tema za adolescente. Oni oblikuju sliku o sebi, uspostavljaju društvene odnose te društveno i kulturno sudjeluju u njima. Njihova predodžba o sebi uvelike je određena načinom na koji oni misle da ih drugi vide. Poželjna je što veća raznolikost u ciljnoj skupini.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Ovaj se projekt može iskoristiti da bi ljudi osvijestili važnost razmišljanja o identitetu. Bitno je biti svjestan svih drugačijih identiteta i vrsta identiteta, posebno u raznolikom društvu koje se ubrzano mijenja. Razmišljamo o slici o sebi, što utječe na naš identitet, što ga izgrađuje i kako se odnosimo prema drugima.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Umjetnost pomaže sudionicima da sudjeluju u kompliciranim razgovorima. Oni uče kako izraziti svoje mišljenje i stavove. Kulturna organizacija Rasa ima za cilj stvoriti zaštićen prostor u kojem oni mogu otvoreno govoriti o identitetu te koja ih navodi da pozitivno tumače identitet.

Znanjem

Projekt ima za cilj bolje upoznavanje sa suvremenom vizualnom umjetnošću i načinom na koji umjetnici razmišljaju o identitetu. U umjetnosti sudionici prepoznaju priče o sebi. Korištenjem aplikacije kao obrazovnog pomagala s bogatim estetičkim sadržajem poziva ih se da o tome dublje razmišljaju.

Stavovima

Ovaj projekt cilja na to da s pomoću umjetnosti produbi shvaćanje identiteta kod mladih da bi bolje shvatili sebe i stekli samouvjerenost, da im pomogne u boljem međusobnom razumijevanju kao neizbježnu koraku prema većoj tolerantnosti za druge i općem blagostanju. Ne želimo davati odgovore, želimo postaviti pitanja i nagnati ljude da razmišljaju.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Rasa, kulturna organizacija koja organizira putujuće izložbe suvremene umjetnosti, napravila je projekt JA TI MI.

Partneri su centri za kulturu u kojima se održavaju izložbe. Oni pozivaju ciljne skupine koje određuje Kulturna organizacija Rasa.

Potiču se da pozivaju škole i druge skupine (npr. ranjive skupine pozivaju društvene organizacije). Izložba je za adolescente, a prikladna je i za odrasle.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Škole su pozvane na izložbu s vodičem. Učitelj može odlučiti kako će izložbu uključiti u školski kurikulum. Kulturna organizacija Rasa osigurava razna pomagala da bi se bolje raspravljalo o izložbi u razredu (npr. aplikacija i brošura za projekt JA TI MI).

Aplikacija će ovog ljeta biti prevedena na engleski za međunarodnu razmjenu (Destelheide, Belgija). Izložbu će organizirati s timom za umjetničko obrazovanje Dharts (Destelheide). Organizacije za kulturu mladih iz Engleske, Nizozemske i Belgije poticat će jedna drugu tijekom jednog tjedna u srpnju 2016. svojim zamislima o temi identiteta. Izložba i aplikacija bit će im polazište.

Informacije

- Resursi**
- Članovi Kulturne organizacije Rasa: 4 honorarna člana (što je jednako trima stalno zaposlenim osobama).
 - Osnovni je izvor financiranja strukturni fond flamanske vlade (Rasa je organizacija priznata Odlukom o umjetnosti, "Kunstendecreet", te ima pravo tražiti potporu).
 - Oko 25% troškova pokrivaju prihodi projekta, koji se uglavnom stječu na osnovi participacije zajednice i centara za kulturu, obilazaka s vodičem i predavanja zaposlenika kulturne organizacije Rasa.
 - Za svaku novu produkciju Kulturna organizacija Rasa aktivno traži sponzore i financijska sredstva mimo osiguranih fondova.

Organizacija/uprava Privatna

Inicijativa Jedna organizacija (formalna skupina ili organizacija)

Internetske stranice www.rasa.be

BELGIJA

FRANKOFONA ZAJEDNICA

A. Potpora izražavanju i kreativnosti u sektoru neformalnog obrazovanja mladih

Opće informacije

Vremenski okvir	<ol style="list-style-type: none">1. Posebna trajna/strukturna potpora centrima za mlade aktivnima u kulturnom obrazovanju2. Četiri natječaja godišnje za <i>ad hoc</i> projekte
Opis	<ol style="list-style-type: none">1. Strukturna potpora namijenjena je centrima za mlade koji razvijaju trajne programe za kulturno izražavanje, stvaranje i difuziju proizvodnje mladih s pomoću jednog ili više komunikacijskih medija, odnosno fizičkih, umjetničkih ili društveno-kulturnih kanala.2. Potpora projektima namijenjena je centrima za mlade, omladinskim organizacijama i informalnim skupinama mladih koji razvijaju kulturno izražavanje, proizvodnju i difuziju projekata. <ul style="list-style-type: none">• Političke mjere/politički program
Upečatljiva obilježja	<ol style="list-style-type: none">1. Omogućava centrima za mlade specijalizaciju u određenim područjima kulture da bi mladi dobili prostor/stručnost/vrijeme za usavršavanje svojih vještina u području kulture..2. Otvara vrata informalnim skupinama mladih da pokrenu projekte kulturnog izražavanja.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

- Približava mladima drugačije kulturne medije.
- Upoznaje mlade s profesionalcima/umjetnicima iz raznih područja.
- Omogućava mladima da eksperimentiraju s raznim kulturnim medijima u kolektivnom okružju.
- Omogućava mladima da razviju tehničke vještine u raznim područjima umjetnosti.
- Omogućava mladima da koriste umjetničke ili društveno-umjetničke medije da bi razvili i izrazili kolektivno stajalište o društvu.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none">• Produkcija/stvaranje• Percipiranje/analiza• Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)
S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?	<p>Ništa nije unaprijed zadano: sve ovisi o prijedlozima udruga i skupina.</p> <p>Potpora je najviše namijenjena za ova tri područja:</p> <ul style="list-style-type: none">• Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)• Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)• Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)

Ciljane skupine

	<ul style="list-style-type: none">• Djeca/mladi• Omladinske organizacije
Opis	<ul style="list-style-type: none">• Skupine mladih (najčešće od 12 do 26 godina) koji dolaze u centre za mlade• Skupine mladih koje dolaze u centre za mlade i informalne skupine

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)	<p>Podržati sudjelovanje u kulturi, tj. izražavanje i kreativnost, u sektoru mladih (udruge za neformalno obrazovanje):</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoću strukturne potpore centrima za mlade (honorarni uposlenici + godišnja stipendija); • pomoću pravovremene potpore centrima za mlade koje vode mladi.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Ovaj projekt usmjeren je na razvoj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umjetničkih vještina za kreativnost i izražavanje u raznim područjima kulture; • intelektualne vještine (soft skills) iza vođenje kulturnih projekata; • otvoreno stajalište za mišljenja drugih s pomoću kolektivnih projekata.
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Sektor mladih (udruge za neformalno obrazovanje), točnije rečeno centri za mlade (ili klubovi mladih) koji rade kao lokalne udruge za razvoj kulturnih projekata s mladima.
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Ne
Informacije	
Resursi	<p>Poput svih aktivnosti sektora mladih u Valoniji-Bruxelles, projekt funkcionira po načelu supsidijarnosti; javne programe provode neprofitne organizacije. U ovom području ne postoji izravan utjecaj javnog sektora.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Strukturna potpora omogućava zapošljavanje jedne osobe na pola radnog vremena i godišnju stipendiju u iznosu većem od 7000 €. Sada sedam centara za mlade (od 150) prima ovu trajnu potporu. 2. Potpora za projekte omogućava dodjelu stipendija u iznosu od 1000 do 9000 €. Svake godine financira se od 150 do 200 projekata.
Organizacija/uprava	Javna
Inicijativa	Političari/administracija/voditelji programa/vlada
Internetske stranice	www.servicejeunesse.cfwb.be
Preporuke	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Države članice EU-a trebaju osigurati strukturne fondove za udruge mladih koje mogu stručno i profesionalno unaprijediti kulturnu praksu u slobodno vrijeme. 2. Države članice EU-a trebaju organizirati natječaje za dodjelu manjih potpora za kulturne projekte koje su pokrenule udruge mladih i informalne skupine mladih.

B. Odluka o kulturnom obrazovanju: umjetnički i kulturni projekti + povlašteni partneri

Opće informacije	
Vremenski okvir	Šestomjesečni (kratkoročni projekti); jednogodišnji (srednjoročni projekti)/trogodišnji (odabrani partneri)
Opis	Umjetnički i kulturni projekti u širem značenju (glazba, ples, film, kiparstvo, građanski odgoj, književnosti, digitalne umjetnosti) s pomoću suradnje umjetnika i učitelja tijekom nastave u školi te u kulturnim ustanovama, npr. muzejima, kazalištima, itd. Ističe se participacija i kreativnost. <ul style="list-style-type: none"> • Političke mjere/politički program • Projekt • Umrežavanje/partnerstvo
Ključna kompetencija	
Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?	Konkretnim sudjelovanjem u kreativnu procesu.
Kultura	
S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none"> • Produkcija/stvaranje • Percipiranje/analiza • Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)
S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none"> • Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama) • Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda) • Mediji (npr. film, televizija, novine, internet) • Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerske tradicije, pripovijedanje) • Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika) • Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)
Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi
Opis	<ul style="list-style-type: none"> • Vrtići, osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje (od 6 do 18 godina)
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Omogućiti pristup kulturi i raznim kreativnim i umjetničkim izražavanjima tijekom školovanja. Razviti kritički duh kod sudionika poticanjem njihove kreativnosti, mašte i senzibilnosti.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama Umjetničke vještine za kreativnost i izražavanje u raznim područjima kulture.</p> <p>Stavovima Razvoj kritičkog mišljenja i slobodoumnosti.</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Škole i kulturne organizacije (uključujući muzeje).

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom? Projekt vode umjetničke/kulturne organizacije i učitelji tijekom školske nastave.

Informacije

Resursi Najveći dijelom izravni doprinosi javnog sektora, a neke projekte mogu financirati i privatne zaklada.
Kulturno-obrazovna jedinica raspolaže godišnjim proračunom u iznosu od 876.000 € (svake godine financira se od 200 do 250 projekata).

Organizacija/uprava Javna

Inicijativa Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice www.culture-enseignement.be

Preporuke

Umjetničke/kulturne organizacije i učitelji dužni su aktivno surađivati.

CIPAR

A. Gradski bazari

Opće informacije

Vremenski okvir Od 2011. godine do sada.

Opis Ovo je jedan od nekoliko obrazovnih programa u vezi s muzejskim obrazovanjem koji su razvijeni i provedeni zahvaljujući Odjelu za osnovno obrazovanje ciparskog Ministarstva obrazovanja i kulture. Voditelj je Levantski općinski muzej iz Nikozije. Riječ je o modernom muzeju koji na objektivan i uravnotežen način bilježi povijest tog grada. Program se bavi bazarom u Nikoziji u doba otomanske vladavine (1571–1878) i britanske kolonizacije (1878–1960). U tim je godinama bazar bio ključni element gradskog života, na njemu su se okupljali ljudi raznih kulturnih identiteta i kupovali robu od obrtnika da bi zadovoljili svoje svakodnevne potrebe. U nizu aktivnosti učenici osvještavaju ciparsku kulturnu baštinu, a zatim izražavaju svoje misli i osjećaje na kulturalan i umjetnički način o tome kako je njihov kulturni identitet povezan s prošalošću i sadašnjošću kulturnog okoliša njihova grada.

- Političke mjere/politički program
- Infrastruktura (npr. zgrada, okoliš, virtualna platforma)

Upečatljiva obilježja Program je poticajno usmjeren i sadržajno povezan s kulturnom baštinom te učenicima nudi “živo iskustvo” u modernom, prijateljskom i zabavnom obrazovnom okolišu, a najvažnije je da je vrlo učinkovit za ciljeve i da postiže izravne obrazovne rezultate.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”? Program unapređuje znanje učenika o kulturnoj povijesti i baštini Cipra (tj. kulturnu osviještenost) i potiče ih da kritički razmišljaju, reagiraju i stvaraju (tj. s pomoću kulturnog izražavanja) u kontekstu svojeg kulturnog, društvenog i fizičkog okoliša na način koji im omogućava da propitaju kako na njihovo kulturno ponašanje utječe njihov neposredni okoliš.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Produkcija/stvaranje**
Razvija kulturno izražavanje učenika s pomoću poboljšanja njihovih vještina u djelovanju i preuzimanju uloga (npr. uloga obrtnika koji prodaje svoju robu na bazaru), izvođenju i skladanju glazbe (npr. rekreiranje zvukova grada), crtanju (npr. prikazivanje slika grada), itd.
- **Percipiranje/analiza**
Razvija vještine učenika povezane s istraživanjem kulture, “interakcijom” s muzejskim izložbama, analiziranjem i komentiranjem književnih tekstova kao primarnih izvora kulture i uspoređivanjem kulturnih artefakata iz prošlosti i sadašnjosti.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Potiče sposobnost učenika da promišljaju i mijenjaju svoja uvjerenja i prakse povezana s njihovom kulturnom baštinom i okolišem.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Crtaње, vizualne umjetnosti, književnost, glazba, drama.
- **Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Tradicionalne nošnje, urbana arhitektura, kulinarstvo.
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Učenici gledaju film u kojem glumci predočuju razne uloge koje postoje na bazaru, s digitalnim prikazima gradske arhitekture (npr. kupelji) i glazbom koji se uklapaju u kulturni okoliš određenog razdoblja. Film je prikazan iz subjektivne perspektive putnika koji opisuje što vidi i na što nailazi tijekom svoje posjete Nikoziji.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerske tradicije, pripovijedanje)**
Program se odvija oko teme profesionalnih identiteta iz prošlosti, najčešće povezanog s obrtima. Na bazaru je nekad bilo tkalaca, rezbara, izrađivača nakita, postolara, itd. Bilo je ljudi s drugačijim vjerskim identitetima, kao što su pravoslavci, rimokatolici, armenski kršćani i muslimani, koji su se susretali i surađivali na bazaru.
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**
Program govori o sportovima (npr. kriket) koje su na otok donijeli Britanci.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Drugi: škole

Opis Program je namijenjen učenicima šestog razreda (11–12 godina) osnovne škole u Nikoziji i izvan nje, a razvilo ga je dvoje muzejskih/osnovnoškolskih učitelja iz ciparskog Ministarstva obrazovanja i kulture.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi) Cilj je da učenici s pomoću inspirativnih, zabavnih, plodnih i kreativnih iskustava u muzeju razviju pozitivnu vezu s muzejima da bi cijenili kulturnu baštinu, povijest i umjetnost svoje zemlje i stekli vještine za cjeloživotno učenje i vještine povezane s kulturnom osviještenošću i izražavanjem.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Upoznavanje i istraživanje primarnih kulturnih resursa, suradnje, kritičkog mišljenja, reakcije i kreativnosti.

Znanjem

Poznavanje povijesti Cipra.

Stavovima

Prihvatanje raznih kulturnih identiteta, otvorenost i znatiželja za kulturu, uživanje u gradu i uvažavanje njegove estetike.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Program organizira Odjel za osnovno obrazovanje ciparskog Ministarstva obrazovanja i kulture.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Program je izravno povezan s Odjelom za osnovno obrazovanje ciparskog Ministarstva obrazovanja i kulture, koji je odgovoran za njegov razvoj i provođenje, tj. produkciju obrazovnog materijala, odabir škola koje sudjeluju u programu, itd.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom? Program je razvijen u sklopu formalnog školskog kurikuluma tako da promiče njegove opće ciljeve. Ministarstvo dopisom poziva škole da sudjeluju u programu. Na taj se način program može shvatiti kao obvezan. Nadalje, zbog velike popularnosti programa svake godine biraju se određene škole tako da bi sve škole, u Nikoziji i izvan nje, mogle u njemu sudjelovati.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu? U kurikulumu se ne spominje muzejsko obrazovanje. Međutim, preporuka je da učenici trebaju posjećivati važna arheološka nalazišta i druga kulturno važna mjesta, da aktivno sudjeluju u obrazovnim programima i razvijaju interdisciplinarnе projekte s naglaskom na kulturnu osviještenost.

Informacije

Resursi Program podupire ciparsko Ministarstvo obrazovanja i kulture i Zaklada A. G. Leventis. Odjel za primarno obrazovanje ciparskog Ministarstva obrazovanja i kulture podržava program dodjeljivanjem dvojice osnovnoškolskih učitelja/muzejskih edukatora Muzeju Leventis. Program je podložan smjernicama i nadzoru inspekcije za osnovne škole.

Organizacija/uprava Program vodi Odjel za primarno obrazovanje ciparskog Ministarstva obrazovanja i kulture. Dakle, to je javna inicijativa.

Inicijativa • Vlada

Internetske stranice www.moec.gov.cy/dde/Programmes/mouseiaki_agogi/ekp_Programmata_lef_choras_pazaria.html (na grčkom)

Preporuke

Proširenjem i propitivanjem postojećih aktivnosti u koje su učenici uključeni na otvoren i fleksibilan način mogu se uključiti i učenici s drugačijim kulturnim identitetima od onih prikazanih u programu. Na taj način učenici će doživjeti bazar kakav je bio u vrijeme kad su se ljudi raznih kulturnih identiteta okupljali i komunicirali u miru. Dakle, učenicima će otvoriti nove mogućnosti, omogućiti im da promisle i preoblikuju "drugog" da bi stvorili miroljubivo društvo koje promiče uzajamno razumijevanje.

A. Predstava “Kazališta potlačenih” (s posebnim fokusom na sukob manjinske i većinske kulture)

Opće informacije	
Vremenski okvir	Koordinator projekta uveo je metodu u Češku Republiku 2013. godine te je radio s nekoliko grupa i s njima pripremio predstave. Predstave kao pojedinačni projekti uvijek imaju dvije faze, koje su ravnopravne i imaju drugačije korisnike.
Opis	<p>Poseban kazališni format kao metodu za učenje razvio je brazilski redatelj Augusto Boal. Projekt je razvijen s posebnim fokusom na sukob romskog i neromskog stanovništva. Može koristiti za razne teme koje su zapostavljene ili zanemarene u javnoj raspravi, a treba im pristupiti na drugačiji način. Prva je faza procesa priprema predstave. Sudionici (u ovom posebnom projektu, mladi romskog i neromskog podrijetla) razmjenjuju priče povezane s temom i od izabranih priča razvijaju scenarij. Druga je faza produkcija predstave. Amaterski glumci glume po jednostavnim kratkim pričama u kojima različiti sukobi eskaliraju u dramu, a na kraju junak priče postaje žrtva. Nakon predstave moderator s publikom razgovara o priči da bi ih potaknuo da se uključe i ohrabrio da analiziraju sukobe, prijelomne točke, motivaciju i ponašanje likova. Glumci zatim opet izvode priču. Ako netko smatra da može intervenirati u određenoj situaciji da bi je ispravio, zaustavit će predstavu i preuzeti ulogu glavnog lika. Glumci reaguju na sugestije pridošlice i nakon toga grupa raspravlja o primjenama.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekt • Metoda (npr. hardver, softver, instrumenti)
Upečatljiva obilježja	Projekt je po mnogo čemu vrlo inovativan i odličan. Uvodi novu metodu koja je već prilagođena stanju u Češkoj, cilja na mnoge skupine i korisnike, a drugi edukatori u formalnom i neformalnom obrazovanju mogu je vrlo jednostavno prenijeti i koristiti.
Ključna kompetencija	
Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?	Utjecaj lekcije naučene u ovom procesu povezan je s kulturnom osviještenošću i kulturnim izražavanjem. Oblikuju se vještine učenika za umjetnost i stavovi o kulturnoj raznovrsnosti (vidi ciljeve)
Kultura	
S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none"> • Produkcija/stvaranje • Percipiranje/analiza • Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)
S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none"> • Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama) Drama. • Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika) Romska kultura. • Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport) Društvena uključenost.

Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi • Roditelji/obitelji • Starije/osobe najstarije dobi • Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.) • Drugi
Opis	Prvo, sudjelovanje mladih (učenika); drugo, svih zainteresiranih. Ovu metodu mogu koristiti sve dobne skupine, od mladih do starih, te ljudi iz svih društvenih slojeva u sklopu (među)kulturnog cjeloživotnog učenja.
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Projekt sudionicima omogućava upoznavanje drugih kultura, razumijevanje svojih stavova prema drugim (manjinskim) kulturama i kritičko sagledavanje stereotipa i predrasuda.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama Korištenje umjetnosti (drame) za komuniciranje o osobnim i grupnim vrijednostima, prikazivanje općih i spornih slika o suvremenom društvu.</p> <p>Stavovima Otkrivanje i oblikovanje stavova prema drugim kulturama i uspostavljanje dijaloga s "drugim".</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Suradnja dviju organizacija iz područja obrazovanja i kulture: Odsjek za studij građanskog društva (Fakultet društvenih znanosti, Karlovo sveučilište u Pragu) i kazališna trupa ARA ART.
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Ne
Informacije	
Resursi	Financira se iz proračuna voditelja projekta (Karlovo sveučilište). Tim sačinjavaju dva voditelja koji se brinu za čitav projekt: edukator, učitelj i umjetnik s kazališnim obrazovanjem.
Organizacija/uprava	Javno sveučilište.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none"> • Jedna osoba/pojedinac • Podjela odgovornosti: više organizacija (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Internetske stranice	Internetske stranice u izradi. Informacije su dostupne: dana.moree@fhs.cuni.cz (koordinatrica projekta Dana Moree)
Preporuke	
	<p>Na razini europske i nacionalne (pa i regionalne, i lokalne) politike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreirati i omogućiti financijsku i institucionalnu potporu malim inovativnim projektima (mikropotpore) da bi se potaknule organizacije u određenom području (sveučilišta, NVO, itd.): • samostalno raditi kao "kreativni laboratorij" na razvoju i provjeri novih metoda i potaknuti provođenje rezultata u obrazovnom sustavu (posebno u formalnom obrazovanju)

B. Osnovnoškolsko umjetničko obrazovanje

Opće informacije	
Vremenski okvir	Trajna aktivnost.
Opis	Osnovnoškolsko umjetničko obrazovanje obrazuje u raznim umjetničkim područjima, uključujući ples, umjetnost i književnost/drama. <ul style="list-style-type: none">• Političke mjere/politički program
Upečatljiva obilježja	Ova aktivnost daje osnove za razvoj ključne kompetencije i učenicima omogućava raznoliko izražavanje.
Ključna kompetencija	
Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?	Razvoj posebne ključne kompetencije postiže se s pomoću poučavanja kreativnosti te percipiranjem i tumačenjem umjetnosti učenicima. Učenicima pomaže da razviju pozitivan stav prema kulturi, drugima i sebi. Glazbeno obrazovanje u trajnom procesu učenja učenicima omogućava da aktivno tumače svoj rad na upućen način, da istražuju glazbenu kulturu i usvoje osnovno teorijsko znanje da bi glazbu koristili kao sredstvo komunikacije i osobnog umjetničkog izražavanja. Plesno obrazovanje s pomoću plesa i drugih tjelesnih aktivnosti omogućava učenicima da se tjelesno i mentalno razvijaju na cjelovit i sustavan način. Umjetničko obrazovanje s pomoću aktivnih i obrazovnih umjetničkih aktivnosti omogućava učenicima da vizualni jezik koriste kao sredstvo komunikacije Književno/dramsko obrazovanje koristi kreativne aktivnosti da bi se razvile umjetničke vještine učenika. To je bitno sredstvo za razvoj društvenih vještina, emotivnog razvoja i samosvijesti.
Kultura	
S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none">• Produkcija/stvaranje• Percipiranje/analiza• Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)
S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none">• Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)• Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none">• Djeca/mladi• Drugi/odrasli
Opis	<ul style="list-style-type: none">• Djeca, mladi, odrasli
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Poboljšati poimanje umjetničkih i kulturnih vrijednosti kod sudionika da bi ih shvatili kao sastavni dio čovjekove egzistencije. Aktivno se doprinosi očuvanju umjetničkih i kulturnih vrijednosti za buduće generacije.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	Vještinama Osnovnoškolsko obrazovanje pospješuje razvoj umjetničkih vještina učenika s pomoću kreativnih aktivnosti. Znanjem Osnovnoškolsko obrazovanje poučava vještine i navike te razvija interes za umjetnost, a to su preduvjeti za buduće umjetničko obrazovanje. Stavovima Osnovnoškolsko obrazovanje bitno je pomagalo za razvoj društvenih vještina učenika.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Ovo je neformalno obrazovanje u slobodno vrijeme.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Usprkos činjenici da osnovnoškolsko obrazovanje nije dio formalnog obrazovnog sustava, provodi se unutar školskog programa za osnovnoškolsko umjetničko obrazovanje.

Informacije

Resursi Kombinacija javnog financiranja i školarine.

Organizacija/uprava Javna

Inicijativa Političari/administracija/voditelji programa/vlada

ESTONIJA

A. Huvitav Kool – Zanimljiva škola

Opće informacije

Vremenski okvir Program će se zasigurno odvijati do 2020. godine u okviru Estonske strategije za cjeloživotno učenje 2020.

Opis Huvitav Kool (Zanimljiva škola) inicijativa je Ministarstva obrazovanja i istraživanja s ciljem da se razmotre društvena očekivanja od škole i obrazovanja da bi iskustvo učenja bilo zanimljivije učenicima, učiteljima, roditeljima, korisnicima i zainteresiranima za obrazovanje. Zbog čega je škola zanimljiva?

Zanimljiva škola edukacijska je organizacija koja prepoznaje razne izvore motivacije, a njihovo kombiniranje stvara motivaciju i želju za učenjem te vještine za cjeloživotno učenje.

Zanimljivu školu karakterizira otvorenost i proces učenja koji potiče kreativnost i intelektualni napor s pomoću mnogih mogućnosti i odabira.

Tijekom tečaja o inicijativi mnogi su učitelji, voditelji, učenici, roditelji i korisnici obrazovanja proširili svoje shvaćanje zanimljive škole.

- Političke mjere/politički program
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja

Inicijativa obuhvaća cijelu mrežu škola u Estoniji. Ona uvažava i podržava učitelje, ravnatelje i pripadnike društva koji žele poduzeti korake da bi poučavanje i učenje u njihovim školama bilo poticajno i suvremeno. Inicijativa nastoji uključiti i angažirati ljude izvan školskog sustava. Suradnjom uključenih strana i društva u cjelini škole će postati mjesta kojima će ljudi vjerovati i u koje će s radošću slati svoju djecu, u koje će djeca s radošću odlaziti. Cilj je ove inicijative do 2020. povećati zadovoljstvo sa školama u najvećoj mogućoj mjeri.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Ova dobra praksa cilja na promjenu stajališta i perspektiva, ide za procesom učenja koji potiče kreativnost, pa je vrlo usko povezana s ključnom kompetencijom za kulturnu osviještenost i izražavanje.

Škole više nemaju monopol na znanje, a učitelji ne mogu odgovoriti na sva pitanja. Oni koji su prije mnogo godina završili školu nisu upućeni u promjene u obrazovanju. Ova inicijativa nudi potporu učiteljima, unosi novo znanje u razred, a sudionicima daje mogućnost da uče o modernom upravljanju školom. Suradnja zahtijeva kreativnost, poduzetništvo, snošljivost, nove zamisli, iskustva i emocije te korištenje raznih medija. Ona također traži novu suradničku kulturu na objema stranama. Stoga ova suradnja podupire razvoj osobnih stavova učenika.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Percipiranje/analiza
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti/dizajn (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključivost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi • Roditelji/obitelji • Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.) • Drugi
Opis	Ciljna je skupina u osnovi cijelo društvo: djeca i mladi (učenici), učitelji, ravnatelji i, naravno, roditelji. Svima je u interesu da su djeca sretna, da uče i otkrivaju, da uživaju u učenju u školi.
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	<p>Ministarstvo obrazovanja i istraživanja kaže da je cilj ove inicijative povećati zadovoljstvo sa školama do 2020.</p> <p>Inicijativa u ime države i javnosti jasno poručuje da pohađanje škole i učenje mogu i moraju biti zanimljivi i motivacijski, da je razvoj prirodne znatiželje učenika bitan i da škole moraju biti kreativne.</p>
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vješinama Učitelji i ravnatelji moraju biti kreativniji i smjeliji u prihvaćanju novih izazova.</p> <p>Znanjem Učenici uče nove stvari koristeći nove, kreativnije metode, uključujući nove načine učenja, neočekivane kombinacije predmeta, itd.</p> <p>Stavovima Ova praksa mijenja dogmatske stereotipe i vrijednosti, promiče snošljivost i prihvaćanje.</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Širok opseg organizacija: razna ministarstva, općine, škole, kulturne organizacije, organizacije za očuvanje baštine, kreativne industrije, NVO, poslovni ljudi, itd.
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Inicijativa Zanimljiva škola povezana je s formalnim obrazovnim sustavom i želi ga oživiti i učiniti zanimljivijim i kreativnijim. Sadrži osnovne obrazovne elemente: stručno usavršavanje učitelja, vanjska evaluacija, kurikulum i uključenost/komunikacija, želi ih potaknuti da zajedno rade, ovise jedno o drugom i surađuju. U sadržaju edukacije učitelja više je prostora za razvoj kreativnosti. S pomoću izvanjske evaluacije veća je pozornost posvećena kompetencijama učenika, uključujući kulturnu osviještenost i izražavanje te školsku kulturu. Razvoj kurikuluma znači da će se najnovije zamisli upotrijebiti u procesu učenja. Razne dobre pedagoške prakse razmjenjuju se s pomoću komunikacijskih mreža (društvene mreže, blogovi, mediji, itd.).
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	Estonski školski kurikulum daje mnoge mogućnosti za razvoj kreativnosti i kulturne osviještenosti. Izazov je ove inicijative da svrsishodno iskoristi ove nastavne mogućnosti u što više razreda. Kreativnost i kulturna osviještenost moraju se opisati u metodičkim materijalima za učitelje ako ih se želi primijeniti, a bitno je da se potrebe što jasnije izraze.
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	Škole su obuhvaćene ovom inicijativom. Svi ciljevi i aktivnosti temelje se na formalnom kurikulumu. Održivost inicijative jamči vladin program za 2015–2020.

Informacije

Resursi	Resursi i osoblje najviše se financiraju iz državnog proračuna – Ministarstvo obrazovanja i istraživanja. Manje doprinose daju druga ministarstva.
Organizacija/uprava	Ovom dobrom praksom zajedno upravljaju javni i privatni sektori.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none">• Jedna organizacija (formalna skupina ili organizacija)• Podjela odgovornosti: više organizacija (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)• Političari/administracija/voditelji programa/vlada
Internetske stranice	http://huvitavkool.blogspot.com/p/blog-page_6.html Pogledaj trominutni video

Preporuke

Da bismo bili zadovoljni s kreativnošću u školi bitna je suradnja svih sudionika.

Da bi se provele kreativne i najnovije zamisli, učiteljima, ravnateljima i pripadnicima društva mora se dati prilika da poduzmu inicijativu i provedu dobru volju u praksi.

Bitno je da na političkoj razini ministarstva preuzmu odgovornost za rješavanje glavnih izazova zamiječenih na terenu.

B. Elamusaasta – Godina iskustva

Opće informacije

Vremenski okvir	Svibanj 2012. – do danas (3 godine) Nastavak ovisi o financiranju
Opis	<p>Elamusaasta (Godina iskustva) građanska je inicijativa započeta u proljeće 2012. godine; cilj je povećati utjecaj umjetnosti i kulture u obrazovnom sustavu slanjem osoba s kreativnim interesima ili umjetničkim obrazovanjem u estonske škole da govore o svojem iskustvu. Tijekom posjeta gosti – poznati estonski kreativci – govore o događajima i iskustvima, umjetničkim ili nekim drugim, koja su duboko utjecala ili korjenito promijenila njihov život, oblikovala i utjecala na njihov identitet.</p> <p>Ta iskustva najčešće su uzbudljive priče, ali važne su zbog činjenice da su i jedinstvena i univerzalna.</p> <p>Mnoge priče govore o sumnjama, neuspjehu, greškama i poteškoćama, koje u našem društvu, orijentiranu prema uspjehu, imaju terapijski učinak na mlade koji traže pravi put. Osobne priče potvrđuju da neuspjesi i sumnje mogu navesti ljude da ispravno odluče i pronađu produktivna rješenja.</p> <p>Drugi je cilj inicijative Elamusaasta demonstracija sinergije između drugačijih područja kreativnosti, pa uvijek imamo dva govornika, a svaki par čine osobe koje dolaze iz različitih područja kreativnosti. Zbog sinergije i dinamike dvaju pojedinaca razmjena priča i iskustava mnogo je zanimljivija za govornike i slušatelje jer te priče često utječu jedna na drugu i međusobno se oblikuju.</p> <ul style="list-style-type: none">• Projekt• Mreža/partnerstvo
Upečatljiva obilježja	Cilj je projekta da susreti pomognu mladima da kreativno razmišljaju. Razmjena iskustava omogućava poučavanje bez poučavanja.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Elamusaasta je demonstracija sinergije između drugačijih područja kreativnosti te se mladima omogućava da shvate kako drugačije opcije, izbori i odluke mogu imati dobar ishod ako si otvoren i želiš učiti.

Budući da je trajna tema susreta značenje kreativnosti u osobnom životu, projekt potiče govornike da razmišljaju izvan svojeg stručnog područja. Na primjer, govornik koji se bavi kazalištem neće jedino govoriti o svojem iskustvu u kazalištu, već i o drugom kreativnom radu ili o događajima.

Kultura	
S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none"> • Percipiranje/analiza • Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)
S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none"> • Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama) • Primijenjene umjetnosti/dizajn (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda) • Mediji (npr. film, televizija, novine, internet) • Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje) • Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika) • Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)
Ciljne skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi
Opis	Do sada su ciljna skupina bili srednjoškolci, ali ako projekt dobije veću podršku i osigura izvore financiranja, uključit će se i mladi učenici.
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Cilj je inicijative Elamusaasta povećati utjecaj umjetnosti i kulture u obrazovnom sustavu i demonstrirati sinergiju između drugačijih područja kreativnosti.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	Znanjem Spoznaja da se može učiti na svakom iskustvu te da je kreativnost vrijedno pomagalo ne samo u umjetnosti nego i u svakodnevnom životu.
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Osobe koje su odgovorne za ovu dobru praksu dolaze iz područja književnosti, kulturnog menadžmenta, kazališta i filma (kulturne organizacije i kreativne industrije).
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Nije dio kurikulumu, ali zbog toga što cilja na školarce, važna je uska suradnja s formalnim obrazovnim sustavom. Dijalozi se odvijaju tijekom školske nastave u jednom razredu i imaju punu potporu učitelja i ravnatelja.
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	Nije povezan s formalnim školskim kurikulumom jer se susreti odvijaju povremeno u raznim školama diljem zemlje.
Informacije	
Resursi	Projekt je isprva izravno financirao estonski parlament, a sada ga financira Ministarstvo unutarnjih poslova.
Organizacija/uprava	Ovom dobrom praksom upravljaju privatni pojedinci i NVO.
Inicijativa	Razne osobe (neformalne skupine pojedinaca)
Internetske stranice	www.elamusaasta.ee https://www.facebook.com/Elamusaasta

Preporuke

Bitni su ljudi s kreativnim interesima ili umjetničkim obrazovanjem koji žele podijeliti priče i iskustva iz svojeg života s mladima. Njihove uzbudljive priče pokazuju i ističu da je svako iskustvo jedinstveno i univerzalno. Mladi uče da je kreativnost posvuda, da o njima ovisi što će s njom učiniti i kako će poboljšati sebe i društvo u kojem žive.

FINSKA

A. Finska mreža dječjih centara za kulturu

Opće informacije

Vremenski okvir

Trajno

Finska mreža dječjih centara za kulturu osnovana je u sklopu prvog programa za dječju kulturu u Finskoj 2003. godine. Potaknula je razvoj regionalnih umjetničkih centara za djecu i mlade.

Ministarstvo obrazovanja i kulture objavilo je 2014. godine prijedlog za (drugi) dječji kulturni program 2014–2018. U njemu se promiče i podupire pravo djece na dostupnost umjetnosti i kulture s pomoću jačanja statusa i radnih uvjeta za dječju kulturu, a kako je opisano u vladinu programu.

U programu su predstavljene mjere s ciljem promicanja i podržavanja jednakih mogućnosti za djecu i mlade za sudjelovanje u umjetnosti i kulturi, jačanja statusa dječje kulture te s ciljem bolje socijalne zaštite djece i mladih. Ministarstvo obrazovanja i kulture objavilo je smjernice za provođenje prijedloga te je 2014. pokrenulo prvi projekt.

Prijedlog za (drugi) dječji kulturni program, Izvešće Ministarstva obrazovanja i kulture, Finska, 2014: 10

<http://minedu.fi/OPM/Julkaisut/2014/lastenkulttuuri.html?lang=en>

Opis

Finska mreža dječjih centara za kulturu daje djeci i mladima mogućnost da izraze svoje zamisli koristeći razne umjetničke i kulturne obrazovne metode, pristupe i sredine za učenje. Dječji centri za kulturu diljem Finske razvijaju kulturne aktivnosti za djecu i mlade. Lokalne multiprofesionalne formalne i neformalne obrazovne mreže daju mogućnost za kreiranje novih načina funkcioniranja. S pomoću suradnje umjetnost i kultura postaju prirodan dio djelovanja radeći na socijalnoj zaštiti djece i mladih. Mreža danas obuhvaća 20 dječjih centara za kulturu, a svake je godine u Mrežu uključeno 360.000 djece i mladih.

- Političke mjere/programi
- Infrastruktura (npr. zgrada, okoliš, virtualna platforma)
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja

Finska mreža dječjih centara važan je forum za stvaranje partnerstva, razmjenu ideja i pružanje profesionalne pomoći uključenim centrima. Multiprofesionalna suradnja (državna administracija, općine, treći sektor) između centara omogućava najbolji utjecaj na svakodnevni život i učenje djece i mladih.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Mreža omogućava djeci i mladima da izraze svoje ideje koristeći razne umjetničke i kulturne obrazovne metode. Ona potiče i raslojava čitavo umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi koje djeca dobivaju na lokalnoj i regionalnoj razini.

Najvažniji je doprinos dječjih centara za kulturu školama/vrtićima davanja raznih obrazovnih metoda; najčešće se koriste posjete umjetnika vrtićima/školama, planovi za obrazovanje u kulturi, radionice i umjetnički projekti. Zahvaljujući suradnji umjetnost i kultura postaju sastavni dio djelovanja i usluga koje jamče socijalnu zaštitu djece i mladih.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Percipiranje/analiza**
Djeca i mladi potiču se da se izraze s pomoću umjetnosti i kulture.
- **Percipiranje/analiza**
Jačanje uloge dječje kulture u državi.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi**
(proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti/dizajn (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Finska mreža dječjih centara obuhvaća sve umjetničke forme te supkulturu i interdisciplinarnost.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativna industrija, poduzetništvo, predstavnici, itd.)
- Drugi: umjetnici

Opis Opseg programa ograničen je na djecu i mlade do 18 godina. Međutim, neke aktivnosti obuhvaćaju druge ciljane skupine, posebno roditelje i proširene obitelji. Na primjer, umjetničke festivale i događanja u pravilu posjećuju obitelji te djeca i mladi. Dječji centri za kulturu također organiziraju razne aktivnosti za obitelji: tečajeve kulture, tematski dan i tjedan, tečajeve i aktivnosti koje organiziraju dječji domovi zdravlja.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

- Finska mreža dječjih centara:
- povećava dostupnost i pristupačnost umjetnosti i kulture djeci i mladima;
 - poboljšava kulturnu kompetenciju djece i mladih;
 - podržava škole, na primjer organiziranjem posjeta kulturnim ustanovama i umjetničkim radionicama u sklopu školskog dana te osigurava pedagoške materijale i edukaciju na radu;
 - podržava općine i udruge koji se brinu za obrazovanje da napišu sustavne planove za obrazovanje u kulturi u suradnji sa školama i kulturnim ustanovama.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

- Kulturnom kompetencijom (djeca, mladi)
- Razvojem mogućnosti izražavanja zamisli s pomoću raznih metoda umjetničkog obrazovanja (djeca, mladi)
- Oblikovanjem stavova sklonih kulturi, kreativnosti i interdisciplinarnim razmišljanjem (djeca, mladi)
- Osigurava otvoreni forum za kreiranje partnerstva, razmjenu ideja i daje profesionalnu pomoć uključenim centrima (dječji centri za kulturu)
- Upoznavanje metoda drugih centara i izgradnja suradničkih projekata (dječji centri za kulturu)

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

- Lokalna i regionalna administracija: općine, umjetnički i kulturni sektor, obrazovni sektor.
- Škole: osnovno obrazovanje (obvezno obrazovanje), predškolsko obrazovanje, više srednjoškolsko obrazovanje, izvankurikularno umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi (osnovno obrazovanje u umjetnosti)
- Umjetničke i kulturne ustanove: kazališta, koncertne dvorane, muzeji, itd.
- Lokalni i regionalni umjetnički i kulturni akteri; umjetnici, organizacije civilnog društva, kreativne industrije, itd.
- Lokalni akteri u očuvanju kulturne baštine

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

- Dječji centri za kulturu uključeni su u nastavne planove mnogih općina tako što je plan za obrazovanje u kulturi dodatak nastavnom planu.
- Dječji centri za kulturu osiguravaju mnoge aktivnosti za planove kulturnog obrazovanja, kao što su radionice i posjete lokalnim kulturnim ustanovama.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Obrazovanje u kulturi koje daju i promiču dječji centri za kulturu usmjereno je na čitav kurikulum, a ne samo na umjetničke predmete.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Plan za obrazovanje u kulturi dodatak je lokalnom kurikulumu koji odobrava ustanova za obrazovanje.

Informacije

Resursi

Javni resursi i uprava: financiranje iz proračuna na regionalnoj/lokalnoj razini, državne stipendije, potpore.

Organizacija/uprava

Većinom dječjih centara za kulturu upravlja općinska administracija za kulturu ili obrazovanje. Nekim centrima upravljaju organizacije civilnog društva, npr. udruge.

Inicijativa

Jedna organizacije (formalna skupina ili organizacija)

Internetske stranice

Finska mreža dječjih centara

www.lastenkulttuuri.fi (na engleskom)

Vidi Dodatak Finskoj mreži dječjih centara za kulturu 2015. (na mapu Finske), primjer centra: Povijesni muzej Sagalund, Kemiö.

Preporuke

Umrežavanje je umnogome pomoglo akterima u finskoj dječjoj kulturi. Mnoge lokalno razvijene metode sada se prakticiraju u cijeloj zemlji zahvaljujući uskoj povezanosti pripadnika mreže. Najbolje prakse neprestano se razmjenjuju u mreži. Finski regionalni centri za dječju kulturu primjenjuju zajedničku strategiju koja ističe pravo svakog djeteta da ima pristup, sudjeluje u aktivnostima i stekne umjetničko iskustvo.

Regionalne aktere u dječjoj kulturi (kulturni centri, umjetnici, pedagozi za umjetnost, itd.) u državama članicama EU-a treba potaknuti da oblikuju mreže s pomoću kojih će se obrazovanje u kulturi unapređivati i koordinirati na nacionalnoj razini. Državama članicama EU-a također treba preporučiti da stvore inicijative i forume da bi obrazovni i kulturni sektori zajedno radili i pronašli prikladne i učinkovite modele i metode za obrazovanje u kulturi u školama.

B. Plan za obrazovanje u kulturi (kao dopuna lokalnom kurikulumu koji odobrava ustanova za obrazovanje)

Opće informacije

Vremenski okvir Trajno, od 2003.

Opis Plan za obrazovanje u kulturi jamči svoj djeci i mladima iz regije dostupnost njihove lokalne kulturne baštine, kulturnih ustanova (kazališta, koncertne dvorane, muzeji, itd.) i umjetničkih formi te jamči mogućnost da sami kreiraju kulturu i umjetnost. Plan je sporazum obrazovnog i kulturnog sektora na razini općina. Oko 10% finskih općina do sada je pokrenulo sustavan Plan za obrazovanje u kulturi. Uklapanje, definiranje i provođenje Plana za obrazovanje u kulturi kao izborne dopune lokalnom kurikulumu temelji se na odluci lokalne ustanove za obrazovanje. Škole i lokalna administracija određuju opseg, strukturu i umjetničke forme, pedagoški pristup, metode, prakse i uključene partnere.

- Političke mjere/programi
- Projekt
- Pomagala (npr. hardver, softver, instrumenti)

Upečatljiva obilježja

Plan za obrazovanje u kulturi pokazao se kao učinkovit način jamčenja jednake dostupnosti umjetnosti i kulture djeci i mladima. Politički učinci Plana za obrazovanje u kulturi bitni su jer su osmišljeni da ojačaju kulturnu kompetenciju cjelokupne dobne skupine na inkluzivan način.

Finski školski sustav temelji se na jednakoj dostupnosti, a kvalitetno je obrazovanje za sve besplatno. Kao dio sustava Plan za obrazovanje u kulturi omogućava djeci i mladima da uživaju u pogodnosti koje pruža umjetnost i kultura.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?

Finska je zemlja s golemim ruralnim područjima i velikim udaljenostima između gradova. Razni modeli Plana za obrazovanje u kulturi (za velike gradove i male općine) jamče da će svaka općina imati prikladan model.

Cilj razvoja ključne kompetencije ugrađen je i uključen u formalno obrazovanje. Obrazovanje u kulturi u školi temelji se na lokalnoj snazi, posebnostima i suradnji sudionika.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Djeca i mladi potiču se na izražavanje s pomoću umjetnosti i kulture.
- **Percipiranje/analiza**
Upoznavanje umjetnosti u muzejima, kazalištima, itd.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Potiče se razmišljanje. Plan za obrazovanje u kulturi daje smjernice kako izgraditi prostor za umjetnost koju stvaraju djeca: izložbe, izvedbe, itd.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
- **Primijenjene umjetnosti/dizajn (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Sve umjetničke forme koje postoje u zajednici trebaju biti u Planu za obrazovanje u kulturi jer lokalna kulturna baština i kulturne ustanove tvore njegov okvir.
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)**
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključivost, zdravlje, aktivan način života, sport)**

Ciljane skupine

- **Djeca/mladi**
Ciljna skupina ove dobre prakse.
- **Organizacije (NVO, tvrtke, kreativna industrija, poduzetništvo, predstavnici, itd.)**
Ciljne skupine kao potencijalni partneri u provođenju ove dobre prakse.
- **Drugi (ustanove za obrazovanje, općinska obrazovna administracija, škole)**
Ciljne skupine koje usvajaju i definiraju uklapanje u obrazovanje, formuliraju i provode ovu dobru praksu.

- Opis**
- Lokalna i regionalna administracija: općine, općinska obrazovna administracija, administracija za umjetnost i kulturu.
 - Škole: predškolsko obrazovanje, osnovno obrazovanje (obvezno obrazovanje), srednjoškolsko obrazovanje, izvanškolsko umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi (osnovno obrazovanje u umjetnosti).
 - Lokalno umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi : kazališta, koncertne dvorane, muzeji, itd.
 - Lokalni i regionalni akteri u umjetnosti i kulturi: umjetnici, stručnjaci za zaštitu kulturne baštine, organizacije civilnog društva, kreativne industrije, itd.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi) Plan za obrazovanje u kulturi osmišljen je da bi djeci i mladima u školi povećao dostupnost i pristupačnost umjetnosti i kulture. Plan za obrazovanje u kulturi uvećava i promiče mogućnosti za učenje o lokalnoj kulturnoj baštini, ustanovama i umjetničkim oblicima. Općine se podupiru u pripremanju Plana s pomoću nacionalnih smjernica i suradnje.

- Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s**
- Kulturnom kompetencijom (djeca, mladi)
 - Umjetničkim izražavanjem
 - Znanjem o lokalnoj i nacionalnoj kulturi i kulturnoj baštini
 - Kulturnim osvještavanjem

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja Kulturne ustanove, dječji centri za kulturu, umjetnici, škole, učitelji odgovorni za obrazovanje u kulturi u školi, ustanove za obrazovanje.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom? Plan za obrazovanje u kulturi u Finskoj je povezan s formalnim obrazovnim sustavom.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom? Plan za obrazovanje u kulturi dopuna je lokalnom kurikulumu koji odobrava ustanova za obrazovanje. Stoga se primjenjuje kao dio obvezne školske nastave. Fokus Plana za obrazovanje u kulturi lokalni je kurikulum u cjelini, a ne samo umjetničko obrazovanje.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu? Plan za obrazovanje u kulturi temelji se na pisanom/formalnom kurikulumu.

Informacije

Resursi Javni resursi i uprava: financiranje iz proračuna na regionalnoj/lokalnoj razini, državne stipendije, potpore.
Kulturne ustanove i drugi sudionici u kulturi na regionalnoj/lokalnoj razini.

Organizacija/uprava Razvojem na lokalnoj i regionalnoj razini upravljaju ustanove za obrazovanje i pojedinačne škole.
Razvojem na razini nacionalne mreže upravlja Finska mreža dječjih centara za kulturu.
Kontakt koordinatorice Finske mreže dječjih centara za kulturu:
saara.vesikansa@tampere.fi
Razvojem na razini ključnog nacionalnog kurikulumu upravlja Finska nacionalna uprava za obrazovanje.
Razvojem na nacionalnoj razini upravlja Ministarstvo obrazovanja i kulture (definiranje politike).
Sadašnji razvojni projekt, Skok kulture (2015–2016), podupire Ministarstvo obrazovanja i kulture. Skok kulture određuje smjernice i osigurava nacionalnu edukaciju za obrazovanje i sektore u kulturi. Cilj je projekta da se svakoj općini osiguraju pomagala za kreiranje Plana obrazovanja u kulturi za škole i da se poveća kulturna kompetencija djece i mladih.

Inicijativa

- Razne osobe (neformalna skupina ili pojedinac)
- Podjela odgovornosti: više organizacija (partnerstvo formalnih grupa ili organizacija)

Internetske stranice www.lastenkulttuuri.fi (na engleskom)

Preporuke

Plan obrazovanja u kulturi pokazuje da najbolje prakse ne moraju biti skupe ili komplicirane za provođenje. Najvažnije je polazište zajednička vizija obrazovnih i kulturnih sektora. Nužna je snažna regionalna suradnja raznih sektora za stvaranje potpuno funkcionalnog plana koji zadovoljava potrebe škola i djece.

Obrazovanje u kulturi ima bitnu ulogu u finskim školama bez obzira na to je li izborni Plan obrazovanja u kulturi usvojen kao dopuna lokalnom kurikulumu. Međutim, cjelovito obrazovanje u kulturi obuhvaća cjelokupnu dobnu skupinu, pa se povećava jednaka dostupnost za učenje i sudjelovanje u kulturnim aktivnostima, a kulturne ustanove stječu novu publiku. S pomoću dugoročnog razvoja Plana obrazovanja u kulturi u Finskoj kulturne ustanove i akteri sada su bolje osposobljeni da shvate potrebe škola. U sklopu tog sustavnog procesa škole će naučiti kako iskoristiti sve mogućnosti koje daju razni kulturni djelatnici u regiji. Plan obrazovanja u kulturi potiče učitelje da s učenicima češće posjećuju lokalne kulturne ustanove i zanimljiva mjesta. Sustavno obrazovanje u kulturi imat će pozitivan utjecaj na gospodarsko stanje regionalnih umjetnika, kulturnih ustanova i drugih djelatnika u kulturi.

Države članice EU-a potrebno je redovito izvještavati o nacionalnom kulturnom obrazovanju. Državama članicama treba pomoći u uspostavljanju cjelovite suradnje između obrazovnog i kulturnog sektora i njihovih djelatnika. Europska komisija treba se posebno potruditi da podupre dijalog nacionalnih i europskih vlasti i stručnjaka za kulturu i obrazovanje o razmjeni dobre prakse i pronalaženju novih i inovativnih rješenja za obrazovanje u kulturi. Finsko iskustvo i znanje o dugoročnom razvoju nacionalnog obrazovanja u kulturi na raspolaganju je državama članicama EU-a.

FRANCUSKA

A. Lokalna konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju u školama Rouena

Opće informacije

Vremenski okvir 2015–2017.

Potpisan je trogodišnji sporazum o partnerstvu države i lokalnih vlasti. Budu li rezultati evaluacije dobri, program će se moći obnavljati.

Lokalni program sadrži projekte na tri razine u trajanju od 12 sati u jednom razredu, odnosno više od 100 sati godišnje u jednoj školi.

Opis

Rouen je grad sjeverozapadno od Pariza koji ima 110.000 stanovnika.

Lokalna je konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju nacionalni program koji je razvijen s gradskim vlastima ili udruživanjem lokalnih vlasti s ciljem da mladi upoznaju umjetnička djela te da ih se uputi u umjetničku praksu i kognitivan pristup.

U Francuskoj danas postoji 300 lokalnih konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju. Na svim lokacijama djelovanje je rezultat lokalne analize i ima poseban oblik.

U Rouenu su ciljna skupina učenici u dobi od 3 do 10 godina.

Zahvaljujući ovom programu u Rouenu svake godine praktično trećina učenika u dobi od 3 do 10 godina upoznaje umjetnička djela te ih se upućuje u umjetničku praksu i kognitivan pristup. Dakle, nakon trogodišnje konvencije svi učenici u Rouenu proći će umjetničke i kulturne smjernice.

Uključeni su svi kulturni djelatnici u gradu i u okolici. Djeca otkrivaju razna područja kulture, od povijesnih spomenika do umjetničkih djela.

Djeca na nastavi i nakon nastave razvijaju kulturne projekte. U projektu sudjeluju učitelji i edukatori u području izvanškolskih aktivnosti.

• Političke mjere/program

Lokalna je konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju nacionalni program koji je razvijen s gradskim vlastima ili udruženjem lokalnih vlasti.

• Projekt

Na svim lokacijama projekt zajedno razvijaju svi partneri uzimajući u obzir dob djece i mladih.

• Mreža/partnerstvo

Partnerstvo između različitih razina vlasti (nacionalnih i lokalnih) cilja na razvoj sustavne politike. Postoji i mreža djelatnika na terenu, koja uključuje učitelje, edukatore, umjetnike i lokalne stručne djelatnike u kulturi.

Upečatljiva obilježja

Ovo je dobar primjer suradnje državnih i lokalnih vlasti s ciljem razvijanja lokalne obrazovne politike u području umjetnosti i kulture.

Ministarstvo kulture i obrazovanja te općinske vlasti rade zajedno da bi svi učenici u ranom školovanju, kao i u izvankurikularnim aktivnostima, imali umjetnički i kulturni program.

Postoje tri smjernice:

- modul za otkrivanje u trajanju 1 ili 2 dana vezano za područje baštine ili umjetnosti;
- 15-satni projekt razvijen s nekom kulturnom ustanovom ili organizacijom;
- cjelogodišnja rezidencija za umjetnike u školi.

Ove tri smjernice daju stručno usavršavanje za učitelje, koji započinju samostalno s manjim projektom, a zatim s drugim učiteljima, edukatorima koji rade na izvanškolskim aktivnostima, partnerima u kulturi ili umjetnosti razvijaju veće projekte.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Djeca razvijaju kulturnu osviještenost u izravnu kontaktu s umjetničkim djelima. Svoje kulturno izražavanje razvijaju prakticirajući umjetnost s umjetnicima. Svaki projekt također sadrži stjecanje novih znanja.

U Francuskoj su to tri razine umjetničkog obrazovanja. Oni tvore tri dijela umjetničkog i kulturnog projekta.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Tijekom prakticiranja umjetnosti.
- **Percipiranje/analiza**
Umjetnička djela.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Na primjer, razmišljanje o povijesti umjetnosti.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Sa svim navedenim.
- **Primijenjene umjetnosti/dizajn (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Arhitektura.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)**
Povijesni spomenici.

Ciljane skupine

- Primarna su ciljna skupina djeca/mladi.
- Uključeni su i roditelji/obitelji, ali kao sekundarna ciljna skupina.

Opis

Ciljna su skupina učenici u dobi od 3 do 10 godina u Rouenu, no prije svega cilja se na mlade iz siromašnijih gradskih četvrti.

Na kraju školske godine organizira se izložba na kojoj se prikazuju radovi djece. Obitelji su pozvane da vide što su djeca i mladi ostvarili.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Opći je cilj prije svega afirmirati umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi za djecu u Rouenu.

Opća je zadaća svakom učeniku u ranom školovanju i izvanškolskim aktivnostima pokazati umjetničke i kulturne smjernice.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Stvoriti manje umjetničke radove i izraziti sud o umjetnosti.

Znanjem

Stručni rječnik, povijest umjetnosti i poveznice s nastavnim programom.

Stavovima

Slušati i izražavati se u sklopu zajedničkog procesa.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Institucionalni akteri, općinske vlasti i državni servis (Ministarstvo obrazovanja i kulture) zajedno osmišljavaju lokalni program.

Stručnjaci, učitelji, edukatori i umjetnički timovi osmišljavaju za svaki razred posebno svoje akcije u sklopu programa.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	<p>Ova dobra praksa povezana je s formalnim obrazovnim sustavom. Ministarstvo obrazovanja jedan je od institucionalnih partnera za razvoj ovog programa.</p> <p>Područni uredi ovog ministarstva pomažu učiteljima da osmisle svoje projekte. Oni vrednuju i ocjenjuju projektne aktivnosti koje razvijaju učitelji.</p> <p>U projektu <i>Umjetnik na rezidenciji</i> sudjeluje čitava škola.</p> <p>Učitelji s partnerima u kulturi odlučuju o akcijama u svojim razredima.</p>
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	<p>Ova dobra praksa višestruko je povezana sa školskim kurikulumom.</p> <p>Prvo, sve umjetničke i kulturne projekte moraju provoditi učitelji tijekom nastave. Oni povezuju projekte sa školskim kurikulumom u raznim predmetima (književnosti, jezik, povijest, itd.).</p> <p>Drugo, umjetnički i kulturni projekti povezani su s poviješću umjetnosti, koja je dio školskog kurikuluma.</p> <p>Naposlijetku, Ministarstvo obrazovanja napisalo je poseban kurikulum za bolje povezivanje umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi s nastavnim programom.</p>
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	<p>Škole su uključene, a program je temeljen na formalnom kurikulumu o umjetničkim i kulturnim smjernicama koji je dovršen 2015.</p>

Informacije

Proces kvalitetnog upravljanja	<p>Postoji proces kvalitetnog upravljanja s metodama za dobivanje informacija na svim razinama. Od učitelja se traži da ispune anketu, za evaluaciju rezultata organizira se sastanak s njima i stručnim djelatnicima u kulturi. Evaluacija je jedna od točaka o kojima se govori u dijalogu između različitih vlasti.</p> <p>Razmatraju se razni pokazatelji:</p> <ul style="list-style-type: none">• da sva djeca imaju mogućnost sudjelovanja u programu barem jednom tijekom ranog školovanje;• prioritet su djeca koja žive u siromašnim gradskim četvrtima;• kvaliteta svake projektne aktivnosti, koja se mora razviti s partnerom u kulturi u okviru tri razine;• sposobnost učitelja da provode razne projekte. <p>U vezi s utjecajem na djecu provodi se isključivo empirijska analiza.</p>
Resursi	<p>Resursi su javni. Troškove pokriva grad i državni uredi (Ministarstvo kulture i obrazovanja). Timove sačinjavaju izabrani predstavnici i zaposlenici svakog partnera.</p>
Organizacija/uprava	<p>Uprava je javna. Odvija se u dijalogu općinskih vlasti i Ministarstva u okviru radne grupe za politiku i tehničku podršku.</p>
Inicijativa	<p>Političari/administracija/voditelji programa/vlada</p> <p>Ovaj lokalni program rezultat je zajedničke inicijative državne administracije i lokalnih političara.</p>
Internetske stranice	<p>www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/Education-artistique-et-culturelle</p>

Preporuke

1. Lokalna politika za umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi mora biti sustavna i osmišljena od strane svih zainteresiranih vlasti.
2. Višegodišnji programi moraju svoj djeci omogućiti da sudjeluju u umjetničkim i kulturnim programima i da osviješteno razvijaju svoje smjernice za umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi.
3. Programi moraju dati prioritet mladima kojima kultura nije dostupna zbog socijalnih, ekonomskih ili zemljopisnih razloga.
4. Smjernice za umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi moraju se sustavno razvijati za školu i za izvankurikularne aktivnosti.
5. Umjetnički i kulturni projekti moraju sadržavati edukaciju koja obuhvaća većinu učitelja i edukatora za izvanškolske aktivnosti. Ova se edukacija mora izravno povezati s projektom i pridonijeti stvaranju mreže učitelja i edukatora.
6. Umjetnički i kulturni obrazovni projekti moraju se razvijati u partnerstvu učitelja, edukatora, umjetnika i/ili profesionalaca u kulturi
7. Projekt mora izgraditi tri razine umjetničkog i kulturnog obrazovanja: upoznavanje umjetničkih djela, upućivanje u umjetničku praksu i stjecanje znanja.

B. Lokalna konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju udruge općina Fécamp

Opće informacije

Vremenski okvir 2013–2016.

Partnerski sporazum države i lokalnih vlasti u trajanju je od tri školske godine. Ako rezultati evaluacije budu dobri, moći će se višekratno obnovljati.

Lokalni program sačinjava jedna smjernica na temu pet osjetila i osjetila drugih. Svake godine razredi iz osnovnih i srednjih škola i grupe iz posebnih ustanova sudjeluju u projektu s pomoću akcija koje traju od 12 do 30 sati.

Opis Fécamp je teritorij sjeverozapadno od Pariza na kojem živi 30.000 stanovnika, s urbanim četvrtima i ruralnim područjima.

Lokalna konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju nacionalni je program razvijen s gradskim vlastima ili udrugom lokalnih vlasti s ciljem da mladi upoznaju umjetnička djela i da ih se uputi u umjetničku praksu i kognitivan pristup.

U Francuskoj danas postoji 300 lokalnih konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju. Na svim je lokacijama djelovanje rezultat lokalne analize i ima poseban oblik.

U Fécampu i okolici ciljna su skupina vrtići, osnovne i srednje škole, centri za socijalnu i medicinsku pomoć mladima s posebnim potrebama, institucije za mlade pod državnom skrbi i institucije za maloljetne prijestupnike. Stoga je konvencija usmjerena na mlade u dobi od 3 do 18 godina.

Zahvaljujući programu na ovom području više od 300 mladih (u dobi od 3 do 18 godina) upoznaje umjetnička djela te ih se upućuje u umjetničku praksu i kognitivan pristup.

Ovaj program osvještava mlade o raznolikosti i invalidnosti. U programu sudjeluju učitelji i edukatori. Svi mladi rade na istoj temi s istim partnerom u kulturi, a na završetku imaju zajedničku proslavu.

Zahvaljujući višegodišnjoj konvenciji cilj je obuhvatiti sve mlade u ovom području (bez obzira na njihovu specifičnu situaciju) i omogućiti im upoznavanje umjetnosti. Kulturni projekti razvijaju se sustavno da bi se zacrtala smjernica od vrtića do srednje škole.

Uključeni su neki kulturni djelatnici, na primjer kazališta. Mladi upoznaju umjetnički tim zahvaljujući umjetniku na rezidenciji. Svake godine mijenja se umjetničko područje, na primjer kazalište lutaka umjesto plesa, itd.

- **Političke mjere/program**
Lokalna konvencija o umjetničkom i kulturnom obrazovanju nacionalni je program razvijen s gradskim vlastima ili udrugom lokalnih vlasti.
- **Projekt**
Na svim lokacijama projekt zajedno razvijaju svi partneri u obliku smjernice koja uzima u obzir dob i posebne kontekste djece i mladih.
- **Umrežavanje/partnerstvo**
Partnerstvo između različitih razina vlasti (nacionalnih i lokalnih) cilja na razvoj sustavne politike. Postoji i mreža djelatnika na terenu, koja uključuje učitelje, edukatore, umjetnike i lokalne stručne djelatnike u kulturi.

Upečatljiva obilježja

Ovo je dobar primjer suradnje nacionalnih i lokalnih vlasti s ciljem razvijanja lokalne obrazovne politike za umjetnost i kulturu.

Ministarstvo kulture i obrazovanja, udruga općina i grad Fécamp rade zajedno da bi svi mladi u prvoj i drugoj fazi školovanja, ili dok borave u posebnim institucijama, imali umjetnički i kulturni program.

Smjernica je utemeljena na prisutnosti rezidentnog umjetnika na području, a započinje s edukacijom za učitelje, edukatore i lokalne stručne djelatnike u kulturi.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Mladi razvijaju kulturnu osviještenost u izravnom kontaktu s umjetničkim djelima. Svoje kulturno izražavanje razvijaju prakticirajući umjetnost s umjetnicima. Svaki projekt također sadrži stjecanje znanja.

U Francuskoj su to tri razine umjetničkog obrazovanja. Oni tvore tri dijela umjetničkog i kulturnog projekta.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Tijekom stvaranja umjetničkih djela.
- **Percipiranje/analiza**
Umjetnička djela.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Na primjer, znanje o povijesti umjetnosti.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Književnost, ples, drama, kazalište lutaka, itd.

Ciljane skupine

- Primarna su ciljna skupina djeca/mladi.
- Uključeni su i roditelji/obitelji, ali kao sekundarna ciljna skupina.

Opis

Ciljna su skupina mladi od ranog djetinjstva do srednje škole (od 3 do 18 godina), mladi s posebnim potrebama, mladi pod državnom skrbi ili u institucijama za maloljetne prijestupnike u Fécampu i okolici. Prije svega cilja se na mlade koji su u teškim situacijama ili iz zapostavljenih i ruralnih područja.

Na kraju školske godine organizira se izložba na kojoj se prikazuju radovi mladih. Obitelji su pozvane da vide što su ostvarili u ovom okviru.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Opći je cilj prije svega afirmirati umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi za sve mlade koji žive u Fécampu i okolici.

Opća je zadaća svim mladima, uključujući i one u teškoj situaciji, u prvoj ili drugoj fazi školovanja ponuditi umjetničke i kulturne programe.

Drugi je opći cilj poticati susrete učenika i mladih u drugačijim situacijama s pomoću umjetničkih i kulturnih projekata temeljenih na temi osjetilne percepcije i shvaćanja drugog.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Stvoriti manje umjetničke radove i izraziti sud o umjetnosti.

Znanjem

Stručni rječnik, povijest umjetnosti i poveznice s nastavnim programom.

Stavovima

Slušati i izražavati se u sklopu kolektivnog procesa.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Institucionalni akteri, općinske vlasti i državne institucije (Ministarstvo obrazovanja i kulture) zajedno osmišljavaju lokalni program.

Djelatnici na terenu, učitelji, edukatori i umjetnički timovi osmišljavaju svoje projektne aktivnosti za svaki razred ili grupu u sklopu programa.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Ova dobra praksa povezana je s formalnim obrazovnim sustavom. Ministarstvo obrazovanja jedan je od institucionalnih partnera za razvoj ovog programa.

Područni uredi ovog ministarstva pomažu učiteljima da osmisle svoje projekte. Oni vrednuju i ocjenjuju projektne aktivnosti koje razvijaju učitelji.

Učitelji s partnerima u kulturi odlučuju o programima u svojim razredima.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Ova dobra praksa višestruko je povezana sa školskim kurikulumom.

Prvo, mnoge umjetničke i kulturne projekte moraju provoditi učitelji tijekom nastave. Oni povezuju projekte sa školskim kurikulumom u raznim predmetima (književnosti, jezik, povijest, itd.).

Drugo, umjetnički i kulturni projekti povezani su s poviješću umjetnosti, koja je dio školskog kurikuluma.

Naposlijetku, Ministarstvo obrazovanja napisalo je poseban kurikulum za bolje povezivanje umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi s nastavnim programom.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Škole su uključene, a program je temeljen na formalnom kurikulumu o umjetničkim i kulturnim smjernicama koji je dovršen 2015.

Informacije

Proces kvalitetnog upravljanja

Postoji proces kvalitetnog upravljanja s metodama za dobivanje informacija na svim razinama. Od učitelja se traži da ispune anketu, za evaluaciju rezultata organizira se sastanak s njima i stručnim djelatnicima u kulturi. Evaluacija je jedna od točaka o kojima se govori u dijalogu između različitih vlasti.

Razmatraju se razni pokazatelji:

- da sva djeca imaju mogućnost sudjelovanja u programu barem jednom tijekom osnovnog i srednjeg školovanja ili u posebnim institucijama;
- prioritet su djeca koja žive u siromašnim gradskim četvrtima ili ruralnim područjima;
- kvaliteta svake projektne aktivnosti, koja se mora razviti s partnerom u kulturi u okviru tri razine;
- sposobnost učitelja i edukatora da provode projekte između dva sastanka s umjetnicima.

U vezi s utjecajem škole na djecu provodi se isključivo empirijska analiza.

Resursi

Resursi su javni. Troškove pokriva grad i državni uredi (Ministarstvo kulture i obrazovanja). Tim sačinjavaju izabrani predstavnici i zaposlenici svakog partnera.

Organizacija/uprava

Uprava je javna. Odvija se u dijalogu grada, udruge općinskih vlasti i Ministarstva u okviru radne grupe za politiku i tehničku podršku.

Inicijativa **Političari/administracija/voditelji programa/vlada**
Ovaj lokalni program rezultat je zajedničke inicijative državne administracije i lokalnih političara.

Internetske stranice [www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/
Education-artistique-et-culturelle](http://www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/Education-artistique-et-culturelle)

Preporuke

1. Lokalna politika za umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi mora biti sustavna i osmišljena od svih zainteresiranih.
2. Višegodišnji programi moraju svoj djeci omogućiti da sudjeluju u umjetničkim i kulturnim programima i da osviješteno razvijaju svoje smjernice za umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi.
3. Programi moraju dati prioritet mladima kojima kultura nije dostupna zbog socijalnih, ekonomskih ili zemljopisnih razloga.
4. Smjernice za umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi moraju se sustavno razvijati od vrtića do srednje škole.
5. Umjetnički i kulturni obrazovni projekti moraju sadržavati edukaciju koja obuhvaća većinu učitelja i edukatora. Ova se edukacija mora izravno povezati s projektom i pridonijeti stvaranju mreže učitelja i edukatora.
6. Umjetnički i kulturni obrazovni projekti moraju se razvijati u partnerstvu učitelja, edukatora, umjetnika i/ili stručnjaka u kulturi.
7. Projekt mora izgraditi tri razine umjetničkog i kulturnog obrazovanja: upoznavanje umjetničkih djela, upućivanje u umjetničku praksu i stjecanje znanja.

GRČKA

A. Ekološko-kulturne smjernice: javni urbani prostori oko zidina antičke Atene i Pireja

Opće informacije

Vremenski okvir Tri dana. Izradit će se obrazovni vodič za školsku upotrebu.

Opis Seminar se obavlja u tri dijela:

1. teorijski uvod u koncepciju na predavanjima o obrazovanju o okolišu i održivosti, upravljanju arheološkim nalazištima u gradu i prijedlogu za korištenje antičkih spomenika u obrazovanju i školskim aktivnostima;
2. terensko učenje na arheološkim nalazištima u Pireju i Ateni u vođenje radnog dnevnika;
3. radne grupe predlažu srodne aktivnosti za kulturu/okoliš.

- Projekti

Upečatljiva obilježja Projekt potiče povezivanje antičke i moderne Atene i Pireja na višeslojnoj razini i želi biti model za mnoge srodne lokalne aktivnosti u osnovnim i srednjim školama.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Uključivanjem obrazovanja u kulturi u školski kurikulum tako da se razvija poštivanje kulturnog identiteta.
Stručnim usavršavanjem učitelja o tome kako da svijest o okolišu uključe u širi kulturni kontekst (cjeloživotno učenje).

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

• Percipiranje/analiza
Uviđanje važnosti ove teme, svijest o kulturnoj baštini, prenošenje znanja učenicima.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)
- Geomorfološki i društveno politički faktori koji su zaslužni za razvoj antičke Atene i Pireja.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Drugi (učitelji)

Opis • Učitelji i nastavnici u osnovnoj i srednjoj školi

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi) Seminar ima za cilj definiranje agende za upravljanje arheološkim nalazištima kao javnim prostorima koji su dio grada na primjeru povezanog i usporednog razvoja Atene i Pireja u antici. Nadalje, cilj je funkcionirati kao pilot-program za osmišljavanje i primjenu analognih aktivnosti u kulturni okoliš od učitelja koji su prošli edukaciju.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama
Interdisciplinarna suradnja.

Znanjem
Povezanost razvoja grada i okoliša u antici i modernom dobu.

Stavovima
Kulturna osviještenost.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Kulturne organizacije: Eforat za antikvitete zapadne Afrike, Pireja i otoka, Eforat za antikvitete Atene, Obrazovni centar za okoliš Drapetsone i Uprava za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje Pireja.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Projekt ima za cilj informiranje učenika u osnovnim i srednjim školama s pomoću edukacije njihovih učitelja i nastavnika.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Učitelji i nastavnici koji su sudjelovali u projektu mogu organizirati obrazovne ekscurzije po arheološkim nalazištima za svoje učenike.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Ne

Informacije

Resursi Javni resursi.

Organizacija/uprava Javna.

Inicijativa Jedna organizacija (formalna grupa ili organizacija).

Preporuke

Svijest o prepletenosti kulturne baštine i okoliša u vezi je s gradskim krajolikom, a trebala bi se i može se prenijeti na nove generacije učenika ako želimo imati društvo koje promiče održivi razvoj i njemu teži.

HRVATSKA

A. Ruksak (pun) kulture

Opće informacije

Vremenski okvir Javni natječaj jednom godišnje – program se odvija cijele godine.

Opis *Ruksak (pun) kulture* dio je vladina programa za vrtiće, osnovne i srednje škole, dakle korisnici su djeca u dobi od 3 godine i učenici u dobi od 6 do 18 godina. Program je zajednička inicijativa Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske te zajedničkog ulaganja u području obrazovanja i području kulture na državnoj razini.

- Političke mjere/politički program
- Projekt

Upečatljiva obilježja To je prvi program ove vrste u Hrvatskoj prilagođen potrebama županija i lokalnim jedinicama samouprave. Ministarstvo kulture i Ministarstvo znanosti i obrazovanja daju osnovne preporuke za provođenje programa.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Program je namijenjen umjetničkom i kulturnom obrazovanju, a bitno utječe i na povećanje kulturne osviještenosti i izražavanja, ponajprije zbog usmjerenosti na one kojima je najpotrebniji: lokalne zajednice koje su izdvojene zbog loše prometne povezanosti ili udaljenosti od većih gradova. Program angažira profesionalne umjetnike i studente. Razvijajući umjetničku i kulturnu edukaciju, program je usmjeren na razvoj inovativnih praksi u svim područjima društva.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Produkcija/stvaranje**
Vizualne umjetnosti, arhitektura, dizajn, kazalište, ples, kinematografija, glazba, baština.
- **Percipiranje/analiza**
Književnost, vizualne umjetnosti, izvedbene prakse.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Razvoj kritičkog mišljenja, učiniti vidljivijima gore navedene discipline.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama.
- **Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Uređenje interijera, arhitektura, javni prostori, moda.
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Film, televizija, novine, internet.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerske tradicije, pripovijedanje)**
Tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerske tradicije, pripovijedanje.
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
Hip hop kultura, urbana kultura.
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**
Okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost.

Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi • Roditelji/obitelji • Starije/najstarije dobne skupine • Organizacije (NVO, tvrtke, kreativna industrija, poduzetništvo, predstavnici, itd.)
Opis	<i>Ruksak (pun) kulture</i> dio je vladina programa za vrtiće, osnovne i srednje škole, dakle korisnici su djeca u dobi od 3 godine i učenici u dobi od 6 do 18 godina.
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Program čini dostupnom i približava umjetnost i kulturu djeci i mladima, razvija njihovu estetičku kulturu i općenito senzibilnost mladih u području umjetnosti i kulture. Djeca i mladi senzibiliziraju se za pozitivan pristup svim vrstama umjetnosti i kulture.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama</p> <p>Ciljna skupina trebala bi poboljšati čitanje, pisanje, snimanje filmova, sviranje, ples, crtanje i vizualnu kulturu, glumu, kreativno izražavanje, dizajniranje, kazalište i igru. Trebali bi steći znanja o umjetnosti i kulturi, a posebno o baštini, književnosti, glazbi, kazalištu, plesu, filmu i novinarstvu.</p> <p>Program bi istodobno trebao unaprijediti opće shvaćanje umjetnosti i kulture, kreativno i pojedinačno izražavanje i osnažiti kritičko mišljenje, rješavanje problema, inovativne pristupe i društvene vještine.</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	<p><i>Ruksak (pun) kulture</i> zajednička je investicija u području obrazovanja i kulture na nacionalnoj i lokalnoj razini i obuhvaća sve županije i općine.</p> <p>U program su uključene nevladine udruge, umjetničke organizacije, javne ustanove kao što su muzeji, profesionalni umjetnici, profesionalni slobodnjaci, inicijative u području kreativne industrije i dizajneri.</p> <p>Specifičnost je ovog programa suradnja s umjetničkim akademijama i studentima koji sudjeluju u radionicama za djecu i mlade u okviru programa koje su kreirali u suradnji sa svojim mentorima. S obzirom na svoju dob studenti mogu uspostaviti dobar odnos s djecom i mladima, motivirati i senzibilizirati djecu i mlade u području umjetnosti i kulture i pomoći im da razviju pozitivan pristup svim vrstama umjetnosti i kulture.</p>
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	<p>Ostvarivanje ciljeva nacionalnog kurikulumu.</p> <p>Sadržaj treba uključiti u ciljeve nacionalnog kurikulumu, uključujući njegova posebna područja.</p> <p>Pristup na visokoj razini znači da umjetnički i kulturni program djeci i učenicima nudi visoku razinu umjetničke kvalitete i profesionalne standarde.</p> <p>Autori su i provoditelji programa, stručnjaci/profesionalci u raznim umjetničkim područjima (književnost, vizualna umjetnost, kazalište, glazba, film i druga područja te umjetničke akademije i njihovi studenti).</p>
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	<p>Redovito provođenje programa.</p> <p>Preporuka je da se program redovito provodi u svim razredima svake školske godine.</p> <p>U prvoj fazi <i>Ruksak</i> je bio namijenjen vrtićima i školama koje su udaljene od gradskih središta te su im kulturni i umjetnički programi manje dostupni.</p> <p>Program nije uključen u kurikulum, a ipak ga poboljšava.</p>

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Suradnja kultura – dječji vrtići, škole

Škole i kulturni sektor na svim razinama moraju usko surađivati, dječji vrtići i škole moraju biti uključene u program i dobiti plan aktivnosti.

Podjela uloga

Između dječjih vrtića, škola i kulturnog sektora.

Odgovornost i uključenost na lokalnoj razini

Odgovornost pojedinih dječjih vrtića i škola, odgovornost županija i općina uključenih u program da bi se osnažio osjećaj uključenosti svih sudionika i promicale lokalne varijante Ruksaka (punog) kulture.

Informacije

Resursi

Timove sačinjavaju zaposlenici Uprave za razvoj kulture i umjetnosti, programa Ruksak (pun) kulture. Projekt se financira iz godišnjeg proračuna Ministarstva kulture.

Organizacija/uprava

Javne institucije – Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.
Postoji poseban sporazum s Ministarstvom znanosti i obrazovanja.

Inicijativa

Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice

www.min-kulture.hr/default.aspx?id=8787
www.min-kulture.hr/default.aspx?id=10094

Preporuke

- dovesti kulturu u dislocirana područja;
- učiti na dobrim primjerima programa o javnom financiranju;
- razviti stratešku kulturnu politiku za umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi;
- uključiti lokalne zajednice, manja mjesta i gradove u razvoj programa;
- usmjeriti se na ranjive skupine;
- iskoristiti projekte EU-a za dodatno financiranje (npr. društveni i socijalni fondovi);
- osigurati kontinuitet projekta i proširiti ga od djece do starijih od 55 godina;
- stvoriti društveni utjecaj (npr. potpora profesionalnim umjetnicima koji ove programe mogu upotrijebiti da se zaposle kao učitelji);
- podići svijest o važnosti formalnog i neformalnog obrazovanja.

B. Škola stvaralaštva “Novigradsko proljeće”

Opće informacije

Vremenski okvir Odvija se svakog proljeća u Osnovnoj školi Rivarela i traje 7 dana.

Opis Program je započeo 1974. godine u **Novalji** na otoku Pagu, a isprva je uključio učenike i učitelje iz nekoliko osnovnih škola. Prebačen je u **Novigrad** 1990. i otada se ondje održava. Škola primijenjenih umjetnosti prešla je 1997. u nadležnost Ministarstva znanosti i obrazovanja i Agencije za odgoj i obrazovanje. Nakon toga daroviti učenici osnovnih škola u jezično-umjetničkom području iz hrvatskih županija sudjeluju u programu “Novigradskog proljeća”.

- Političke mjere/politički program
- Infrastruktura (npr. zgrada, okoliš, virtualna platforma)
- Program
- Pomagala (npr. hardver, softver, glazbeni instrumenti, keramička peć, itd.)
- Umrežavanje/partnerstvo
- Ostalo

Upečatljiva obilježja Načela povezivanja radionica i suvremenog obrazovanja uzimaju se u obzir i uvažavaju. Tim stručnih savjetnika i psihologa prati aktivnosti Škole, a rad učenika koji sudjeluju u programu bilježi se, snima i fotografira.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

“Novigradsko proljeće” jedinstvena je škola za darovite učenike i učitelje u Hrvatskoj. Učenici i učitelji uče kroz igru čime se oslobađa njihova unutarnja motivacija. Rad nije ograničen školskim zvonom ni vremenom, odvija se u dvije smjene, a završava večernjim prezentacijama. Čitav je proces jednostavan i koristan zahvaljujući simultanom poučavanju i učenju.

Program je namijenjen darovitim učenicima koji žele razvijati i unapređivati svoje umjetničke i kulturne vještine i sposobnosti.

Svake godine u njemu sudjeluje oko 350 učenika, 40-ak učitelja iz hrvatskih županija.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Produkcija/stvaranje**
Vizualne umjetnosti, arhitektura, dizajn, kazalište, ples, film, glazba.
- **Percipiranje/analiza**
Književnost, vizualne umjetnosti, izvedbene prakse, novinarstvo, objavljivanje u medijima.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Razvoj kritičkog mišljenja, učiniti vidljivijima navedene discipline.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama.
- **Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Uređenje interijera, arhitektura, javni prostori, moda.
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Film, televizija, novine, internet.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerske tradicije, pripovijedanje)**
Tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerske tradicije, pripovijedanje.
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
Hip hop kultura, urbana kultura.
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulturi drugim neumjetničkim i izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**
Okoliš, društveno ozračje, društvena uključenost.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji
- Starije/najstarije dobne skupine
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativna industrija, poduzetništvo, predstavnici, itd.)
- Drugi (učitelji i nastavnici u osnovnoj i srednjoj školi)

- Opis**
- Grupe su učenika koji pohađaju radionice raznolike, ali ima učenika istih ili srodnih interesa i sposobnosti usprkos razlici u dobi (od petog do osmog razreda, manji broj srednjoškolaca).
 - Djeca mogu pohađati Školu stvaralaštva "Novigradsko proljeće" (jedanput, dvaput, tri ili čak četiri puta).
 - Usmjeren je na učitelje koji su postigli iznimne rezultate u izvannastavnim aktivnostima u svojoj županiji te na druge društvene skupine. Sudjeluje oko 40 učitelja iz svih županija.
 - Voditelji su stručnjaci poznati po svojim ostvarenjima i rezultatima u umjetničkom i kulturnom području. To su uspješni učitelji, savjetnici, pisci, novinari, koreografi i umjetnici u području glazbe, umjetnosti ili filma. Svake godine 22 voditelja vodi 20 radionica.
 - Daroviti učenici koji su zapaženi, koji žele razvijati i unapređivati svoje umjetničke i kulturne vještine i sposobnosti. Sudjelovalo je 2017. oko 350 učenika iz 17 županija.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Škola ima za cilj da učenici, a osobito učitelji i nastavnici, usvoje drugačiji, inovativan i suvremen način pristupa umjetničko-edukativnim i obrazovnim temama koje se mogu primjenjivati u školama iz kojih dolaze.

Tim stručnih savjetnika i psihologa prati radni proces Škole da bi mogli davati savjete u vezi s budućim razvojem i unapređivanjem.

Program sadrži radionice u području: *riječ, zvuk, pokret, slika*.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Program čini umjetnost i kulturu dostupnom djeci i mladima, razvija njihov estetički osjećaj i općenito unapređuje njihovu osviještenost u području umjetnosti i kulture.

Vještinama

S pomoću ovog programa djeca i mladi razvijaju svoje umjetničke vještine.

Znanjem

Učenje i poučavanje umjetničkih predmeta.

Stavovima

Podizanje svijesti o važnosti umjetničkog i obrazovanja u području kulture.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i Agencija za odgoj i obrazovanje.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

"Novigradsko proljeće" jedinstvena je škola za darovite učenike u jezično-umjetničkom području i za učitelje u Hrvatskoj. Škola ima za cilj da učenici, a osobito učitelji, usvoje drugačiji, inovativan i suvremen način pristupa umjetničko-obrazovnim temama koje se mogu primjenjivati u školama iz kojih dolaze.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Program je u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja i Agencije za odgoj i obrazovanje.

Škola stvaralaštva "Novigradsko proljeće" obogaćuje školski kurikulum novim i inovativnim pristupima umjetničkim školskim predmetima.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Uvrštavanje pisanog ili formalnog kurikulumu ovisi o voditelju svake posebne radionice.

Informacije

Resursi Županijski odjeli za kulturu i obrazovanje pokrivaju troškove za određeni broj učenika. Učitelje i nastavnike bira Agencija za odgoj i obrazovanje, koju financira Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Organizacija/uprava

- Upravno vijeće
- Osnovna škola Rivarela, Novigrad-Cittanova
- Agencija za odgoj i obrazovanje

Inicijativa

- Jedna osoba/pojedinac
- Razne osobe (neformalne grupe pojedinaca)
- Jedna organizacija (formalna grupa ili organizacija)
- Podjela odgovornosti; više organizacija (partnerstvo formalnih grupa ili organizacija)
- Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice www.novigradsko-proljece.com

Preporuke

- važnost neformalnog i izvanškolskog obrazovanja;
- važnost zajedničkih programa za djecu, mlade, učitelje i nastavnike;
- potreba za fleksibilnošću. Planove i programe osmišljavaju i primjenjuju svi voditelji radionica s obzirom na opću temu programa, pa postoji mogućnost prilagodbe radionica određenim grupama;
- uključiti lokalne zajednice, manja mjesta i gradove u razvoj projekta;
- korištenje inovativnih praksi i novih tehnologija za učenje i poučavanje, razvoj praćenja darovitih učenika u jezično-umjetničkom području;
- razvoj metodologije.

IRSKA

A. Portal umjetnost u obrazovanju

Opće informacije	
Vremenski okvir	Pokrenut 19. svibnja 2015.
Opis	Razvoj resursa temeljen na politici. <ul style="list-style-type: none">• Političke mjere/politički program• Pomagala (npr. hardver, softver, instrumenti)
Upečatljiva obilježja	Ovo je prva inicijativa ove vrste: umjetnički i obrazovni sektor zajedno kreiraju internetske resurse za učitelje i umjetnike na osnovi dokumenta Umjetnost u obrazovanju 2013.
Ključna kompetencija	
Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?	Daje posebne umjetničke kompetencije, onako kako su opisane u dokumentu Umjetnost u obrazovanju 2013. Omogućava društveni razvoj učenika i <i>Bildung</i> (opće i cjelovito [samo]oblikovanje).
Kultura	
S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none">• Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)
S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none">• Umjetnost (npr. vizualna umjetnost, glazba, ples, književnost, drama)• Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)• Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)• Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje).
Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none">• Djeca/mladi
Opis	<ul style="list-style-type: none">• Umjetnici• Učitelji• Umjetnički i kulturni sektor
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Ostvariti dijalog umjetnika i učitelja preko portala, što je rezultat dokumenta Umjetnost u obrazovanju pokrenutog 2013. To je prva inicijativa ove vrste u povijesti Irske.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	Vještinama Korištenje potencijala umjetnosti za međukurikularno obrazovanje. Znanjem Omogućava umjetnosti da doprinese aktualnoj obrazovnoj struji u irskim školama. Stavovima Ističe se vrijednost umjetnosti u aktualnoj obrazovnoj struji u irskim školama.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

- Odjel za umjetnosti, baštinu i gaelski jezik te Odjel za obrazovanje i razvoj vještina
- Umjetnički savjet Irske (Arts Council of Ireland)
Doprinosi Vijeća za nacionalne kulturno obrazovne ustanove, Grupe za zajednicu i kontakt (pododbor)
- Grupa za usmjeravanje/Grupa za provođenje dokumenta Umjetnost u obrazovanju 2013.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Da. Portal Umjetnost u obrazovanju dat će primjere za projekte i inicijative koji govore o interakciji umjetnosti u obrazovanju.

“Riječ je samo o izgradnji zajednice za praksu u umjetnosti i obrazovanju i davanja prostora u kojem se umjetnici i učitelji podržavaju i nadahnjuju.”

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Ogledni primjeri kako formalni obrazovni sustav priznaje važnost umjetnosti u razrednoj nastavi za djecu.

Mnogi primjeri dostupni su na portalu: <http://artsineducation.ie/en/projects>. Teme obuhvaćaju multimediju, arhitekturu, kazalište, građanski odgoj, glazbu, obrte, učenje s pomoću obrta i videokonferenciju.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Da i ne. Temelji se na dokumentu Umjetnost u obrazovanju 2013. koji obuhvaća Odjel za obrazovanje i razvoj vještina te Odjel za umjetnosti, baštinu i gaelski jezik. Oni traže savjete na posebno organiziranim večerima u centrima za stručno usavršavanje učitelja diljem Irske pa mogu konzultirati učitelje i umjetnike; njihove povratne informacije ujedno su dio sadržaja portala koji održava tvrtka nazvana Kid's Own.

<http://kidsown.ie/the-national-arts-in-education-portal-launches-19-may-2015/>

Informacije

Resursi

Odjel za umjetnosti, baštinu i gaelski jezik i Odjel za obrazovanje i razvoj vještina

Organizacija/uprava

Vladini fondovi za razvoj portala.

Inicijativa

- Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
- Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice

<http://artsineducation.ie/en/home/>

Preporuke

Primjer kako je program za umjetnost u obrazovanju pokrenut 2013. godine stvorio resurse za umjetničko obrazovanje u obliku razvoja i pokretanja portala Umjetnost u obrazovanju.

B. Projekt prekograničnog povezivanja: Načini gledanja I i II (Republika Irska i Sjeverna Irska)

Opće informacije

Vremenski okvir

2012–2015.

Opis

Prekogranični dijalog s pomoću dvaju projekata koji spaja škole, obrazovne organizacije i muzeje te stvara interkulturalne resurse za učenje namijenjene učiteljima i učenicima.

- Projekt
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja

Potiče se interkulturalni dijalog s pomoću muzejskih zbirki. Na taj način učitelji imaju višestruke resurse za rad u nastavnoj praksi u Sjevernoj Irskoj i Republici Irskoj.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Doprinosi:

- osvještavanju lokalne, nacionalne i europske kulturne baštine i njezinu mjestu u svijetu;
- osnovnom poznavanju glavnih radova u kulturi, uključujući popularnu suvremenu kulturu;
- shvaćanju kulturne i jezične raznolikosti u Europi i drugim područjima svijeta i potrebi njezina očuvanja;
- vještinama povezanim s uvažavanjem i izražavanjem: uživanje u umjetničkim djelima i umjetničkim izvedbama te samoizražavanje u raznim medijima;
- vještinama koje uključuju sposobnost povezivanja s vlastitim kreativnim i izražajnim stavovima o mišljenju drugih te prepoznavanju i maksimalizaciji društvenih i gospodarskih mogućnosti u kulturnom djelovanju;
- osvještavanju kulturnog izražavanja kao ključnog za razvoj kreativnih vještina i vještina koje se prenose;
- dobrom razumijevanju vlastite kulture i osjećaju identiteta kao osnove za otvorenost i poštivanje raznolikosti kulturnog izražavanja;
- pozitivnom stavu prema kreativnosti i spremnosti da se kultivira estetička sposobnost s pomoću samoizražavanja i sudjelovanja u kulturnom životu.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualna umjetnost, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje).
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Drugi

Opis

- Škole u Sjevernoj Irskoj i Republici Irskoj
- Odjel za obrazovanje i razvoj vještina (Republika Irska)
- Odjel za obrazovanje (Sjeverna Irska)

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Razviti međukulturne resurse na osnovi kulturalno raznolikih muzejskih zbirki u Republici Irskoj i Sjevernoj Irskoj.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Poticanje suradnje muzeja i škola.

Znanjem

Bolje razumijevanje raznolikosti i načina na koji muzeji, škole i obrazovne ustanove mogu zajedno raditi na stvaranju međukulturnih resursa koji pospješuju zajednički rad učitelja i muzeja, tj. muzeji neće biti jednodimenzionalni i dat će neprocjenjive resurse učiteljima i učenicima.

Stavovima

Interkulturni dijalog i učenje – kako muzeji potiču taj dijalog s pomoću muzejskih zbirki i omogućavaju/osposobljavaju učitelje da potraže “alternativne” resurse koji obogaćuju i podupiru njihovu nastavu, osobito kad rade s pridošlicama u škole Republike Irske.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

- **Ured za uključivanje i raznolikost Sjeverne Irske** – potpora učiteljima koji rade u posebnim školama u Sjevernoj Irskoj. Oni su veza s Odjelom za obrazovanje i razvoj vještina u Republici Irskoj, a često su povezani, surađuju i umrežavaju se s učiteljima iz Republike Irske. Oni vode *Načine gledanja I* u Sjevernoj Irskoj.
- **Vijeće za stručno obrazovanje Loutha** vodi *Načine gledanja I* za partnere u Republici Irskoj.
- **Knjižnica Chester Beatty** daje zbirke, voditelje i prenosi instrukcije ravnatelja za obrazovanje. Ravnatelj za obrazovanje vodi *Načine gledanja II*.
- **Muzej Ulster** daje zbirke, voditelje i instrukcije ravnatelja za obrazovanje.
- **St Oliver's stručno obrazovanje** daje učenike i učitelje koji rade na *Načinu gledanja I i Načinu gledanja II*.
- **St Partick's, Ballymena** (Sjeverna Irska) radi na *Načinu gledanja II*.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Oba projekta dobar su primjer kako muzeji i obrazovne institucije mogu zajedno raditi na povezivanju sa školama i razviti resurse koji nadopunjavaju ili popunjavaju praznine u obrazovnom kurikulumu.

Način gledanja I i II sadrže povezivanje sa školama zbog razvoja i planiranja radionica, koje daju povratne informacije o sadržaju projekta.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

- Za *Način gledanja I* umjetnost je odabrana kao predmet za škole u Sjevernoj Irskoj i Republici Irskoj.
- Generički rezultati učenja (GLO) koriste se kao matrica za osmišljavanje i vođenje radionica u školama i muzejima. Više o GLO vidi na: www.inspiringlearningforall.gov.uk/toolstemplates/genericlearning/
- Umjetnost nije obavezan predmet u školi.
- Za *Način gledanja II* analizirani su mnogi školski predmeti, uključujući umjetnost, religiju, povijest, zemljopis, pismenost, informatika, itd., koji su navedeni na početku svakog poglavlja u udžbeniku. Postoji slobodan prostor koji učiteljima omogućava istraživanje međukurikularnih tema kad se bave određenom temom iz svjetskih religija.
- Do danas je poučavanje religija svijeta ograničeno na srednje škole u Republici Irskoj. Prikazano je u novom Ciklusu osposobljenost mladih:
- www.curriculumonline.ie/getmedia/8f1793d2-cb5d-403e-a6d4-faaafa290d92/JCSEC22_religious_guidelines.pdf
- Školski sustav Republike Irske temelji se na monoteističkoj tradiciji, tj. škole je organizirala Rimokatolička crkva nakon osamostaljenja Irske.
- Konzultirali smo učiteljicu iz Republike Irske da nam pomogne oko nastavnog plana i programa. Napisala je jedan od prvih sekularnih tekstova za kurikulum Osposobljenosti mladih za religiju. Vidi: www.gillmacmillan.ie/secondary-religious-education/secondary-religionseducation/religions-in-the-modern-world

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Škole su uključene u *Način gledanja I i II*.

U prvom dijelu projekta odabrane su dvije škole na granici Sjeverne Irske i Republike Irske. Ta su područja bila povijesna žarišta sukoba.

Program je temeljen na nedostacima u današnjim obrazovnim sustavima Sjeverne Irske i Republike Irske. Ured za uključivanje i raznolikost daje podršku i resurse za učitelje u Sjevernoj Irskoj. Ne postoji ekvivalent u Republici Irskoj, pa je prekogranična suradnja od velike važnosti.

Informacije

Resursi

Način gledanja I financira Zaklada Comenius Regio.

Način gledanja II financira Odjel za obrazovanje Sjeverne Irske i Prekogranična zaklada Odjela za umjetnosti, baštinu i gaelski jezik Republike Irske.

Organizacija/uprava Servisi za uključivanje i raznolikost Sjeverne Irske vode projekt *Način gledanja I* u suradnji s Centrom za stručno obrazovanje Loutha u Republici Irskoj.
Za *Način gledanja II* Knjižnica Chester Beatty brine se za publikacije, sadržaj i prekogranične susrete/radionice, itd.

Internetske stranice

- Ured za uključivanje i raznolikost Sjeverne Irske
www.education-support.org.uk/teachers/ids/
- Knjižnica Chester Beatty
www.cbl.ie/Education/Ways-of-Seeing-intercultural-Learning-Project-for-.aspx
- Novi portal za umjetnost u obrazovanju Odjela za obrazovanje i razvoj vještina i Odjela za umjetnosti, baštinu i gaelski jezik
<http://artsineducation.ie/en/2015/08/intercultural-education-resource-ways-of-seeing-ii/>

Preporuke

- Škole i kulturne organizacije trebaju surađivati i zajedno kreirati modele za međukulturni dijalog i razumijevanje.
 - Izgrađivati integraciju u razredu s pomoću muzejskih zbirki i umjetničkih aktivnosti.
 - Izgraditi prekogranični dijalog, npr. u područjima povijesnih sukoba s pomoću razmjene i razumijevanja zamisli, znanja, vještina i resursa.
-

LATVIJA

A. Osnovna škola Druviena: povezivanje kulturnih tradicija i izazova današnjice

Opće informacije

Vremenski okvir	Od 2010. godine, trajno.
Opis	<p>Škola je primjer za ulogu kulture u stvaranju održivog razvoja zajednice s pomoću postojećih mehanizama formalnog, informalnog i neformalnog obrazovanja.</p> <p>U malim latvijskim seoskim školama razvijen je model za korištenje tradicionalne umjetnosti i obrta koji spaja različite generacije i lokalne sudionike u procesu prijenosa i očuvanja. Kao rezultat toga modela škola funkcionira kao aktivan čimbenik u preobrazbi zajednice te promiče kulturnu osviještenost i kvalitetu formalnog učenja i poboljšava gospodarsku situaciju učenika, njihovih obitelji i čitave lokalne zajednice.</p> <ul style="list-style-type: none">• Infrastruktura (npr. građevine, okoliš, virtualna platforma)• Pomagala (npr. hardver, softver, instrumenti)• Mreža/partnerstvo
Upečatljiva obilježja	<p>Tri ključne sastavnice – tradicionalna kultura, obrazovanje i razvoj zajednice – stvaraju jedinstvene rezultate koji podcrtavaju ulogu kulture u smanjivanju društvene segregacije i marginalizacije. Ova aktivnost ističe da kulturna osviještenost može stvoriti novu sinergiju i promicati osjećaj pripadnosti zajednici, pridonijeti gospodarskom razvoju, očuvanju i prijenosu kulturne baštine.</p> <p>Ovaj primjer odražava latvijski razvojni model za preobrazbu škola i višenamjenske centre zajednice. Koristeći lokalne kapacitete i ciljane akcije, škola funkcionira kao koordinator raznih kulturnih, obrazovnih i participacijskih aktivnosti u lokalnoj zajednici.</p>

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Ovaj primjer ilustrira kako sposobnost za kulturnu osviještenost i izražavanje promiče osjećaj pripadnosti, uvažavanje kulturne baštine, samopoštovanje u ranjivim društvenim skupinama, društveni kapital i društvenu koheziju općenito.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
 - radionice za izradu tradicionalnih glazbala (kokle);
 - učenici stvaraju animirane filmove;
 - učenicima se daju razne mogućnosti za izvankurikularne aktivnosti u prostoru škole, kao što je pjevanje, ples, sviranje, vizualne umjetnosti, drama, internetski projekti, itd.
- **Zamjećivanje/analiziranje**

Škola se postupno pretvara u kulturni centar zajednice i neposredno provodi projektne aktivnosti da bi povećala svoje kapacitete i privlačnost te osjećaj pripadnosti kod učenika i pripadnika zajednice.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
 - Podiže pojedinačnu i kolektivnu svijest o kulturnoj baštini i načinima za prenošenje tradicionalnih obrta te promiče najvažnije vrijednosti zajednice u današnjem načinu života i u današnjem društvu;
 - izgradnja partnerstva i saveza među edukatorima, učenicima i njihovim obiteljima, poduzetnicima i drugim pripadnicima zajednice te drugim partnerima na nacionalnoj razini da bi se promicala kultura, kulturna baština i kreativne industrije.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualna umjetnost, glazba, ples, književnost, drama)**
Učenicima i odraslima u ruralnim područjima s ograničenim resursima daju se mnoge mogućnosti za bavljenje i aktivno prakticiranje umjetnosti (vizualna umjetnost, glazba, ples, književnost, drama).
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Učenici u osnovnoj školi razvijaju i usavršavaju vještine za stvaranje animiranih filmova, sudjeluju u cijelom procesu produkcije, od koncipiranja do završnog proizvoda.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje).**
 - Radionice s tehnološkom opremom i kvalificiranim učiteljima dostupne su svim generacijama (od učenika dječje dobi do najstarijih) da bi u ljetnim kampovima i tijekom školske godine izučili tradicionalni obrt, izrađivanje *kokle*, latvijskog drvenog glazbala.
 - Radionice tradicionalnog tkanja, izrade nakita i drugih predmeta primijenjene umjetnosti dostupne su učenicima i odraslima.
 - Folklor i drugi oblici nematerijalnog kulturnog izražavanja izučavaju i prakticiraju sve dobne skupine.
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**
 - Koristeći razne oblike kulturnog izražavanja, kapacitete lokalne zajednice i ciljane akcije, škola funkcionira kao koordinator raznih obrazovnih i participacijskih aktivnosti u lokalnoj zajednici i smanjuje društvenu segregaciju i marginalizaciju.
 - Kombiniraju se i primjenjuju formalne i informalne obrazovne forme i metode te znanje i vještine iz raznih područja da bi se pokazao lokalni kontekst i zadovoljile lokalne potrebe.

Ciljane skupine

- **Djeca/mladi**
Uključujući predškolsku djecu i mlade izvan škole.
- **Roditelji/obitelji**
Roditelji i drugi članovi obitelji sudjeluju u aktivnostima koje organiziraju škole s učenicima i učiteljima.
- **Stariji/najstariji**
Stariji građani prenose svoje vještine i znanja, sudjeluju u drugim aktivnostima.
- **Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)**
Lokalne nevladine udruge, poduzetnici i bivši učenici škole sudjeluju u planiranju i provođenju aktivnosti te postaju partneri i zainteresirane stranke.

Opis U planiranju i provođenju aktivnosti koristi se cjelovit pristup te se stvara međugeneracijska sinergija i društvena kohezija jer se aktivnosti odvijaju u ruralnom području koje se smatra ranjivom zajednicom s velikim brojem ranjivih društvenih skupina.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi) Osigurati pristup kvalitetnom obrazovanju s pomoću transformacijskih aktivnosti obrazovne ustanove, pritom se posebno usredotočiti na veću dostupnost umjetnosti i kulture u ruralnim zajednicama i na uključivanje svih pripadnika zajednice.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vješinama
Vještine potrebne za tradicionalne i suvremene umjetnosti i obrte, poduzetništvo, komunikaciju i suradnju, korištenje interneta.

Znanjem
Poznavanje povijesti i kulturne baštine na lokalnoj i nacionalnoj razini, tehnologije i njezine primjene u proizvodnji i distribuciji rezultata njihova rada (npr. napravljeni predmeti i organizacije radionica, itd.).

Stavovima
Aktivno sudjelovanje, osjećaj pripadnosti, društvena solidarnost, aktivnost i poduzetništvo.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Praksa je razvijena u okviru inicijative koju provode nevladine organizacije, Zaklada Soros – Latvija (SFL) kao odgovor na ekonomsku krizu i prijetnju masovnog zatvaranja seoskih škola. Inicijativu podupiru vladini uredi, Latvijska nacionalna komisija za UNESCO i lokalne općine. Osnovna škola Druvienu jedan je od najuspješnijih primjera ciljane i održive intervencije na lokalnoj razini.

Školska administracija imala je ključnu ulogu u mobilizaciji i konsolidaciji lokalnih resursa te stvaranju sinergije između raznih zainteresiranih strana (lokalne općine i njihovi uredi, NVO, poduzetnici, itd.)

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Da. Kao rezultat ove dobre prakse škola može nastaviti sa svojim radom kao ustanova za formalno obrazovanje u zajednici te omogućava pristup obrazovnim uslugama u blizini boravišta djece.

Učitelji su uključeni u cjeloživotno stručno obrazovanje, a to im omogućava interdisciplinarni pristup, korištenje interaktivnih metoda učenja, rad s raznolikim skupinama i korištenje lokalne zajednice kao resursa.

Škola je 2011. godine dobila Nagradu za inovativnost Ministarstva obrazovanja i znanosti za inovativna rješenja u dostupnosti kvalitetnog obrazovanja.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Nekoliko je tema povezano sa školskim kurikulumom:

- Poboljšane su informatičke vještine učenika koje mogu upotrijebiti u svim područjima učenja.
- Animirani filmovi koje su kreirali učenici povezani su sa sadržajem kurikuluma.
- Poboljšana je kvaliteta poučavanja i učenja o umjetnosti, glazbi i obrtima.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Škola je osnovni provoditelj ovog primjera; gore je opisana veza s formalnim kurikulumom.

Informacije

Resursi

Isprva je SFL osiguravao dodatno financiranje opreme za kreativne radionice i plaće za voditelje radionica i drugih aktivnosti.

Nakon toga škola je počela dobivati potpore (stipendije) u suradnji s nevladinim udrugama i poduzetnicima te stjecati prihod na osnovi svojih aktivnosti (ljetne radionice, kampovi, itd.)

Lokalne općine sada financiraju neke aktivnosti zaposlenika centra za kreativno učenje.

Organizacija/uprava

Ovom dobrom praksom upravlja škola kao javna ustanova u suradnji s lokalnom općinom, nevladinim udrugama i poduzetnicima.

Inicijativa

- Jedna organizacija (formalna grupa ili organizacija)
- Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Osnovna škola Druvienu članica je nacionalne inicijative "Mogućnosti promjene u školi: razvoj škole kao višenamjenskog centra zajednice" i mreže škola.

Internetske stranice

<http://parmainuskolas.lv/category/vidzeme/druvienu/>
www.druvienu.lv
<http://parmainuskolas.lv/en/category/vidzeme/druvienu/>

Preporuke

Škole mogu biti izvrstan resurs, dostupnost kulturnih i umjetničkih aktivnosti pomaže im da postanu centri za razvoj i preobrazbu zajednice. Štoviše, s ovim pristupom promiče se društvena kohezija.

Povećanje kulturne osviještenosti pospješuje shvaćanje cjelovitog pristupa i znatno doprinosi razvoju zajednice (npr. suradnja raznih generacija s pomoću interdisciplinarnog i međusektorskog pristupa). Također se učvršćuje veza između formalnog i informalnog obrazovanja i podupiru inovacije koje generiraju financijsku stabilnost pripadnika zajednice.

B. Tjedan kreativnosti "radi!"

Opće informacije

Vremenski okvir 5 godina (godišnji događaj)

Opis Tjedan kreativnosti "radi!" društveni je pokret koji promiče osviještenost javnosti i interes za sektor kreativnih i kulturnih industrija, obrazovanje za promicanje kreativnosti, inovacije, poznavanje gospodarstva i kreativnu upravu s pomoću iskustava i postignuća u Latviji i Europi. Svake godine ovaj događaj prikazuje jedinstvene sadržaje i metode, ali mu je osnovna zamisao i cilj isti. Ova dobra praksa temelji se na aktivnostima provedenim 2015. godine.

Tim Tjedna kreativnosti "radi!" proširio je 2015. temu o međukompetencijama s kreativnih industrija na druga područja koja su važna za javnost s ciljem obrazovanja društva da bi se u međusektorskoj suradnji razvili bolji kreatori, vještiji inovatori, pioniri nekonvencionalnih pristupa i korisnici kreativnog potencijala. Ključni događaji bile su tri međunarodne konferencije i međunarodni obrazovni forum, *Škola u digitalnom dobu*, te ciklus od četiri dizajnerske izložbe. U jednom tjednu održano je ukupno 15 događanja posvećenih glavnoj temi u 2015. godini. Druge aktivnosti bile su diskusije, seminari, radionice, istraživački rad, demonstracije interdisciplinarnе suradnje, popratni program središnjih događanja u tom tjednu, projekti i demonstracije drugih lako primjenjivih metoda za zajedničko promišljanje, rad i stvaranje.

- Projekt
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja

Cilj je Tjedna kreativnosti "radi!" uvesti, upoznati i kreirati nova znanja u latvijskom društvu o:

- razvoju kreativnih industrija;
- procesima međukompetencije u kulturnim i kreativnim sektorima unapređivanjem suradnje s drugim sektorima;
- mogućnostima primjene dizajnerskog razmišljanja kao praktičnog instrumenta;
- načinima stimulacije oblikovanja interdisciplinarnih partnerstva u kontekstu prioriteta Latvije i Europske unije u cjelini.

Pokret *radi!2015* oblikovao je u vrijeme latvijskog predsjedavanja Europskom unijom objedinjavajući platformu za ostvarenje tematskih ciljeva kulturne politike i za kreativne industrije. Pokret *radi!* također u prvi plan stavlja prioritete latvijskog društva, a to su **uključivanje, rast i održivost**. Ove godine *radi!* već petu godinu poziva ljude da uče, demonstriraju i osvijeste kreativni potencijal Latvije s pomoću kreiranja i činjenja. Za Tjedan kreativnosti isplaniran je višeslojni program događanja, koji cilja na raznovrsnu publiku i sadrži najbolje primjere lokalne suradnje, imajući u vidu da predstavlja *radi!* kao proaktivni pokret.

Glavni su organizatori Ministarstvo kulture Republike Latvije, Britanski savjet (British Council), program EU-a Kreativna Europa, Ministarstvo obrazovanja i znanosti, Latvijska nacionalna komisija za UNESCO, Centar za obrazovanje i informacijske metode Rige (RIIMC), Nacionalni institut za kulturu EU-a (EUNIC), Danski institut za kulturu, Francuski institut, Goethe institut, Nordijsko vijeće ministarskih ureda u Latviji, Vijeće nacionalnih elektronskih masmedija Latvije i drugi kooperacijski partneri.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Svake godine Tjedan kreativnosti “radi!” širi temu o međukompetencijama s kreativnih industrija na druga područja koja su važna za javnost da bi Latvijci postali bolji kreatori, vještiji inovatori, pioniri nekonvencionalnih pristupa i korisnici kreativnog potencijala u međusektorskoj suradnji. Istodobno s isticanjem dizajna i **dizajnerskog razmišljanja kao učinkovita sredstva za stvaranje novih partnerstva** ova aktivnost gradi važan most prema razvoju kompetitivnog **obrazovanja, znanosti i istraživanja** u 21. stoljeću, bavi se pitanjima kao što je interdisciplinarnost, obrazovne tehnologije i novi pristupi organizaciji učenja i procesu istraživanja.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Timski rad, međuinstitucionalna suradnja, javne rasprave o važnosti kreativnih industrija i o kulturnom kontekstu gospodarstva, inovacije, medijska pismenost i njezina primjena na svim razinama i u svim oblicima obrazovanja.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji
- Stariji/najstariji
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)
- Drugi

Opis Ciljna je skupina cijelo društvo, od djece i mladih do učitelja, stručnjaka u kreativnim industrijama, kulturi i drugim sektorima, odrasli i stariji građani. Pokret *radi!* poziva ljude da uče, pogledaju demonstracije i osvijeste kreativni potencijal Latvije s pomoću kreiranja i činjenja. Svake godine za Tjedan kreativnosti planiraju se popratni programi. Oni su namijenjeni svim potencijalnim publikama i sadrže najbolje primjere lokalne suradnje da bi se *radi!* predstavio kao proaktivan pokret.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Opći je cilj promicati kreativne akcije i kreativno partnerstvo između ljudi, organizacija, sektora, regija i ideja. Poseban je cilj Tjedna kreativnosti “radi” uvesti, baviti se i kreirati novo znanje u latvijskom društvu o:

- razvoju kreativnih industrija;
- procesima međukompetencije u kulturnim i kreativnim sektorima unapređivanjem suradnje s drugim sektorima;
- mogućnostima primjene dizajnerskog razmišljanja kao praktičnog instrumenta;
- načinima stimulacije formiranja interdisciplinarnih partnerstva u kontekstu prioriteta Latvije i Europske unije u cjelini.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Izgradnja partnerstva, kreativnost, digitalne vještine, umrežavanje, dizajnersko razmišljanje, inovacijske vještine, digitalna kompetencija, rješavanje problema.

Znanjem

Poznavanje kulturnih i kreativnih industrija, dizajnersko razmišljanje, kreativno upravljanje, obrazovanje za 21. stoljeće.

Stavovima

Samosvijest i "ja to mogu" stav, kreiraj! učini! (*radi! dari!*).

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Uključeni su mnogi sudionici/partneri iz raznih sektora i područja, a time se ističe narav i jedinstvenost ovog događaja. Konkretno, glavni su organizatori Ministarstvo kulture Republike Latvije, Britanski savjet (British Council), program EU-a Kreativna Europa, Ministarstvo obrazovanja i znanosti, Latvijska nacionalna komisija za UNESCO, RIIMC, EUNIC, Danski institut za kulturu, Francuski institut, Goethe institut, Nordijsko vijeće ministarskih ureda u Latviji, Vijeće nacionalnih elektronskih masmedija Latvije i drugi kooperacijski partneri.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

U sklopu Tjedna kreativnosti 2015. objavljeni su rezultati Program za kreativno partnerstvo RaPaPro (Radošo Partnerību Programma), koji je iniciralo i podržalo Ministarstvo kulture Latvije s ciljem oblikovanja novih partnerstva u drugostupanjskoj stručnoj nastavi umjetnosti, dizajna i glazbe za učitelje i učenike, općine, poduzetnike, društvene skupine i druge predstavnike lokalnih zajednica. RaPaPro projekti 2014/2015. kreirani u uskoj suradnji umjetničkih škola i zajednica, društvenih partnera i poduzetnika, rezultirali su stjecanjem novih vještina i znanja te su sudionicima dali priliku da rade s interdisciplinarnim timovima u kojima su promicali korištenje dizajnerskog razmišljanja u kulturnom obrazovanju. Rezultati su ovih projekata različiti: praktično razmišljanje ili umjetnička djela kreirana u procesu uske suradnje raznih organizacija.

Internetske stranice: <https://www.facebook.com/groups/1419690278314783/?fref=ts>

Svake godine organiziraju se međunarodne edukacijske konferencije za voditelje programa, ravnatelje lokalnih obrazovnih ustanova i učitelje.

Održan je 2015. Međunarodni edukacijski forum *Škola u digitalnom dobu*.

www.radiatlavija.lv/en/notikumi-riga

Video: www.radiatlavija.lv/lv/radi-hronika/35

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

RaPaPro dio je obveznog kvalifikacijskog procesa na trećoj i četvrtoj razini profesionalnog umjetničkog obrazovanja.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Aktivnosti su na određeni način povezane s formalnim kurikulumom, ali događanje *radi!2015* ne zadovoljava uvjete formalnog kurikuluma.

Informacije

Resursi	O financiranju i kadrovima odlučuju svi partneri, s pokretačima Tjedna – to su Ministarstvo kulture i Britanski savjet (British Council) – dodjeljuju se godišnje potpore platformi (voditelj projekta, agencija za odnose s javnošću, marketing, internetske stranice, strani stručnjaci, itd.).
Organizacija/uprava	Kombinacija.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none">• Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)• Političari/administracija/voditelji programa/vlada
Internetske stranice	www.ruadilavia.lv

Preporuke

Vlade bi trebale financirati rad s lokalnim vlastima i obrazovnim vijećima da bi se uspostavio prioritet posebnih inicijativa, da bi se podržalo i razvilo cjeloživotno kreativno učenje.

Vlade bi također trebale redovito financirati rad s kooperacijskim partnerima i drugim kulturnim ustanovama da bi se uspostavile mreže kreativnog učenja, da bi se potaknuo umjetnički sektor, da umjetnici, kreativne industrije, dizajneri, učitelji, roditelji, poduzetnici i edukatori razmjenjuju ideje i informacije i da zajedno s profesionalnim obrazovnim zajednicama poboljšaju standard kreativnog učenja u školi.

A. Ranjiva djeca “igraj se učeći” u knjižničarskom projektu – “Izazov”

Opće informacije	
Vremenski okvir	Od 2011. do danas
Opis	Društvena obrazovna igra “Izazov” osmišljena je za djecu od petog do sedmog razreda. Sadrži pet nastavnih predmeta: matematika, litavski jezik i književnost, povijest, prirodne znanosti i engleski jezik. Dok djeca igraju ovu igru u knjižnicama, učitelji ih ocjenjuju s pomoću tehnologije, a bodovi koje učenici osvoje u igri upisuju se kao rezultati na nastavi. Da bi napredovali, na ključnim točkama igre učitelji moraju pomoći djeci. Postoji 1900 zadataka koji se neprestano mijenjaju da bi se održali interes i radoznalost kod djece. Svi se zadaci mogu upotpunjavati i mijenjati s pomoću posebnog sustava za upravljanje sadržajem s ciljem da se sadržaj igre prilagodi promijenjenim potrebama. Djeca mogu igrati ovu igru u 157 javnih i školskih knjižnica u Litvi.
	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt • Pomagala (npr. hardver, softver, instrumenti)
Upečatljiva obilježja	Ovo je dobar primjer kako inicijative javnih kulturnih ustanova i njihov inovativan pristup procesu učenja, kad se primijeni u kooperaciji s obrazovnim sektorom, može utjecati na procese učenja i učiniti ih zanimljivijima i privlačnijima za one koji su izgubili motivaciju da pohađaju školu i uče.
Ključna kompetencija	
Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?	<p>Učiti učenje – djeca shvaćaju da je vrlo zanimljivo naučiti nešto novo i da se to može raditi na mnoge načine.</p> <p>Digitalna kompetencija – djeca usavršavaju svoje internetske vještine.</p> <p>Komunikacija na materinskom jeziku – projekt djeci omogućava da steknu prijatelje, a znanje stečeno u igri poboljšava njihove komunikacijske vještine na materinskom jeziku.</p> <p>Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u znanosti i tehnologiji – igrajući se, djeca uče matematiku i prirodne znanosti.</p> <p>Kulturna osviještenost i izražavanje – ova inicijativa pokazuje da ustanove za kulturu podupiru obrazovni sektor. Djeca dolaze u ustanove za kulturu ne samo da uče mnoge korisne stvari nego da imaju koristi od aktivnosti i usluga u ustanovama za kulturu. Na ovom primjeru imaju koristi od čitanja, neformalne i prijateljske komunikacije i kreativnog razmišljanja.</p>
Kultura	
S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none"> • Zamjećivanje/analiziranje
S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?	<ul style="list-style-type: none"> • Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje) • Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport) • Djeca/mladi
Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi

Opis	Školska djeca koja radije odlaze u knjižnicu igrati kompjutorske igre umjesto da uče i koja su možda privremeno udaljena iz škole zbog loših ocjena i nedolazaka na nastavu.
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Kreirati kompjutorsku igru da bi se djeca iznova lakše uklopila u školski sustav.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama Naučiti kako se uči.</p> <p>Znanjem Matematika, litavski jezik i književnost, povijest, prirodne znanosti, engleski jezik.</p> <p>Stavovima Osvještavanje da proces učenja može biti zabavan i vrlo koristan na mnoge načine i da je pohađanje škole vrlo zanimljivo i korisno za razvoj osobe.</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Knjižničari u Javnoj knjižnici Utena A. i M. Miskiniai.
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Da, ova dobra praksa povezana je s formalnim obrazovnim sustavom jer se igra priprema i primjenjuje u suradnji knjižničara i učitelja.
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	<p>Obrazovni sustav (igra) sastoji se od 1900 zadataka iz raznih školskih predmeta za učenike od petog do sedmog razreda: matematika, litavski jezik i književnost, povijest, prirodne znanosti, engleski jezik.</p> <p>Ova se igra zajedno razrađuje s učiteljima, pa su sve zadaće odabrane u sklopu kurikuluma za te razrede.</p>
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	Škole su izravno uključene. Sukladno sporazumu voditelja programa, javnih knjižnica Utena A. i M. Miskiniai i 57 školskih administratora jedan učitelj iz svake škole odgovoran je za koordinaciju igrača, a drugi učitelji u okviru svojih predmeta ocjenjuju učenike i evaluiraju utjecaj igre.
Informacije	
Resursi	<p>Potpora od Elektronske informacije za knjižnice – program inovacije javnih knjižnica (EIFL-PLIP) u iznosu od 30.000 \$.</p> <p>Potpora Centra za razvoj obrazovanja Litve (državna obrazovna ustanova koja učenicima, učiteljima i školama daje obrazovnu potporu) u iznosu od 60.000 €.</p> <p>Koncepcija i provedba (uprava) projekta i svi nužni resursi – javne knjižnice Utena A. i M. Miskiniai, Litva.</p> <p>Tehnologiju za obrazovni program (igru) kreirao je JSC “Prewrite” http://www.prewrite.lt/lt/</p>
Organizacija/uprava	Javne knjižnice Utena A. i M. Miskiniai u suradnji s tvrtkom JSC “Prewrite”.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none"> • Jedna organizacija (formalna grupa ili organizacija) • Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Internetske stranice	<p>www.zaidimas-issukis.lt/Home/MvRNeuebqb5WmU66PqrQ (korisničko ime i zaporka za stručnjake: svecias/svecias)</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=xeAKwWSk5CM (samo na litavskom)</p>

Preporuke

Suradnja u javnom sektoru (kultura i obrazovanje) korisna je za obje strane i može snažno utjecati na kulturni i društveni razvoj.

B. Muzej-škola-učenik: muzeji i srednje škole u nacionalnoj mreži partnerstva

Opće informacije

Vremenski okvir Od 2011. do 2015.

- Opis** Activities carried out during the implementation of the project:
- Aktivnosti koje se izvode tijekom primjene ovog projekta:
 - evaluacija obrazovnih aktivnosti u litavskim muzejima;
 - stručno usavršavanje za srednjoškolske nastavnike i administratore za cjeloživotno učenje:
 - stvaranje zajedničke baze podataka i internetske stranice www.muzejuedukacija.lt;
 - kreiranje neformalnog programa za muzejsko obrazovanje (djelomično povezan sa srednjoškolskim obrazovnim programom);
 - razvijanje suradnje muzeja i srednjih škola te smjernica za planiranje i provođenje strukturnih promjena u procesu suradnje.
- Projekt
 - Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja Prvi put u povijesti razvoja muzeja u području obrazovanja stvorena je partnerska mreža između kulturnog i obrazovnog sektora (muzeji i škole).
Provodi se evaluacija muzejskih obrazovnih aktivnosti i organiziraju razne edukacije za muzejske edukatore i učitelje. Druga vrlo važna dimenzija jest stvaranje veza između muzeja i škola te prilagodba muzejskih obrazovnih programa školskim programima. Bitno je postignuće i stvaranje zajedničke baze podataka (internetske stranice) na kojoj učitelji mogu pronaći sve informacije o obrazovnim programima raznih muzeja u Litvi.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"? Muzejski obrazovni programi najčešće se bave promicanjem i distribucijom kulturne baštine zbog toga što su muzeji jedine organizacije koje izlažu predmete koje učenici vrlo često mogu jedino vidjeti u udžbenicima. Time se bolje štiti nacionalna kulturna baština i povrh toga izgrađuje nacionalni identitet, a mladima se šalje jasna poruka o važnosti zaštite kulturne baštine te se pokazuje kako se danas može razmišljati o nacionalnoj kulturnoj baštini. Muzejski prostor i artefakti stvaraju savršene uvjete za razgovor o kulturnoj osviještenosti, a to je važno u obrazovnom procesu za mlađe naraštaje jer se može upotrijebiti kao sredstvo za jačanje građanstva.

Kultura

- S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?**
- Zamjećivanje/analiziranje
 - Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)
- S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?**
- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
 - Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
 - Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
 - Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
 - Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi
Opis	<ul style="list-style-type: none"> • Školska djeca – srednjoškolci • Učitelji
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Cilj je ovog projekta razviti neformalne obrazovne servise s pomoću partnerstva muzeja i srednjih škola na nacionalnoj razini da bi se unaprijedio nacionalni obrazovni proces.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama Prepoznati i razmišljati o kulturi u procesu učenja.</p> <p>Znanjem Produbljivanje znanja u svim školskim predmetima aktivnim sudjelovanjem.</p> <p>Stavovima Sudjelovati u kulturi (postati aktivan korisnik kulture).</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Udruga litavskih muzeja.
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Ne, ova dobra praksa nije povezana s formalnim obrazovnim sustavom.
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	Škole su uključene u ovaj primjer, ali njihovo sudjelovanje ne temelji se na formalnom pisanom kurikulumu.
Informacije	
Resursi	Projekt se financira iz strukturnih fondova EU-a.
Organizacija/uprava	Udruga litavskih muzeja.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none"> • Jedna organizacija (formalna grupa ili organizacija) • Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Internetske stranice	www.muzejuedukacija.lt
Preporuke	
	Suradnja kulturnog i obrazovnog sektora bitna je za poboljšanje društvenog i kulturnog života jer su ova dva sektora temelj budućnosti nacije.

MAĐARSKA

A. Muzej bajki i priča

Opće informacije

Vremenski okvir Trajno, poslije 2012.

Opis Muzej bajki i priča osnovao je Muzej književnosti Petöfi u suradnji s općinskim vlastima I. okruga Budimpešte. Temelji se na živopisnom i povijesnom dijelu Budima, u zgradi staroj 300 godina koja stvara magično ozračje u muzeju. Ugledavši se na druge europske primjere, muzej je prvi ove vrste u Mađarskoj, tj. prvi koji je posvećen pretvaranju duge tradicije bajke u živo iskustvo za djecu i odrasle.

- Infrastruktura (npr. građevine, okoliš, virtualna platforma)
- Projekt

Upečatljiva obilježja Ovo je dobar primjer suradnje kulture i obrazovanja jer se revitaliziraju prastari elementi kulture i postavljaju u moderan kontekst.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?

Na izložbama muzej daje informacije o mađarskim bajkama (kulturna osviještenost). U kreativnim radionicama i ljetnim kampovima djeca se mogu izražavati (izražavanje).

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Ovo je muzej koji nadahnjuje te potiče djecu i odrasle da oslobode svoju maštu, posvete se čitanju i bave se kreativnim aktivnostima kao što je pisanje, crtanje ili gluma.
- **Percipiranje/analiza**
U svima potiče ljubav i interes za priče i kreativnost, a posebno za kreativno čitanje s pomoću bogate tradicije narodne predaje i bajki te na osnovi primjera iz nacionalne i svjetske suvremene književnosti.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualna umjetnost, glazba, ples, književnost, drama)**
Dramatizacija narodne predaje.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje).**
Narodna predaja, pripovijedanje.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji

Opis Muzej uglavnom nudi grupne programe za djecu, ali u muzejima su, osim muzejskih stručnjaka, u rad uključeni roditelje i učitelji.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi) Zadaća je u svima nadahnuti ljubav i interes za priče i kreativnost, a posebno kreativno čitanje s pomoću bogate tradicije narodne predaje i bajki te na osnovi primjera iz nacionalne i svjetske suvremene književnosti.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Pismenost (slušanje i pričanje priča).

Znanjem

Stjecanje znanja o mađarskim bajkama.

Stavovima

Otvorenost, samopouzdanje.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Tri muzejska zaposlenika odgovorna su za muzejski program. Oni su također obrazovani u području dramskog obrazovanja.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Muzej je dobro povezan sa školama diljem zemlje. Razredi se mogu prijaviti za program. Lista je čekanja vrlo duga zbog golemog interesa i ograničena vremena.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Sudjelovanje u programima muzeja nije dio službenog školskog kurikuluma. U temeljnom nacionalnom kurikulumu postoji obvezni dio o bajkama. Sudjelovanje u programima muzeja poboljšava znanje, vještine i stavove kod djece o bajkama, a učenicima omogućava da bolje upoznaju svoju nacionalnu kulturnu baštinu.

Informacije

Resursi

Tri muzejska zaposlenika, državni fondovi za funkcioniranje muzeja i plaće djelatnika muzeja.

Organizacija/uprava

Javna.

Inicijativa

Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)

Internetske stranice

www.mesemuzeum.hu (samo na mađarskom)

Preporuke

Interaktivne muzejske radionice za učenike, roditelje i učitelje produbljuju njihov interes za kulturnu baštinu.

B. Centar za muzejsko obrazovanje – MOKK

(Program Muzej za svakoga – muzejsko sučelje po svojem izboru)

Opće informacije

Vremenski okvir

Trajno, nakon 2006.

Opis

Glavne aktivnosti Centra za muzejsko obrazovanje:

- izgradnja edukacijske baze podataka nacionalnih muzeja;
- osigurati da muzeji zadovoljavaju potrebe javnog obrazovanja/istraživanja;
- prilagodba najbolje europske prakse metodologiji muzejskog obrazovanja;
- omogućiti muzejskim stručnjacima da zadovolje potrebe javnog obrazovanja/istraživanja;
- razviti i pokrenuti početne projekte;
- objaviti metodološke publikacije, istraživačke studije, udžbenike, monografije i nabaviti nastavna pomagala;
- razviti programski portal "Muzeji za svakoga";
- objavljivati e-vijesti "Muzeji za svakoga";
- e-učenje.

- Infrastruktura (npr. građevine, okoliš, virtualna platforma)
- Pomagala (npr. hardver, softver, instrumenti)

Upečatljiva obilježja

Jedinstven je element internetske stranice Centra za muzejsko obrazovanje **Muzejsko sučelje po svojem izboru (MOKK)**. To je baza podataka u kojoj se mogu pretraživati izložbe i muzejski obrazovni seminari na temelju različitih pojmova. Baza podataka po dometu je nacionalna, dakle navedene su sve izložbe i muzejski obrazovni seminari u Mađarskoj. Izložbe se mogu pretraživati po regiji, datumu i vremenu, a muzejski obrazovni seminari mogu se razvrstati po nastavnom predmetu, dobi ili regiji.

Novina je i posebnost ovog sučelja da uključeni muzeji mogu sami unositi i ažurirati podatke koristeći osobnu zaporku, a time se osigurava kontinuirano ažuriranje informacija.

Ovaj je primjer vrlo koristan za učitelje i uvelike pomaže u pronalaženju izvanškolskih aktivnosti jer obuhvaća širok raspon obrazovnih situacija.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Ovaj primjer neizravno doprinosi razvoju KK#8. U projekt je uključen kao jedan od razvojnih ciljeva, ali zahvaljujući tražilici jednostavno je pronaći one programe koji su povezani.

Prioritetni projekti Muzeji za svakoga i drugi projekti EU-a stvorili su nezabilježene kvantitativne i kvalitativne promjene u povezanosti škole i muzeja. Zahvaljujući mnogim obrazovnim programima za odrasle koje vodi MOKK, imamo znatno više učitelja i muzejskih stručnjaka koji posjeduju najnovija znanja o edukacijskom korištenju muzeja.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Proizvodnja/stvaranje
- Percipiranje/analiza
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualna umjetnost, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje).

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Drugi

Opis

- Učitelji u javnom obrazovanju
- Muzejski stručnjaci

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Zadaća je pomoći obnovu i samoobnovu muzeja u Mađarskoj s pomoću metodološke edukacije i razvoja, vođenja koordinacijske mreže i davanja profesionalnih savjeta da bi se kreirale moderne izložbe, prijateljski okoliš za posjetitelje i škole, uzbudljivi programi koji poučavaju na zabavan način i visoka razina usluga. Među prioritetima jest potpora razvoju kompetencije u javnom obrazovanju s pomoću uvođenja i širenja modernih rješenja za muzejsko obrazovanje te modernizirane suradnje muzeja i ustanova za javno obrazovanje.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Znanjem

O modernoj muzejskoj pedagogiji.

Stavovima

Potiče neformalne obrazovne aktivnosti u sklopu redovitog školskog procesa.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Tim iskusnih muzejskih djelatnika iz MOKK-a i nacionalna mreža koju čini 40 profesionalnih koordinatora.

Muzeje zastupa profesionalni koordinador u svim mađarskim županijama i u Budimpešti. Pripadnici mreže također profesionalno sudjeluju u ostvarivanju ciljeva projekta. Kao muzejski stručnjaci oni podupiru lokalni, županijski i regionalni razvoj, kanaliziraju informacije između Ministarstva ljudskih potencijala, Muzeja za svakoga/MOKK, sudionika u javnom obrazovanju i ustanova jer imaju svojevrsnu savjetodavnu ulogu.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Centar za muzejsko obrazovanje razvija, dodjeljuje i vodi 10 programa za metodološku edukaciju za učitelje i stručnjake u tom području:

- *Učenje je zabavno, zabavljaj se i uči* – projekt metode za muzejsko obrazovanje;
- *Partnerstvo škole i muzeja* – edukacija za učitelje;
- *Stručno usavršavanje učitelja* – muzejsko korištenje javnog obrazovanja;
- *Jesi li shvatio? Da, shvatio sam!* – kako prihvatiti invalide u muzejima;
- muzejska uprava;
- muzejski okoliš prijateljski za škole;
- organiziranje izložbe od A do Ž; od zamisli do realizacije da bi se zadovoljile potrebe javnog obrazovanja;
- muzejska komunikacija služi potrebama obrazovanja;
- umrežavanje i suradnja u neformalnom obrazovanju;
- muzejske publikacije za obrazovanje i edukaciju – od radnih tablica do muzejskih radnih grupa na internetu.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Na osnovi korisničkih povratnih informacija internetske stranice kao element Muzeja po svojem izboru nije samo u funkciji pretraživanja, nego je skladište informacija i učiteljima i muzejskim edukatorima, omogućava im da vide na čemu rade, a time se potiče njihova suradnja.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Da

Informacije

Resursi

Potporna Europske unije, dodatno financiranje iz Europskog socijalnog fonda (razdoblje održavanja započelo je 1. ožujka 2014.).

Organizacija/uprava

Projekt provodi Mađarski muzej na otvorenom – Muzejski obrazovni centar.

Inicijativa

Jedna organizacija (formalnih skupina ili organizacija)

Internetske stranice

http://mokk.skanken.hu/home_en.html

MALTA

A. Holqa Europski kazališni festival za učenike

Opće informacije

Vremenski okvir Jednotjedni kazališni festival održava se svake godine

Opis Festival spaja brojne europske obrazovne ustanove. Svaka grupa priprema i izvodi predstavu u trajanju od četrdesetak minuta za publiku koju gotovo u cijelosti sačinjavaju učenici.

- Projekt
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja Ovo iskustvo omogućava učenicima iz raznih zemalja druženje i izražavanje društvenih problema s pomoću drame jer su u prvom festivalu dominirale društvene teme. Drugi festival bio je više usredotočen na problematične životne odluke. Sudionici su publici predstavili teme koristeći dramu kao osnovni vektor.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Učenici koji ne odlaze u nacionalna kazališta imaju mogućnost da prate neke domaće i strane produkcije. Dakle, ne samo da gledaju dramske i umjetničke izvedbe nego i upoznaju druge kulture prikazane na pozornici u raznim predstavama.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje:**
Predstave produciraju učenici glumci pod vodstvom učitelja iz svake zemlje sudionice.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Sve se teme prvo identificiraju te se istražuju sve njihove dimenzije, a zatim se spajaju u predstavi.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Sudionici su uključeni i u radionice da bi analizirali i poboljšali svoje kazališne vještine, pokret, glas, itd.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
- **Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Grafički dizajn tiskanih materijala, scenografija i izrada kostima.
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Izvedbe se snimaju, a brojna pojavljivanja na lokalnoj televiziji i radio stanicama pospješuje oglašavanje događaja.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)**
Ovisno o dramskom kontekstu kazališnog komada.
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
Ovisno o dramskom kontekstu kazališnog komada.
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**
Ovisno o dramskom kontekstu kazališnog komada.

Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi • Roditelji/obitelji
Opis	<ul style="list-style-type: none"> • Glavna ciljna skupina: učenici od 14 do 19 godina. • Drugi ciljevi: popratna predavanja. • Obitelji: roditelji i obitelji sudionika ciljna su skupina jer su vrlo često upućeni u događaj, a na prvom festivalu bili su i sudionici iz inozemstva.
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	<p>Promicati ljubav za dramu motiviranjem amatera ili učenika da glume na pozornici. Pomoći učenicima da shvate kako je kazališna produkcija višedimenzionalna i da sve dimenzije bitno doprinose cjelovitoj i uspješnoj produkciji.</p>
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama Dramske vještine, umjetničke vještine, scenska produkcija, projiciranje, korištenje prostora, dinamika u interakciji glumaca, itd.</p> <p>Znanjem Naučiti kako se traga za znanjem s pomoću dubinske analize problema o kojima se najčešće sudi na prvi pogled.</p> <p>Stavovima Posvećenost i disciplina ključni su za uspjeh aktivnosti koje se timski organiziraju/produciraju.</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	<ul style="list-style-type: none"> • Škole (domaća i strana administracija i učenici) • Kazališne nevladine udruge • Organizacije za dramsku umjetnost
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	<p>Festival je pokrenut i uključen u program za učenike prvog razreda srednje škole koji su učili o kazalištu i predstavama da bi dobili cjelovit uvid u to područje. Ovaj projekt učenicima omogućava da se podijele u grupe koje imaju razne zadatke: marketing, uloge, osoblje, ulaznice i vratari, priprema kostima, itd. Naučili su kako timovi surađuju i doprinose uspješnoj dramskoj produkciji.</p>
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	<p>Projekt se nudi učenicima kao nadopuna nastavi. Nema ispitivanja. Fokus je na iskustvu i predstavi.</p>
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	<p>Ova aktivnost nije predviđena pisanim ili formalnim kurikulumom. Škole ju predlažu učenicima, a oni prihvaćaju izazov.</p>
Informacije	
Resursi	<p>Odrasli pomažu u organizaciji, a nekoliko ustanova (javnih i privatnih) pomažu s novčanim donacijama ili sponzorstvima.</p>
Organizacija/uprava	<p>Kombinacija školske administracije, mjesne kazališne nevladine udruge (Trupa 18:45), fakultetskih djelatnika i učenika.</p>

- Inicijativa**
- Razne osobe (neformalna grupa pojedinaca)
 - Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)

Internetske stranice www.visitmalta.com/en/event-details/2015-03/holqa-european-theatre-festival-for-students-8110
www.whatson.com.mt/en/home/events/10802/holqa-european-theatre-festival-for-students.htm
<https://www.facebook.com/holqafestival>

Preporuke

Bitno je da su učenici uključeni i da vode brigu oko svih vidova projekta ili većine njih, iako neke izvršne odluke moraju donositi odrasli, posebno o financiranju i sponzorstvu.

B. Predsjedničin tajni vrt

Opće informacije

Vremenski okvir U proljeće, svake subote od 9:00 do 13:30.

Opis Cilj je ovog projekta da se publici približi drama, ples, glazba, umjetnost, kulinarstvo, zdravstvo i pripovijedanje. Cijeli je projekt na dobrovoljnoj osnovi.

- Projekt
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja Ovo je dobra praksa u kojoj su učenici izloženi drugačijim kulturama i drugačijim kulturnim utjecajima. Oni zajedno rade na licu mjesta. Između sudionika stvara se međukulturna interakcija jer se stvara nešto novo i uzbudljivo na temelju njihova iskustva.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Kao što je rečeno, razmjenjuju se i uvažavaju međukulturne prakse i ideje. Iz toga se kreiraju novi kulturni sadržaji. Stoga ovaj primjer sadrži i čimbenik osviještenosti i čimbenik izražavanja.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Djeca zajedno rade na licu mjesta s jednim ciljem.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Sudionici trebaju shvatiti i smisliti na koji se način umjetnički izražavati.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Ključna je disciplina i posvećenost.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Osnovni su elementi lutkarske predstave, kretanje i obrti.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)**
Rasprave i tumačenja mijenjaju se ovisno o temi.
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
Drugačije kulture drugačije percipiraju svijet, a ovo je sjajna platforma za razmjenu i raspravu.

Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi • Roditelji/obitelji
Opis	<ul style="list-style-type: none"> • Ciljna su skupina za ovu aktivnost djeca u dobi od 5 do 13 godina iz raznih društvenih sredina. Raznolikost skupine omogućava raznolikiju zastupljenost društva.
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Osnovni je cilj osvijestiti sudionike i učiniti ih tolerantnijim prema drugačijim kulturama i oblicima izražavanja, što se postiže neposrednim iskustvom koje je dostupno svim učenicima, a da bi kulturu uvažavali iz drugačijih perspektiva.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vješinama Samosvijest, samoizražavanje.</p> <p>Znanjem Učenje o drugačijim perspektivama iz drugačijih kultura i društvenih sredina.</p> <p>Stavovima Sudionici će biti otvoreniji za drugačije ideje te će analizirati i upotrijebiti ono što drže bitnim.</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Škole, kreativne industrije, kulturne organizacije.
Informacije	
Resursi	Voditelji dolaze iz raznih organizacija. Budući da ovu aktivnost podupire Ured predsjednice, voditelji su volonteri, a razne organizacije pokrivaju troškove.
Organizacija/uprava	Kombinacija privatnog i javnog sektora.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none"> • Razne osobe (neformalna grupa pojedinaca) • Jedna organizacija (formalna skupina ili organizacija) • Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Internetske stranice	www.youthinfo.gov.mt/default.asp?m=news&id=803 http://gozocollege.skola.edu.mt/?p=2323 www.independent.com.mt/articles/2015-03-20/local-news/President-transforms-palace-s-secret-garden-into-magical-experience-forchildren-6736132465 www.timesofmalta.com/articles/view/20150320/local/presidents-secret-garden-inaugurated.560689 https://www.gov.mt/en/Government/Press%20Releases/Pages/2015/March/20/pr150588.aspx
Preporuke	
	<p>Ovo je primjer dobre prakse namijenjen djeci koja se druže u “zaštićenoj” sredini da bi s pomoću kulturnog izražavanja istraživala i otkrivala drugačije perspektive. Dobar je primjer kako se popularnost može upotrijebiti u dobre svrhe tako da kultura bude dostupna djeci kojima najčešće te aktivnosti i oblici kulture nisu dostupni.</p> <p>Aktivnosti mogu poslužiti kao okosnica za izražavanje drugačijih ideja, ako oni koji imaju koristi od njih, dolaze iz raznih sredina i imaju drugačija iskustva.</p>

NIZOZEMSKA

A. Živjela umjetnost (Lang leve kunst)

Opće informacije

Vremenski okvir Tri godine: 2013–2016.

Opis Nacionalni višegodišnji program za sudjelovanje u kulturi osoba starije dobi ima za cilj razvijanje međusektorske politike i infrastrukture u kojoj skrb, socijalna politika i kultura rade zajedno da bi uklonili prepreke koje starijim ljudima onemogućavaju bavljenje umjetnošću i kulturom. Cilja se na razmjenu znanja i iskustava u tim područjima, poticanje istraživanja javno-privatnog partnerstva i stvaranje pozitivnog dojma o umjetnosti za starije i o umjetnosti osoba starije dobi.

- Političke mjere/politički program
- Projekt
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja Ovo je jedan od malobrojnih programa koji je usredotočen na sudjelovanje u kulturi starijih (i njihovo educiranje) da bi se omogućilo pravo cjeloživotno iskustvo učenja u kulturi i umjetnosti. Primjer je uspješne suradnje privatnih i vladinih zaklada, ministarstava i volontera, koja je rezultirala i europskom konferencijom održanom 21–22. svibnja 2015.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”? Ovo je primjer kako se cjeloživotno obrazovanje u umjetnosti i kulturi može kreirati i poticati kod starijih, a istodobno pokazuje da starije osobe uče drugačije negoli mladih.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Aktivne kulturne aktivnosti za osobe starije dobi.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Pasivne kulturne aktivnosti za osobe starije dobi.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Kulturne aktivnosti za osobe starije dobi.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Program obuhvaća sve vrste umjetnosti i kulture.
- **Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Program obuhvaća sve vrste umjetnosti i kulture.
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Program obuhvaća sve vrste umjetnosti i kulture.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)**
Program obuhvaća sve vrste umjetnosti i kulture.
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
Program obuhvaća sve vrste umjetnosti i kulture.
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**
Program je usredotočen na suradnju u područjima skrbi, socijalne zaštite, zdravlja, umjetnosti i kulture.

Ciljane skupine

- Stariji/osobe najstarije dobi
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)

Opis

- međunarodna, nacionalna, regionalna i lokalna administracija;
- voditelji međunarodnih i nacionalnih programa u području umjetnosti i kulture, zdravstva i socijalne zaštite;
- umjetnički ravnatelji i učitelji umjetnosti koji žele raditi s ciljnom skupinom;
- umjetničke akademije u svim disciplinama;
- profesionalci i volonteri u sektorima skrbi i socijalne zaštite;
- stariji koji imaju otvorenu i/ili neostvorenu želju da sudjeluju u kulturi.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Izgradnja međusektorske politike i infrastrukture s pomoću koje se akteri u području skrbi, socijalne zaštite i kulture na svim razinama fokusiraju na prepreke koje starijima onemogućavaju bavljenje umjetnošću i kulturom te njihovo uklanjanje gdje je god to moguće; smanjiti fragmentaciju razmjennom znanja i iskustva; istraživati javno-privatno partnerstvo za financiranje i pridonijeti stvaranju pozitivnog dojma o umjetnosti za starije i umjetnosti osoba starije dobi.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Ukloniti prepreke koje starijima onemogućavaju bavljenje umjetnošću i kulturom u praktičnom i umjetničkom smislu.

Znanjem

Razmjena znanja i nadahnuća u umjetnosti osoba starije dobi na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini te prikazati i promicati razvoj umjetnosti osoba starije dobi.

Stavovima

Izgradnja zajedničke komunikacijske strategije da bi se što učinkovitije ostvarili ciljevi te pridonijelo stvaranju pozitivnog dojma o umjetnosti za starije i o umjetnosti osoba starije dobi.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

- **Osnovni partneri programa "Živjela umjetnost"**: Zaklada Sluyterman van Loo, Zaklada RCOAK, Zaklada za sudjelovanje u kulturi (FCP), Zaklada VSB i Nacionalni stručni centar za edukaciju u kulturi i amatersku umjetnosti (LKCA).
- **Povremeni partneri**: osnovni tim te nizozemsko Ministarstvo obrazovanja, kulture i znanosti (OCW), Ministarstvo zdravstva, socijalne zaštite i sporta (WWS) i Nizozemska unija volonterskog rada (NOV).

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Povezan je s Ministarstvom obrazovanja, kulture i znanosti (OCW), koje sudjeluje u programu, ali sa svojim fondovima za kulturu, a ne za obrazovanje.

Program je usmjeren na umjetničke škole da bi se u kurikulumu za učenike koji žele postati učitelji više posvetilo aktivnostima za osobe starije dobi.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Kao što je rečeno, program je usmjeren na umjetničke škole da bi se u kurikulumu za učenike koji žele postati učitelji više posvetilo aktivnostima za osobe starije dobi.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Ne. Riječ je o pozivu umjetničkim školama da u svoj kurikulum uvrste sadržaje za osobe starije dobi.

Informacije

Resursi	Razni izvori financiranja imaju drugačije proračune za subvencioniranje projekata, ukupno barem 10 milijuna eura za cijelo razdoblje.
Organizacija/uprava	Kombinacija javnih i privatnih partnera. <ul style="list-style-type: none">• Partneri osnovnog tima programa "Živjela umjetnost": Zaklada Sluyterman van Loo, RCOAK, FCP, Zaklada VSB i LKCA;• Povremeni partneri: osnovni tim te OCW, WWS i NOV.
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none">• Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Internetske stranice	www.lkca.nl/kennisdossiers/ouderen www.langlevekunst.nl www.longlivearts.eu

Preporuke

Za uspješno spajanje mješovite skupine javnih i privatnih partnera bitno je da postoji međusobno povjerenje, da vjeruju jedni drugima te da vjeruju u zajednički cilj. Tek se tada razlike u pristupu mogu prevladati na pozitivan način.

Cjeloživotno učenje ne obuhvaća samo mlade i aktivno stanovništvo, već i osobe starije dobi. Oni imaju koristi od kulturnih aktivnosti (zbog smisla i sreće koje im te aktivnosti donose u životu), a osim toga to su primjeri za mlade o sudjelovanju u kulturi i učenju od nje, koji su sastavnim dijelom zdravog i sretnog starenja.

B. Program kvalitetnog obrazovanja u kulturi (Cultuureducatie met Kwaliteit)

Opće informacije

Vremenski okvir	2013–2020.
Opis	<p>Ovaj nacionalni višegodišnji program ima za cilj osiguravanje kvalitete obrazovanja u kulturi u osnovnim školama s pomoću sustavnog nacionalnog pristupa te jamči da će kvalitetno obrazovanje u kulturi biti trajno uključeno u osnovno obrazovanje i kulturne ustanove.</p> <p>Ključni su akteri:</p> <ul style="list-style-type: none">• državne i lokalne vlasti, školska uprava i kulturne ustanove;• Fond za sudjelovanje u kulturi (FCP), zajedno s Nacionalnim stručnim centrom za edukaciju u kulturi i amatersku umjetnosti (LKCA) i Nacionalnim institutom za razvoj kurikuluma (SLO).
	<ul style="list-style-type: none">• Političke mjere/politički program• Mreža/partnerstvo
Upečatljiva obilježja	Program je politički orijentiran, nacionalni primjer kako se na dugoročan, logičan i sustavan način radi na kvaliteti kulturnog obrazovanja.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?

KK#8 sadrži uvažavanje važnosti kreativnog izražavanja zamisli, iskustva i emocija s pomoću raznih medija (glazba, izvedbene umjetnosti, književnost i vizualne umjetnosti). Premda je formulacija možda drugačija, elementi definicije ključne kompetencije slični su onoj iz nizozemskog zakona za škole.

Nizozemski obrazovni zakon propisuje tri opća cilja za umjetnički razvoj na razini osnovne škole:

- Učenici uče kako se koriste ilustracije, jezik, glazba, drama i pokret za izražavanje osjećaja i iskustava u komunikaciji.
- Uče razmišljati o svojem radu i radovima drugih.
- Stječu znanje i uvažavanje različitih vidova kulturne baštine.

Ministarstvo obrazovanja, kulture i znanosti zatražilo je 2013. od Vijeća za kulturu i Vijeća za obrazovanje preporuke o najboljoj potpori školama i kulturnim ustanovama s ciljem da bi one davale kvalitetno umjetničko obrazovanje i razvile aktivnosti i programe koji zadovoljavaju osnovne ciljeve. Na temelju tih preporuka i drugih analiza Ministarstvo je u suradnji s lokalnim vlastima razvilo FCP i LKCA, politički pristup u kojem umjetničko obrazovanje nije povremena aktivnost koju nude školski akteri u kulturi, već je strukturno sadržano u školskoj viziji obrazovanja i procesu učenja kod učenika.

Program kvalitetnog obrazovanja u kulturi potiče bolju povezanost kreatora obrazovnih aktivnosti i omogućava ocjenjivanje postignutih rezultata.

Ministrica obrazovanja, kulture i znanosti Jet Bussemaker u svojem govoru na predstavljanju Programa kvalitetnog obrazovanja u kulturi (na konferenciji 13. lipnja 2013. u Rotterdamu) rekla je:

“Dobro obrazovanje u kulturi omogućava djeci da upoznaju ljepotu i ono što je drugačije. Potiče ih da budu kreativna i radoznala, da budu fleksibilna i otvorena.

Ukratko, dobro umjetničko obrazovanje daje ‘polazišnu kvalifikaciju’ za nadahnut, smislen i uspješan život.

Moj je cilj osigurati da sva djeca imaju koristi od te polazišne kvalifikacije. Američka filozofkinja Martha Nussbaum u svojoj knjizi Nije za profit kaže da nam umjetnost i kultura daju priliku da svijet vidimo očima drugih. To nam pomaže da se uživimo u tuđu situaciju i sebe shvatimo na drugačiji način.

U vremenu u kojem živimo, to su iznimno važne kvalitete. Sposobnost mirnog suživota, sposobnost funkcioniranja na tržištu rada, stvari koje sve više iziskuju kreativnost, fleksibilnost i sposobnost inovacije imaju sve veću važnost.”

Osnovni su elementi Programa kvalitetnog kulturnog obrazovanja:

- S pomoću FCP-a razviti shemu subvencija poznatu kao Kvalitetno obrazovanje u kulturi. Kontekst te sheme omogućio je kulturnim ustanovama iz 54 provincije, regije i grada u Nizozemskoj da se prijave za četverogodišnju potporu (2013–2016). Shema odobrava financiranje pod uvjetom da općine i provincije osiguraju istu svotu za pokrivanje preostalih troškova (“poklapanje”). Općine i provincije ne prijavljuju se za potpore, one u svoje ime nominiraju neku kulturnu ustanovu. Prijavljuje se za minimalnu potporu u ukupnom iznosu od 90.000 € (45.000 € od općine ili provincije i 45.000 € od vlade). Fond ocjenjuje prijave. Za regionalne programe u shemi “poklapanja” postoji godišnji proračun od 20 milijuna € (10 milijuna € od FCP-a i 10 milijuna € od općina i provincija). Regionalni programi potiču škole i aktere u kulturi na strukturnu suradnju i izvođenje umjetničke i kulturne aktivnosti (kao što je nastava glazbe, drame, plesa, baština ili interdisciplinarne aktivnosti) koje su uključene u trajni proces učenja.
- Godišnji proračun obrazovnog sektora za umjetničko obrazovanje u iznosu od 18 milijuna €. Škole mogu koristiti ovaj proračun (11,5 € po učeniku godišnje) u kontekstu regionalnih programa ili za poticanje povezivanja u predmetima za umjetničku orijentaciju te za osiguravanje ostvarenja osnovnih ciljeva u ovom području.
- Zaklada radi zajedno s centrom LKCA, koji raspolaže s mnogim informacijama i znanjem o umjetničkom obrazovanju i amaterskoj umjetnosti. LKCA surađuje u izgradnji nacionalnog sustava vrednovanja i distribuciji smjernica za škole i kulturne ustanove s pomoću mreže internih koordinatora za kulturu, kolegija za stručno usavršavanje učitelja, pojedinaca koji imaju više funkcija. Njihove su internetske stranice:
www.lkca.nl/cultuuronderwijs.

- Utvrđivanje planskog okvira za nacionalni kurikulum za umjetničku orijentaciju u primarnom obrazovanju u lipnju 2014. U prijašnjem razdoblju taj okvir razradio je projektni tim pod upravom SLO-a. Proces je sadržavao predstavljanje zamisli u početnoj fazi širokoj skupini zastupnika (ravnatelj škole i članovi školske uprave, edukatori internih koordinatora za kulturu, edukatori za kulturne programe, učitelji na institutima za edukaciju i djelatnici kulturnih ustanova). Nizozemske škole imaju veliku autonomiju kad je riječ o strukturi kurikuluma. U referentnom je okviru to uzeto u obzir i on služi kao smjernica za škole, a ne kao obvezna politika. Referentni okvir i procedura za učenje dostupni su na: www.kunstzinnigeorientatie.slo.nl (samo na nizozemskom).
- Ministarstvo obrazovanja, kulture i znanosti pojasnilo je da svi muzeji, kazališta, orkestri i druge kulturne ustanove koje primaju potporu na nacionalnoj razini moraju ponuditi programe aktivnosti koji promiču umjetničko obrazovanje.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Proizvodnja/stvaranje
- Zamjećivanje/analiziranje
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)

Opis

- Osnovne škole i kulturne ustanove
- Akteri u općinama i provincijama

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Program:

1. omogućava vrednovanje jesu li postignuti osnovni nacionalni ciljevi za predmet ili umjetničku orijentaciju;
2. potiče korištenje trajnih procesa učenja u umjetničkom obrazovanju u školi;
3. potiče učitelje da održavaju i usavršavaju svoje vještine u području umjetničkog obrazovanja;
4. potiče kulturne ustanove da provode politiku usredotočenu na obrazovanje i sudjelovanje mladih te razvijaju događaje i programe za škole usmjerene prema osnovnim ciljevima umjetničke orijentacije predmeta.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Program kvalitetnog obrazovanja u kulturi želi osigurati da kvalitetno umjetničko obrazovanje postane sastavni dio osnovnoškolskog kurikuluma.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Škole, kulturne organizacije (područja od glazbe do baštine i medija)

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Da.
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	<p>Kulturno je obrazovanje već neko vrijeme na vladinu dnevnom redu. Stoga su posljednjih godina poboljšani uvjeti za umjetničko obrazovanje. Škole i kulturne ustanove češće surađuju, kulturne ustanove češće usklađuju svoje ponude s potrebama škola, više je škola usvojilo planove za obrazovanje u kulturi i mnoge su škole postavile interne koordinate za kulturu.</p> <p>Usprkos ovim sjajnim rezultatima i dalje ima prostora za poboljšanje načina na koji se umjetnost konkretno poučava. Program kvalitetnog obrazovanja u kulturi želi osigurati da kvalitetno umjetničko obrazovanje postane sastavni dio osnovnoškolskog kurikulumu.</p> <p>Povjerenstvo koje je provelo evaluaciju napretka regionalnih programa objavilo je u travnju 2015. svoje zaključke. Pokazalo se da program napreduje u željenu smjeru, ali da je potreban dugoročan pristup (do 2023. godine) da bi se obuhvatile sve škole. Povjerenstvo je istaknulo da je bitno da školske uprave još više upravljaju kvalitetnim umjetničkim obrazovanjem. Inspektorat za obrazovanje obaviti će 2016. anketu o kvaliteti obrazovanja u umjetničkoj orijentaciji.</p>
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	Vidi gornji tekst o općim ciljevima.

Informacije

Resursi	Javni resursi
Organizacija/uprava	Ministarstvo obrazovanja, kulture i znanosti/OCW predvodi koordinacijsko tijelo u kojem su pored Fonda predstavnici drugih nacionalnih organizacija, pa tako među ostalim i Inspektorat obrazovanja, FCP, LKCA SLO, Udruga nizozemskih općina (VNG) i Udruga osnovnoškolskih uprava (PO-raad). Shemom subvencioniranja upravlja FCP.
Inicijativa	Političari/administracija/voditelji programa/Vlada
Internetske stranice	www.cultuureducatiemetkwaliteit.nl www.cultuurparticipatie.nl www.lkca.nl www.lkca.nl/cultuuronderwijs

Preporuke

1. Kulturnu osviještenost i izražavanje shvatiti kao ključni element dječjeg formalnog obrazovanja.
2. Školske aktivnosti u području kulture ne treba shvatiti kao sporedne, već ih treba ugraditi u proces trajnog učenja.
3. Formulirati programski okvir s raznim nacionalnim i lokalnim elementima.
4. Nadzirati i ocjenjivati.

POLJSKA

A. Dostupna kultura

Opće informacije

Vremenski okvir Program je započeo u siječnju 2015. godine, ali neke su aktivnosti, kao što je “Muzej za 1 zlot” ili “Besplatan studeni”, započele 2013.

Program je popraćen dodatnim elementima, a sve funkcionira od sredine 2015.

Opis Dostupnu kulturu kreiralo je Ministarstvo kulture i nacionalne baštine te sadrži aktivnosti koje pomažu da se smanje prepreke (pogotovo financijske) koje sprječavaju dostupnost kulturi.

- “Posjeti muzej za 1 zlot” – deseci ustanova diljem zemlje prodaju ulaznice za djecu za simboličnu cijenu.
 - “Besplatan studeni” – cijeli mjesec besplatan je ulaz u četiri poljske kraljevske rezidencije uz popratna predavanja u muzejima za djecu i mlade.
 - “Nacionalni muzeji za jedan novčić” – djeca, mladi i studenti do 26 godina mogu pogledati stalne postavne nacionalnih muzeja u Varšavi, Krakowu, Wrocławu, Szczecinu, Poznańu, Gdańsku, itd. za 1 zlot.
 - “Popratna predavanja u muzejima” – oko 4000 izvanškolskih aktivnosti koje financira Ministarstvo kulture održat će se ove godine na 17 lokacija. Predavanja su osmišljena za djecu osnovnih i srednjih škola, a na nekim mjestima i za predškolske grupe. Teme ovise o vrsti muzeja, ali su prilagođene raznim dobnim skupinama i – kad se radi o osobama s posebnim potrebama – kapacitetima sudionika.
 - “Kultura dostupna na internetu” usmjerena je na sve pripadnike društva, a posebno na one koji zbog raznih razloga (invalidnost, siromaštvo) ne mogu sudjelovati u kulturnom životu. Nacionalni audiovizualni institut kreirao je Ninateku, prvu multimedijску knjižnicu u Poljskoj. Sadrži više od 7000 audiovizualnih materijala, koji su sjajan uvod u svijet medija, filma, animacije, umjetnosti i kulture (200 koncerata, 370 radijskih emisija, 160 animiranih filmova, 800 dokumentaraca, 50 predstava i 35 dugometražnih filmova). Gotovo su svi materijali besplatni, a dostupni su nakon upisivanja. Ova je usluga u potpunosti prilagođena ljudima s posebnim potrebama, funkcionira s pomoću posebnih programa za čitatelje i formatirana je za korištenje u visokokontrastnoj rezoluciji.
 - “Kultura dostupna svima” – 262 muzeja, 40 kina, 22 kazališta, 32 umjetničke galerije, 3 koncertne dvorane i 3 operne kuće nalaze se na programskom popisu od 367 ustanova koje primaju Iskaznicu za velike obitelji (iskaznica je dio nacionalnog sustava popusta za obitelji koje imaju najmanje troje djece, bez obzira na prihode, a svaki je član obitelji dobiva besplatno).
 - “Kultura dostupna u kinu” – do kraja 2015. ulaznica za odabrane poljske filmove koštala je 10 zlota, pa će zahvaljujući ovoj cijeni (cijene su najveća prepreka pristupu kinima) šira publika upoznati poljsku kinematografiju. Sudionici su u ovom projektu mreže kina i filmski distributeri.
 - Program potpora Dostupne kulture usmjeren je na projekte koji pospješuju dostupnost kulture i doprinose društvenom uključivanju, npr. organiziranjem kulturnih događaja, aktivnostima izvan sjedišta projekta, tematskim izletima i radionicama.
 - Najnovije su aktivnosti “Kultura dostupna starijima” (jesen 2015) i “Kulturna dostupna ljeti”.
-
- Političke mjere/politički program
-

Upečatljiva obilježja

Dostupna kultura (koja sadrži mnoge aktivnosti za bolju dostupnost umjetnosti i kulture) bitna je u kontekstu kulturnog razvoja društva u cjelini. Program pomaže da se prevladaju financijske prepreke te je susret s umjetnošću i kulturom opća i popularna aktivnost među Poljacima. Nadalje, zahvaljujući dostupnosti i atraktivnosti predavanja za učenike u muzejima povećao se njihov interes za posebna područja znanosti, bolje shvaćaju umjetnost i razvijaju kritičko mišljenje i društvene vještine. Štoviše, osobe s posebnim potrebama s pomoću interneta imaju neograničen pristup kulturi. Potpore su namijenjene raznim projektima koje provode nevladine udruge, privatne organizacije, zaklade, udruge i drugi zainteresirani. Oni mogu pokazati svoju kreativnost i inventivnost razvijanjem aktivnosti koje poboljšavaju dostupnost kulture ranjivim skupinama. Dostupna kultura obuhvaća cijelo društvo, motivira i potiče ljude da sudjeluju u kulturnom životu.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Bolja dostupnost kulture u gotovo svim društvenim kontekstima povećat će broj aktivnih sudionika u kulturnom životu. Manje financijske prepreke i atraktivne ponude (dostupnost resursa na internetu, zanimljiva muzejska predavanja, prilagodba osobama s posebnim potrebama) povećavaju interes za kulturu i umjetnost u Poljskoj. Rezultat su aktivni, osviješteni sudionici u umjetničkim aktivnostima, koji redovito posjećuju ustanove u kulturi.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Proizvodnja/stvaranje
- Zamjećivanje/analiziranje
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji
- Stariji/najstariji
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)
- Drugi

Opis

- Dostupna kultura obraća se svim društvenim skupinama (djeca, odrasli, stariji građani, osobe s posebnim potrebama), a osobito siromašnim skupinama.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Osnovni je cilj programa intenzivirati i proširiti opseg inicijativa za prevladavanje prepreka dostupnosti kulture i povećati sudjelovanje u kulturnom i umjetničkom životu. Program poboljšava i razvija obrazovne procese za mlade korisnike, osnažuje osjećaj kulturnog identiteta, promiče otvorenost prema modernim tehnologijama i inovativnom djelovanju, podiže razinu umjetničke i kreativne kompetencije u društvu u cjelini, podržava zadaće povezane s kulturnim obrazovanjem koje su bitne za razvoj društvenog kapitala, omogućava šire sudjelovanje u kulturi i integraciju skupina kao što su djeca i mladi učenici, starije osobe, osobe s posebnim potrebama i rubne društvene skupine.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

- učinkovito prikupljanje, analiza i sinteza umjetničkih i kulturnih postignuća i fenomena te usavršavanje i produbljivanje osobnog razvoja osviještenim sudjelovanjem u kulturnom životu;
- sposobnost prikazivanja na pristupačan način rezultata promatranja procesa samorazvoja tijekom sudjelovanja u programu;
- sposobnost korištenja informatičkih tehnologija (bolje prikupljanje informacija iz raznih izvora i kritička ocjena, obrada, prezentacija i učinkovito korištenje informacija).

Znanjem

- osviješten i kritički pristup umjetnosti i kulturi koji omogućava sudjelovanje u raspravi o stanju u državi, povijesti i smislu života;
- ekstenzivno poznavanje umjetnosti, kulture, povijesti i baštine povezano s Dostupnom kulturom te njihov razvoj i važnost za usavršavanje i razvoj znanja o čovjeku.

Stavovima

- svijest o važnosti kulturne baštine;
- osviješteno stajalište i samokritika kad se sudjeluje u kulturi, shvaćanje i percipiranje potrebe za provođenjem procesa samorazvoja sudjelovanjem u kulturnom životu.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

- Ministarstvo kulture i nacionalne baštine
- Nacionalni centar za kulturu
- Nacionalni audiovizualni institut
- Muzeji, kina i druge kulturne ustanove

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Muzejska predavanja namijenjena su predškolskoj djeci, učenicima i mladima. Oni su izravno povezani s osnovnoškolskim kurikulumom i izvannastavnim aktivnostima. Aktivnosti su prilagođene dobi sudionika. One za djecu fokusirane su na obrazovanje kroz igru, a za starije grupe koriste se razne obrazovne metode, uključujući aplikacije za tablete i kompjutorske prezentacije. Sva su predavanja interaktivna i imaju radionice.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Sva se muzejska predavanja uklapaju u kurikulum za predškolsko obrazovanje, a opće obrazovanje u osnovnim i srednjim školama uklapa se u pravila Ministarstva nacionalnog obrazovanja.

Informacije

Resursi Program financira Ministarstvo kulture i nacionalne baštine

Organizacija/uprava Javna, kombinacija

Inicijativa Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/kultura-i-dziedzictwo/kultura-dostepna.php
<http://ninateka.pl/>

Preporuke

- Bolja dostupnost kulturnih ustanova za cijelo društvo, posebna pažnja posvećena je siromašnijima jer se time nadilaze financijske prepreke.
- Stariji se uključuju u kulturne aktivnosti jer su događaji/izložbe/projekti prilagođeni njihovim potrebama.
- Bolja dostupnost kulturnih događaja jer se koriste internetska pomagala (npr. posebna tražilica <https://kulturadostepna.pl>).
- Mladi i djeca potiču se da sudjeluju u kulturnom životu jer se nude atraktivna i originalna muzejska predavanja.
- Povećava se kulturna osviještenost najšire javnosti.
- Poučava se kritičkom mišljenju.
- Bolji kontakt s umjetnošću (radionice/chat/predavanja).
- Osigurava se društvena uključenost.

B. Projekt Scholaris – didaktički resursi za učitelje

Opće informacije

Vremenski okvir Trajni program pokrenut 2009.

Opis Scholaris ima za cilj podupirati obrazovni proces. Objavljivanje edukacijskih materijala na internetskoj stranici omogućio je sporazum uredništva i suradničkih ustanova.

Portal jamči dostupnost visokokvalitetnih obrazovnih resursa. Objavljivanje je materijala besplatno, pa ih i učitelji mogu besplatno koristiti. Materijali objavljeni na internetskoj stranici sadrže tekst i grafiku te su resursi bogata sadržaja, korisni i atraktivni. Edukacijski materijali daju poveznice s drugim internetskim stranicama, koje šire opseg ponuđenih informacija. Zahvaljujući portalu omogućena je intenzivna i uska suradnja škola i drugih ustanova (npr. obrazovnih, znanstvenih, kulturnih i umjetničkih).

- Političke mjere/politički program
- Infrastruktura (npr. građevine, okoliš, virtualna platforma)
- Projekt
- Pomagala (npr. hardver, softver, instrumenti)
- Mreža/partnerstvo
- Drugo

Upečatljiva obilježja Izgradnja repozitorija besplatno dostupnih resursa uvelike pomaže učiteljima. To je dobra prilika za kvalitetna predavanja na osnovi scenarija za dobru nastavu, informacija, fotografija, slika i mnogih drugih primjera iz umjetnosti. Najvažnija je prednost Scholarisa dostupnost učiteljima koji žive u malim gradovima i selima. Za korištenje resursa na portalu potreban je samo hardver i preglednik. Svi korisnici moraju poštivati pravila portala. Najvažnije je da se ne krše autorska prava.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Portal Scholaris uključuje učitelje u društveni i kulturni život na nacionalnoj, europskoj, pa i globalnoj razini. To je primjer dobre prakse jer učiteljima omogućava da svladaju probleme povezane s udaljenošću od umjetničkih i kulturnih centara. Mogućnost korištenja resursa kao što je Scholaris zacijelo je jedna od najvažnijih stvari za poboljšanje razvoja kulturne osviještenosti i izražavanja u obrazovanju.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Produkcija/stvaranje
- Zamjećivanje/analiziranje
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (produkcija i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvanakademskim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljne skupine

- Drugi

Opis Scholaris je prije svega namijenjen učiteljima. Uloga učitelja najvažnija je u obrazovanju. Potpora učiteljima u kulturnim i umjetničkim predmetima unapređuje razvoj ključne kompetencije za kulturnu osviještenost i izražavanje.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi) Portal Scholaris kreiran je kao podrška učiteljima u njihovu didaktičkom radu. U osnovnoškolskom kurikulumu (koji se provodi od 2009. godine) ističe se razvoj ključnih kompetencija, pa je Scholaris sustavna akcija Ministarstva nacionalnog obrazovanja. To je dobar način da se pomogne poljskim učiteljima u ostvarivanju ciljeva definiranih u kurikulumu.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama
S pomoću ove prakse ciljana bi skupina trebala unaprijediti svoje digitalne, društvene i poduzetničke vještine.

Znanjem
Zahvaljujući portalu Scholaris učitelji se mogu usavršavati i unaprijediti svoje profesionalne kvalifikacije.

Stavovima
Učitelji izravnije sudjeluju u državnoj obrazovnoj politici.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

U ovom projektu partneri mogu biti kulturni i umjetnički stručnjaci (npr. ustanove, kulturne organizacije, muzeji), ustanove za više obrazovanje, nakladnici, organizacije za očuvanje baštine, kreatori programa u umjetnosti, itd.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Projekt Scholaris povezan je sa školom, a posebno s učiteljima i učenicima. Na primjer, učiteljima su dostupni grafički resursi za pojašnjenje umjetničkih i kulturnih tema, mogu koristiti zgotovljene scenarije za nastavu ili e-učenje da bi ispunili kurikularne zahtjeve. Korištenje Scholarisovih resursa omogućava učiteljima da pripreme zanimljiva i poticajna predavanja za učenike.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

U Poljskoj je 2009. započela kurikularna reforma. Zbog novih izazova učiteljima je potrebna pomoć u nastavnom procesu. Oni moraju poučavati u kontekstu zahtjeva novog osnovnog kurikuluma. Scholaris je kreiran da bi školama pomogao ostvariti rezultate u nastavi propisane novim kurikulumom.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu? Resursi Scholarisa razvrstani su po školskim razredima. Oni premašuju formalni kurikulum.

Informacije

Resursi Učitelji mogu koristiti obrazovna pomagala za područja kao što su glazba, umjetnost, kulturalni studiji, povijest umjetnosti, povijest glazbe, umjetničko obrazovanje, glazbeno obrazovanje i medijska pismenost.
Postoji više od 1150 resursa, među kojima su ilustracije, filmovi, scenariji za nastavu, priručnici, fotografije, informativni materijali, rasprave, aktivni zasloni, igre, multimedijске prezentacije, e-učenje i interaktivne vježbe.

Organizacija/uprava Projekt Scholaris vodi Centar za razvoj obrazovanja, državna ustanova koja je u nadležnosti Ministarstva nacionalnog obrazovanja.

Inicijativa Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice www.scholaris.pl

Preporuke

Digitalni resursi didaktičkih materijala povezanih s umjetnošću i kulturom, koji se mogu koristiti besplatno, od presudne su važnosti za unapređenje razvoja ključne kompetencije za kulturnu osviještenost i izražavanje.

PORTUGAL

A. Estetičko i umjetničko obrazovanje u školi (PEEA)

Opće informacije

Vremenski okvir Od 2010. (5 godina)

- Opis** Od 2010. do 2015. program je proveden u 96 škola te u 34 kulturne ustanove diljem zemlje, u njemu je do sada sudjelovalo 3.595 učitelja i 63.936 učenika.
- Ponuda sadrži:
- edukaciju u raznim umjetničkim oblicima: vizualna umjetnost, glazba, drama, kazalište, pokret, ples;
 - izgradnju partnerstva između škola, kulturnih ustanova i umjetnika;
 - savjetovanje škola o umjetničkim i kulturnim projektima;
 - uključivanje djece, učitelja i obitelji u sve vrste umjetnosti (npr. ples, glazba, kazalište i vizualne umjetnosti);
 - razvoj svijesti o umjetnosti kao obliku znanja.
- Političke mjere/politički program

- Upečatljiva obilježja** Estetičko i umjetničko obrazovanje u školi nacionalna je inicijativa za promicanje i poticanje:
- povećanja umjetničke dimenzije prilagodbom jezika raznih umjetničkih oblika, korištenja posebnih sadržaja za svaki od oblika da bi se postupno usvojile obrazovne strategije koje jamče kurikulum koji integrira razne oblike izražavanja i poboljšava međukurikularno znanje;
 - razvoja zajedničkih aktivnosti obrazovnih i kulturnih ustanova na osnovi ideje o kulturi kao potrebi i vrijednosti u obrazovnom procesu;
 - svijesti kod učitelja i obitelji o ulozi umjetnosti u dječjem obrazovanju i njezinoj vezi s drugim područjima znanja;
 - poznavanja kulturne i umjetničke baštine kao procesa afirmiranja građanstva i metode za razvoj kulturne pismenosti.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?

- Doprinosi s pomoću:
- eksperimentiranja i postupnog stjecanja posebnih znanja o svakom umjetničkom obliku;
 - kontakta s drugačijim kulturnim sredinama (glazbenim, koreografskim, kazališnim, umjetničkim i drugima);
 - razvoja dječjeg izražavanja;
 - unapređivanja i proširenja estetičke osviještenosti kod djece;
 - razvoja estetičke senzibilnosti i intencionalnosti kod djece.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Proizvodnja/stvaranje
- Zamjećivanje/analiziranje
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)

Ciljane skupine	
	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca/mladi • Roditelji/obitelji • Drugi
Opis	U početku predškolski odgajatelji i osnovnoškolski učitelji i učenici (2 do 10 godina), javne i privatne škole, kulturne ustanove (muzeji, kazališta, koncertne dvorane, itd.); nakon 2013. i srednjoškolski nastavnici svih predmeta i srednjoškolci (do 18 godina).
Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	Promicanje akcijskog plana koji obuhvaća razne umjetničke oblike u školskom kontekstu da bi se u obrazovnoj praksi formalizirala teorijska načela definirana u Općem zakonu o obrazovnom sustavu i smjernicama Ministarstva obrazovanja i znanosti.
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stvaranje kreativnog prostora u školama i kulturnim ustanovama. • Stručno usavršavanje učitelja i školskih djelatnika u raznim umjetničkim područjima. • Edukacija za aktere u kulturi. <p>Znanjem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvoj modela i struktura za prenošenje umjetnosti i kulture u školama i kulturnim ustanovama. • Razvoj višedimenzionalne i ciljane ponude za obrazovanje u kulturi i za umjetničke projekte. <p>Stavovima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvoj dugoročnih suradničkih projekata s lokalnim kulturnim ustanovama/umjetnicima. • Sustavno promicanje u pojedinom razredu aktivnosti u umjetničkom obrazovanju. • Razvoj sposobnosti za uvažavanje i vrednovanje djela vizualne umjetnosti, glazbe, plesa i drame.
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Tim umjetničkog obrazovanja, Glavna uprava za obrazovanje, Ministarstvo obrazovanja i znanosti.
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	<p>Zakonska osnova portugalskog obrazovnog sustava omogućava razvoj znanja o kulturi i njezina uvažavanja podupiranjem vrijednosti portugalskog identiteta, jezika, povijesti i kulture. Ovaj se zakon također zalaže za razvoj fizičkih i motoričkih vještina, promicanje manualnih aktivnosti i umjetničkog obrazovanja da bi se kod učenika razvila svijest o raznim oblicima umjetničkog izražavanja i potaknule njihove umjetničke vještine.</p> <p>U posljednjoj reviziji nacionalnog kurikulumu (izvršni zakon 139/2012. i izvršni zakon 91/2013.) definirane su ove smjernice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vrednovanje portugalskog jezika i kulture u svim područjima kurikulumu (paragraf n, članak 3); • povećavanje iskustva učenja s pomoću nekoliko izvankurikularnih aktivnosti i disciplina u kontekstu uklapanja školskog kurikulumu (nastavni program) i autonomije. Pohađanje tih aktivnosti i disciplina nije obvezno, a učenicima daje mogućnost da diversificiraju i prošire svoje znanje i obrazovanje (paragraf n, članak 3).

U kontekstu sadašnjeg programa umjetničko izražavanje u temeljnom obrazovanju prvog ciklusa (1–4 godine) zasnovano je na ovim smjernicama:

- eksperimentiranje i postupno stjecanje posebnih znanja o svakom umjetničkom obliku;
- kontakt s drugačijim kulturnim sredinama (glazbenim, koreografskim, kazališnim, umjetničkim i drugima);
- razvoj dječje izražajnosti;
- unapređivanje i proširenje estetičke osviještenosti kod djece;
- razvoj estetičke senzibilnosti i intencionalnosti kod djece.

U drugom i trećem ciklusu osnovnog obrazovanja (5–9 godina) definirani kurikularni ciljevi za vizualne umjetnosti zagovaraju iskustvo raznih umjetničkih oblika izražavanja kao temelj za proširenje procesa poučavanja-učenja. Ova višestruka iskustva organizirana su za četiri područja; tehnika, predstavljanje, diskurs i projekt.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

U predškolskom i osnovnoškolskom obrazovanju ovaj je program uključen u obvezne predmete. U srednjoj školi dio je školskog i/ili razrednog projekta.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Da (usp. izvršni zakon 139/2012. i izvršni zakon 91/2013.).

Informacije

- Resursi**
- Opća uprava za obrazovanje, Ministarstvo obrazovanja i znanosti Portugala
 - Zaklada Aga Khan
 - Zaklada Calouste Gulbenkian
 - Organizacija ibero-američkih država

Organizacija/uprava Javne ustanove: Opća uprava za obrazovanje, Ministarstvo obrazovanja i znanosti Portugala

Inicijativa Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice www.dge.mec.pt

Preporuke

Dati školama i kulturnim ustanovama nužne resurse za aktivno sudjelovanje svakog učenika u umjetnosti i kulturi.

Osigurati da poučavanje umjetnosti i kulture u školama i kulturnim ustanovama bude bitno na svim razinama unutar ustanove.

Podržati strukture i medijatore (npr. aktere u kulturi) u razvoju umjetničkih projekata i dugoročne suradnje.

B. 10x10

Opće informacije

Vremenski okvir 9 mjeseci po izdanju (zasad tri izdanja)

Opis Riječ je o suradnji učitelja i umjetnika u koncipiranju i promicanju novih pomagala, strategija i odnosa učitelja i učenika u razredu da bi se učenici motivirali i angažirali u procesu učenja.

- Projekt
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja Utjecaj na svijest i navike učitelja te na angažman, suradnju i motivaciju učenika.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Poticanjem učenika da se izražavaju u raznim medijima (crtanje, snimanje filmova, pisanje, korištenje svojih tijela, itd.), podupiranje kulturnih identiteta učenika i njihovo uklapanje u proces učenja te stvaranje demokratskog odnosa između učitelja i učenika.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Vizualni dnevници, video, tekst, fotografije, izvedbe, igre.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Argumentacija, smišljanje uvjerljivih scenarija, zamjećivanje višestrukog značenja iste riječi u kontekstu, rješavanje problema, kritička analiza.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Tumačenje, samoizražavanje, interaktivna igra.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Promicanje sposobnosti za dimenzije vizualnog, zvukovnog i pokreta te jezične sposobnosti.
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Proizvodnja digitalnih sadržaja.
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
Kultura useljenika, urbana kultura, *rap*, kultura mladih.
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**
Jezik, matematika, filozofija, biologija (srednja škola), aktivno građanstvo, društvena uključenost.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Drugi: nastavnici i škole

Opis

- Nastavnici i učenici u srednjoj školi.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

S uvjerenjem da umjetničke prakse mogu nadahnuti nove metode, nove strategije i nova ponašanja u razredu, projekt angažira nastavnike, umjetnike i učenike da ih iskušaju i da raspravljaju o novim pristupima učenju.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

- Učenici: samoizražavanje, individualno istraživanje.
- Nastavnici: performativnost, komunikacija, dijaloški govor, autorstvo.

Znanjem

- Razvoj modela i struktura za prenošenje umjetnosti i kulture u školama i kulturnim ustanovama.
- Razvoj višedimenzionalne i ciljane ponude za obrazovanje u kulturi i umjetničke projekte.

Stavovima

- Učenici: bolje razumijevanje apstraktnih koncepcija, unapređivanje sposobnosti povezivanja koncepcija iz drugačijih disciplina.
- Nastavnici: slušanje, samostalnost učenika.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Jedna kulturna ustanova (Zaklada Calouste Gulbenkian), nekoliko škola, dva centra za edukaciju nastavnika i sveučilišni istraživački centar (Institut za istraživanje razvoja obrazovanja, Universidade Nova de Lisboa).

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Projekt sadrži suradnju jednog nastavnika /jednog umjetnika po razredu u tromjesečnom pedagoškom projektu u školi, uključujući sudjelovanje učenika i njihove povratne informacije. Projekt se izvodi dvaput tjedno i provodi izvan škole.

Započinje s intenzivnim jednotjednim rezidencijalnim boravkom u Zakladi Gulbenkian u kojoj umjetnici i nastavnici razmjenjuju mišljenja, objedinjuju resurse i na kraju prezentiraju poteškoće i postignuća pedagoškog procesa. Ova se prezentacija odvija u školama i Zakladi Gulbenkian te je otvorena za javnost.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Ova je dobra praksa dio školskog kurikulumu s pomoću protokola koji se dogovara sa školom. Uključuje tri do četiri nastavnika u jednoj školi koji su zaduženi za obvezne predmete kao što su portugalski ili engleski jezik, filozofija, biologija i matematika (srednja škola).

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Nastavnik i umjetnik zajedno osmišljavaju i pišu plan o svojoj suradnji. Ovaj se plan po potrebi može prilagoditi ili promijeniti tijekom procesa.

Informacije

Resursi

Oko 50.000 € po izdanju, uključujući troškove evaluacije i dokumentiranja.

Tim: jedan koordinator, jedan producent, dva medijatora, deset umjetnika, jedan evaluator, tri istraživača, jedna filmska ekipa (po izdanju).

Nekoliko izvještaja, komunikacije i filmovi objavljuju se na internetu.

Organizacija/uprava

Privatna

Inicijativa

- **Jedna organizacija (formalna grupa ili organizacija)**

Projekt je pokrenula privatna zaklada.

- **Podjela odgovornosti; više organizacija (partnerstvo formalnih grupa ili organizacija)**

Partneri su u projektu centri za edukaciju učitelja, odabrane škole i sveučilišni istraživački centar.

Internetske stranice

<https://vimeo.com/album/2863608>

Preporuke

Uvesti aktivnu suradnju nastavnika i umjetnika u kontekst trajnog profesionalnog usavršavanja učitelja, fokusiranje na kreativne i misaone prakse te eksperimentiranje s alternativnim pedagoškim strategijama.

Razrada europskog kodeksa ponašanja za nastavnike povezana s osam ključnih kompetencija za obrazovanje u 21. stoljeću.

RUMUNJSKA

A. Drugačija škola! (Nacionalni program)

Opće informacije

Vremenski okvir Program je započet u školskoj godini 2011/2012. i otada se provodi svake godine. Obvezan je i provodi se tijekom školske godine. Sadrži tri faze: pripremna faza (prosinac/siječanj-ožujak), razvojna faza (1 tjedan u travnju) i faza ocjenjivanja (svibanj-lipanj).

Opis Program Drugačija škola! dio je školske godine, a održava se u drugom polugodištu. Sadrži tri faze: pripremna faza (prosinac/siječanj-ožujak), razvojna faza (1 tjedan u travnju) i faza ocjenjivanja (svibanj-lipanj).

Svaka škola sastavlja svoj plan aktivnosti za cijeli tjedan. U pripremnoj fazi učenici, učitelji, nastavnici i roditelji iznose prijedloge za projekte o kojima se raspravlja i naposljetku se usvajaju kao zajednički dogovorene aktivnosti. Njih samostalno razvijaju škole ili u partnerstvu s kulturnim organizacijama i ustanovama, nevladinim udrugama, mjesnim vlastima, tvrtkama, tvornicama, roditeljima, majstorima obrtnicima, muzejima, galerijama, knjižnicama, kazalištima, itd. u kontekstu svake aktivnosti.

U pripremnoj fazi MoESR otvara (na svojoj internetskoj stranici) platformu na kojoj potencijalni partneri (vladine i nevladine institucije, tvrtke, tvornice, roditelji, majstori obrtnici, muzeji, galerije, knjižnice, kazališta, itd.) objavljuju projektne prijedloge da bi učenici odabrali partnersku aktivnost.

Projekt sadrži 10 osnovnih kategorija: kultura, umjetnost, znanost, *high-tech*, sport, demokratsko građanstvo i društvena odgovornost, zdravstveno obrazovanje, ekologija i zaštita okoliša, životne vještine te vodstvo i savjetovanje za profesije.

Najčešće se organiziraju ove aktivnosti: kazališne izvedbe, umjetničke aktivnosti, multikulturalne aktivnosti, mediji i film, obrtničke radionice, posjete muzejima, umjetničkim galerijama i turističkim znamenitostima, rasprave, umjetnički i istraživački kampovi, razmjena učenika i urbano oblikovanje.

Ocjenjivačka faza sadrži nekoliko koraka. Svaka škola šalje po svojoj procjeni 10 najboljih projektnih prijedloga (jedan za svaku kategoriju) okružnom školskom inspektoratu koji je zadužen za evaluaciju na okružnoj razini. Najboljih 10 prijedloga iz svakog okruga objavljuje se na internetskoj platformi te ih ocjenjuje nacionalna komisija stručnjaka koju nominira MoESR, a prijedlozi se stavljaju na javno glasovanje. Ukupno 420 projekata (iz 42 okruga) ulazi u natjecanje, a MoESR nagrađuje 10 najboljih. Ocjena projekta određuje se ovako: 70% nacionalna komisija i 30% javni glasova.

- Politička mjera/politički program

Upečatljiva obilježja

Ovaj program ističe razne vrste obrazovanja usredotočene na valorizaciju učenja i iskustva temeljenog na kulturi i kontekstualnoj kulturi, a to su sastavni dijelovi razvoja aktivnosti. Naglašena je lokalna kultura, a učenicima i zajednici pomaže se da shvate svoju ulogu i utjecaj na kvalitetu života.

Nadalje, koncepcija o kreativnosti i mehanizmi kreativnosti proširuju se u predmete kao što su znanost, izučavanje društva, poduzetništvo i komunikacija.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

S pomoću raznih aktivnosti koje učenici predlažu i razvijaju, ovaj program unapređuje:

- prijenos kreativnih vještina u razna profesionalna područja;
- otvorenost i poštivanje kulturne raznolikosti;
- koheziju i uzajamno razumijevanje.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Ideje, projekti, postavi, scenariji, predmeti.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Razlike i sličnosti u kulturi, utjecaj globalizacije, nacionalni identitet.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Utjecaj kulture, suvremena umjetnička proizvodnja, inovativne zamisli o kombiniranju moderne i tradicionalne umjetnosti, urbano oblikovanje.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Radionice, natjecanja, izložbe, predstave.
- **Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Dizajn, uređenje interijera (obrti, urbano oblikovanje).
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Školske televizijske stanice, internetske školske novine.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)**
Tradicionalni obrti (oslikavanje uskršnjih jaja, slikanje ikona, zbirke narodne umjetnosti, itd.)
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
Radionice manjinske kulture, izložbe suvremene umjetnosti, urbani postavi, globalna kultura, itd.
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**
Kreiranje industrijskih, medicinskih i ekoloških pomagala koja se uklapaju u razne društvene izazove.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji
- Stariji/najstariji
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetništvo, predstavnici, itd.)

Opis

- Glavni su akteri učenici (3–18 godina) i njihovi učitelji i nastavnici.
- Ovisno o naravi aktivnosti, škole imaju partnere kao što su roditelji, NVO, majstori obrtnici, tvrtke, itd.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Ovaj program ima za cilj razvoj kreativnih formi učenja organiziranih u neformalnom kontekstu. Aktivnosti imaju za cilj odgovarati na interes učenika, omogućiti im da izraze svoje talente i potaknu kreativnost, izvornost i inovacije kod učenika i učitelja u kulturnim, znanstvenima i didaktičkim područjima.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Kreativne vještine, timski rad, samoizražavanje, ocjenjivanje.

Znanjem

Nacionalna i europska baština i kultura, multikulturalizam, poduzetništvo, umjetnosti, itd.

Stavovima

Otvorenost prema društvenoj koheziji, raznolikost, izazov i novine, spremnost za angažiranje, samouvjereno izražavanje zamisli, razmjena inovacija, poštivanje.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

MoESR je započeo ovaj program da bi zaokružio sustav obrazovanja prije fakulteta.

Program povezuje škole i buduće studente sa širom zajednicom: kulturnim organizacijama i ustanovama, nevladinim udrugama, lokalnim vlastima, tvrtkama, tvornicama, itd.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Program je dio formalnog obrazovanoga sustava, ali razvija neformalnu dimenziju obrazovanja.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Program ni na koji način nije povezan s obveznim kurikulumom, a učenici, učitelji i nastavnici slobodno biraju teme, sadržaj i oblik svojih projekata/aktivnosti.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Program je razvijen u području neformalnog obrazovanja, dakle ne mora se uključiti u formalni kurikulum. Aktivnosti/projekti nude širok prostor učenicima tako da mogu iskoristiti i obogatiti svoje znanje, prakticirati i poboljšati svoje vještine i kompetencije. Aktivnosti se odvijaju u raznim kontekstima koji omogućavaju ocjenjivanje važnosti formalnog obrazovnog sustava i potiče sudionike da razviju kreativna rješenja.

Informacije

Resursi

Ako aktivnosti treba financirati, škole mogu od lokalnih vlasti zatražiti potporu ili koristiti fondove koji nisu dodijeljeni njihovim proračunima.

Ako se projekti razvijaju u partnerstvu s privatnim institucijama/nevladinim udrugama, najveći dio troškova pokrivaju partneri.

Organizacija/uprava

Programom upravlja MoESR (Ministarstvo obrazovanja i znanstvenog istraživanja), koordiniraju ga okružni školski inspektorati, a provode škole.

Inicijativa

- Podjela odgovornosti; više organizacija (partnerstvo formalnih grupa ili organizacija)
- Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice

www.sae.edu.ro/votare

Preporuke

Konkretan razvoj kompetencija za kulturnu osviještenost i izražavanje ovisi o praktičnim aktivnostima organiziranim u neformalnim kontekstima zbog prednosti koje nudi neformalno obrazovanje, a to su:

- fleksibilniji obrazovni okoliš koji potiče inicijativu, samoizražavanje i inovativna rješenja;
- učinkovito djelovanje (koje prevladava teorijski ili virtualni okvir);
- vrijedna pomagala za ocjenjivanje važnosti vještina, znanja i stavova oblikovanih u formalnom obrazovnom sustavu.

Dakle, tjedni neformalnog obrazovanja trebaju biti obvezni dio formalne školske godine.

B. Pilot-projekt – Kreativnost u predtercijalnom obrazovnom sustavu – razvoj nacionalnog kurikuluma o utjecaju kazališta u obrazovanju

Opće informacije	
Vremenski okvir	Pilot-faza projekta započela je u listopadu 2014. i završila u lipnju 2015. Kompletan razvoj dovršit će se u iduće tri godine.
Opis	<p>Projekt je usmjeren na nastavnike u predtercijalnom obrazovnom sustavu i učenike koji pohađaju neumjetničke obrtničke škole. Strukturiran je oko dviju komponenti:</p> <ul style="list-style-type: none">• razvoj tečaja za stručno usavršavanje nastavnika (koji ne rade u obrtničkim školama) u području utjecaja kazališta na osobni razvoj i kreativno izražavanje učenika;• razvoj nacionalnog kurikuluma o utjecaju kazališta u obrazovanju treba pretvoriti u izbornu nastavu. <p>U kontekstu koncepcije projekta najveći dio kazališnih tehnika, kao što je glas, improvizacija, pokret, držanje, kazališna režija i predstave, postaju pomagala za oblikovanje, promicanje i poboljšanje percepcije tijela, društvene kompetencije, komunikacije, motivacije i kreativnosti.</p> <p>Projekt sadrži tri osnovne faze:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uvodna konferencija, a nakon nje 20-satna edukacija koju pohađa 120 osoba: školski inspektori, osnovnoškolski učitelji i srednjoškolski nastavnici iz Bukurešta i devet okruga (Constanta, Galati, Iasi, Mures, Timis, Cluj, Sibiu, Prahova, Dolj) iz ruralnih i urbanih područja. U odabiru okruga uzimaju se u obzir dva osnovna čimbenika: nacionalna pokrivenost i buduća suradnja škola s fakultetima za kazališnu i filmsku umjetnost u fazi primjene projekta. Edukacija sadrži demonstraciju primijenjene kazališne pedagogije, a njezinih se pet modela kazališnim elementima bavi na praktičan način.2. Provedbena faza usredotočena na korištenje kazališnih tehnika u raznim predmetima i izvankurikularnim aktivnostima.3. Faza evaluacije temeljena na ocjenjivanju ističe utjecaj tehnika na ponašanje učenika, kreativnost, društvenu interakciju/komunikaciju, osobni razvoj i motivaciju za učenje. <p>Na kraju pilot-faze sva tri partnera (MoESR, Udruga Das Wiener Kindertheater i Nacionalno sveučilište za kazališnu i filmsku umjetnost u Bukureštu) prikupljaju, obrađuju i analiziraju podatke iz izvještaja i zatim razvijaju:</p> <ul style="list-style-type: none">• edukaciju za nastavnike (da se pravovremeno osposobe);• nacionalni kurikulum o utjecaju kazališta na obrazovanje (da se pretvori u izbornu nastavu i provede u školama)
	<ul style="list-style-type: none">• Projekt• Mreža/partnerstvo
Upečatljiva obilježja	Ovaj je projekt važan primjer korištenja umjetnosti za poboljšanje samoizražavanja i kreativnosti u raznim područjima aktivnosti, počevši od valorizacije kulturnog potencijala.
Ključna kompetencija	
Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?	<p>S pomoću predstavljenih tehnika ovaj projekt unapređuje:</p> <ul style="list-style-type: none">• osvještavanje uloge kulturne inteligencije u oblikovanju samoizražavanja;• prijenos kreativnih vještina u razna profesionalna područja;• otvorenost i poštivanje kulturne raznolikosti;• samouvjerenost izražavanje zamisli i rješenja;• sudjelovanje u društvenom životu.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Ideje, projekti, sustavno razmišljanje, analiza i ponašanje u drugačijim kontekstima.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Razlike i sličnosti, razmatranje zamisli.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Traženje mogućnosti i alternativa, izražavanje novih ideja.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Književnost i drama koriste se kao polazište.
- **Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)**
Koriste se za prakticiranje samoizražavanja kod učenika.
- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Koriste se za prakticiranje samoizražavanja kod učenika.
- **Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)**
Koriste se najčešće kao izvor dokumentacije, analize i razmišljanja.
- **Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)**
- **Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)**

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetništvo, predstavnici, itd.)

Opis

Osnovna su ciljna skupina učenici u predtercijalnom obrazovanju (6–18 godina) i nastavnici iz neumjetničkih obrtničkih škola.
Druga su ciljna skupina studenti Nacionalnog sveučilišta za kazališnu i filmsku umjetnost u Bukureštu koji žele pohađati poslijediplomski program kazališne pedagogije.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Projekt potiče emotivni i društveni razvoj, znanstveno i kontekstualno samoizražavanje, kreativnost i maštu, spremnost na angažman te podupire unapređivanje pozitivnih i kreativnih komunikacijskih vještina kao suprotnost strahu i agresiji.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Kreativne vještine, timski rad, samoizražavanje, ocjenjivanje.

Znanjem

Interdisciplinarnosti.

Stavovima

Otvorenost za izazove i novine, spremnost na angažman, samouvjereno izražavanje zamisli, razmjena inovacija, poštivanje.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Projekt se provodi na osnovi sporazuma o partnerstvu udruge Das Wiener Kindertheater, Nacionalnog sveučilišta za kazališnu i filmsku umjetnost u Bukureštu i MoESR-a.

Svaki partner preuzima posebne odgovornosti:

- Udruga Das Wiener Kindertheater zadužena je za 20-satnu edukaciju i smjernice za prevođenje vodiča (*Podigni zastor!*) na rumunjski.
- Nacionalno sveučilište za kazališnu i filmsku umjetnost u Bukureštu prevelo je vodič.
- MoESR organizira konferenciju (u partnerstvu s drugom Das Wiener Kindertheaterom) i koordinira provođenje i praćenje projekta.
- Razvoj završnih dokumenta (kurikulum i edukacija) zajednička je zadaća svih partnera.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Projekt je usredotočen na metode neformalnog poučavanja s ciljem da se poboljša i obogati formalni obrazovni sustav.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Kurikulum razvijen u okviru programa bit će uključen u nacionalni školski kurikulum. U rumunjskom predtercijalnom obrazovnom sustavu kurikulum je sačinjen od obveznog kurikuluma (75%) i školskog kurikuluma (25%).

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Izborna nastava temeljit će se na pisanom kurikulumu koji odobrava MoESR.

Informacije

Resursi

Ekspertizu i financije osiguravaju svi partneri.

Organizacija/uprava

Projektom upravljaju javne (MoESR – Ministarstvo obrazovanja i znanstvenog istraživanja, Nacionalno sveučilište za kazališnu i filmsku umjetnost u Bukureštu) i privatne (Das Wiener Kindertheater) institucije.

Inicijativa

- Podjela odgovornosti; više organizacija (partnerstvo formalnih grupa ili organizacija)

Internetske stranice

www.initiativaeducationala.teatrulvienezdecopii.ro
www.unatc.ro

Preporuke

Uvođenje kazališnih i umjetničkih tehnika kao didaktičkih metoda i pomagala u početnu edukaciju za nastavnike zasigurno će unaprijediti obrazovne rezultate kod učenika i nastavnika te buduće profesionalne karijere studenata. To će pridonijeti oslobađanju skrivenih talenta i sposobnosti, razvijanju intuicije i poticanju mašte i kreativnosti.

SLOVAČKA

A. Osnovna škola za umjetnost

Opće informacije

Vremenski okvir Trajna aktivnost

Opis Osnovna škola za umjetnost (ESA) posebna je vrsta škole organizirana u kontekstu nacionalnog kurikuluma, koja daje paralelne obrazovne programe za darovitu djecu da bi produbila svoj interes i razvila vještine u jednom ili u više umjetničkih područja za djecu i mlade koji će nastaviti školovanje u srednjim umjetničkim školama, višim obrazovnim institucijama za stručno usavršavanje učitelja ili u umjetničkoj orijentaciji. Djeca pohađaju ESA-u nakon obvezne nastave. ESA osigurava prostor i odraslima za umjetničke aktivnosti i stoga ima komponentu cjeloživotnog učenja. Predmeti pokrivaju gotovo sva umjetnička područja, osobito glazbu, književnost i dramu, ples, umjetnost i vizualnu umjetnost, audiovizualne umjetnosti i multimedije. Glazba, umjetnost i vizualne umjetnosti tradicionalno su najzanimljiviji učenicima. Umjetničko obrazovanje i učenje u osnovnoj školi organizira se na pojedinačnoj i grupnoj osnovi, a upotpunjeno je završnim ispitom. Dakle, ESA daje formalno obrazovanje s neformalnim i informalnim obilježjima.

- Politička mjera/politički program

Upečatljiva obilježja

ESA:

- razvoj umjetničkih i kulturnih kompetencija u svim umjetničkim područjima na način koji ne daje ili ne može dati obvezno formalno obrazovanje;
- posebna vrsta škole organizirana u kontekstu nacionalnog kurikuluma koja daje paralelne obrazovne programe za darovitu djecu koja pohađaju redovne osnovne škole, ili za odrasle koje zanima razvoj njihovih umjetničkih talenata;
- doprinosi povećanju kredibilitnosti umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi u formalnom, neformalnom i cjeloživotnom učenju;
- podupire i unapređuje razvoj kreativnosti kod učenika koji se može prenijeti u mnoge profesionalne kontekste;
- spaja formalno i neformalno učenje.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

ESA je izravno povezana s KK#8 jer daje specijalizirano umjetničko obrazovanje primarno fokusirano na razvoj praktičnih umjetničkih vještina. Aktivnosti također obuhvaćaju obrazovanje u kulturi u općem značenju, učenicima se daju sadržaji povezani s poviješću i teorijom umjetnosti i kulture te međukulturalne veze.

U kontekstu kulturne osviještenosti i izražavanja ESA izgrađuje posebnu umjetničku kompetenciju u raznim umjetničkim područjima, od glazbe do multimedija i audiovizualne produkcije. Kultiviranje samoizražavanja u različitim umjetničkim oblicima razvija kreativne vještine djece/učenika.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Umjetničkim izražavanjem učenici pokazuju svoje zamisli, osjećaje i stavove.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Poseban je naglasak na praksi, pa se poboljšava shvaćanje umjetnosti.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost**
Umjetnost, vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama, itd.
- **Primijenjene umjetnosti/dizajn**
Decoration, crafts, architecture, fashion, design, etc.
- **Media/multimedia**
Film, televizija, novine, internet, itd.
- **Baština/povijest/tradicija**
Tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje, itd.
- **Supkultura/drugačije kulture**
Urbana kultura itd.
- **Interdisciplinarnost:** doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/ obitelji

Opis

- Predškolska djeca
- Učenici osnovnih, srednjih i viših škola
- Odrasli, osobe s posebnim potrebama i društveno marginalizirana djeca

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

ESA osigurava umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi za sve, što pomaže učenicima da ostvare svoj potencijal u mnogim umjetničkim područjima i svoje osobne kvalitete, dakle doprinosi osobnom razvoju. Rezultati odražavaju kvalitetu učitelja. Kvaliteta ESA-e mjeri se s pomoću kvalitete, učestalosti i atraktivnosti javnih izvedbi, izložbi i natjecanja.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Kreativnost, samouvjerenost, rješavanje problema, ustrajnost, usredotočenost, suradnja, posvećenost, pouzdanost, prihvaćanje konstruktivnih povratnih informacija, odgovornost, produktivnost, inovativnost, fleksibilnost i prilagodljivost, vještine rukovođenja (preuzimanje rizika, učenje o dosljednosti sebi, sposobnost korištenja mitova i simbolike), promatranje (svijest o raspoloženju, stavovima i sredini), komunikacija, društvene i kulturne vještine, itd.

Znanjem

Opće i posebno, ovisno o umjetničkom području.

Stavovima i vrijednostima

Osobni stavovi, nacionalni identitet, snošljivost, odgovornost, posvećenost, ustrajnost, fleksibilnost, prihvaćanje, senzibilnost, radišnost, itd.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

- Vlada
- Škola
- Mladi
- Zajednica

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Da. Obrazovanje i učenje u ESA-i uklapa se u nacionalni kurikulum koji razvija Nacionalni institut za obrazovanje (Nacionalna uprava za obrazovanje), administrativno tijelo pod izravnom upravom Ministarstva obrazovanja, znanosti, istraživanja i sporta Republike Slovačke.

ESA evaluira Nacionalni školski inspektorat koji prati i kontrolira kvalitetu obrazovanja i upravljanja školom, uključujući razvoj i primjenu školskog kurikuluma (sadržaj i ciljevi), procese poučavanja i učenja, materijalne i tehničke uvjete i kvalifikacije učitelja.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	Kurikulum je osmišljen za usavršavanje vještina povezanih s dva nacionalna kurikularna predmeta – umjetnost i glazba – za vrtiće, osnovne i srednje škole. ESA daje uspješno, učinkovito i visokokvalitetno obrazovanje i učenje o umjetnosti i kulturi za sve one koji imaju želju i interes za područja umjetnosti i kulture. Pohađanje ESA-e preduvjet je za daljnje umjetničko obrazovanje i sveučilišnu specijalizaciju.
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	Temelji se na nacionalnom kurikulumu za ESA-u i na školskom kurikulumu.

Informacije

Resursi	Financijska sredstva uglavnom su namijenjena javnim školama općina i regionalnih vlasti. Manji dio financiranja pokrivaju školarine koje dvaput godišnje plaćaju roditelji ili učenici. Školarine su skromne (20–60 € za polugodište, ovisno o regiji, a 50–120 € za odrasle). ESA je stoga lako dostupna javnosti, ali vrlo je teško dostupna, tj. nedostupna je skupinama s najnižim prihodima.
Organizacija/uprava	ESA-om upravljaju odgovorni za javno obrazovanje (196 škola), privatni subjekti (114 škola) i crkvene škole (11 škola). One su najčešće smještene u gradovima, a postoji i oko 800 podružnica u manjim mjestima i selima. Dakle, dobro je razvijena mreža za specijalizirano osnovnoškolsko umjetničko obrazovanje. Dužnost je voditelja ESA-e, a to su prije svega učitelji, da poboljšaju kvalitetu obrazovanja s pomoću kreativnog i konstruktivnog nadzora.
Inicijativa	Političari/administracija/voditelji programa/Vlada
Internetske stranice	www.minedu.sk www.statpedu.sk

Preporuke

- Nikomu se ne smije uskratiti umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi.
- Izgradnja općeg konsenzusa u obrazovnoj politici na svim razinama uprave ističe važnost umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi kao kurikularnog područja koje općenito podiže kvalitetu obrazovanja i učenja.
- Definiranje optimalne administrativne i zakonske regulacije i uvjeta za bolje razumijevanje uloge i zadaće umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi u okviru formalnog i neformalnog obrazovanja.
- Povećati vjerodostojnost umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi u formalnom, neformalnom i cjeloživotnom učenju.

B. Supertrieda (Super razred)

Opće informacije

Vremenski okvir	Utemeljeno 2005. Posljednji Super razred održao se od rujna 2014. do lipnja 2015.
Opis	Program Super razred jest natjecanje u kojem školski razredi predstavljaju glazbeno-dramske izvedbe ili videoklipove na zadanu temu. Projekt se provodi i organizira pod vodstvom civilne udruge Supertrieda. Sudionici dolaze iz osnovnih i srednjih škola te iz škola za učenike s posebnim potrebama. Ministarstvo obrazovanja, znanosti, istraživanja i sporta Republike Slovačke nadgleda projekt. Osnovna je zamisao dati tisućama djece koja nemaju specijalizirano umjetničko obrazovanje u školi priliku da se u suradnji s drugim učenicima aktivno uključe u umjetničku/kulturnu produkciju, dakle promiču se društvene i građanske vještine i stavovi. Projekt također ima za cilj podizanje standarda glazbenog i umjetničkog obrazovanja u redovitim školama, koji je posljednjih desetljeća znatno opao (zbog mnogih nekvalificiranih učitelja i nastavnika, zapostavljanja tih predmeta od strane školske uprave te zbog predavanja koja nisu privlačna djeci). Projekt je stoga kombinacija formalnog i neformalnog obrazovanja.

Službeni su partneri projekta Predstavništvo Europske komisije u Republici Slovačkoj i Slovački komitet UNICEF-a.

Projekt ima za cilj:

- poboljšati osobne veze i društvenu koheziju u razredu i između djece, ukloniti nasilje i motivirati djecu da budu aktivna te da surađuju i međusobno i s učiteljima i nastavnicima;
- dati što većem broju djece mogućnost da spoznaju svoje umjetničke vještine, talente i sposobnosti;
- podržati i razviti dječju kreativnost, sposobnosti i prezentacijske vještine;
- podići kulturnu razinu kod djece, naučiti ih da osjećaju, razmišljaju i budu sretni u životu;
- povećati kredibilnost učenja umjetnosti u školi i učiniti predmete kao što su glazba, umjetnost, slovački i engleski jezik zanimljivijima.

-
- Projekt
 - Mreža/partnerstvo
 - Drugo – natjecanja

Upečatljiva obilježja

Jedinstvenost ovog projekta sadržana je u ova tri načela:

Sudionici su cijeli razredi; svako dijete u razredu mora sudjelovati i preuzeti aktivnu ulogu, ma kakva ona bila. Sudjelovanje je otvoreno samo za cijele razrede. Stoga se tijekom projekta radikalno smanjuje izostajanje s nastave i poboljšava interna kohezija u razredu.

- Projekt se ne odvija samo u "redovnim" školama, već i u školama za učenike s posebnim potrebama i centrima za preodgoj (ustanove za maloljetne prijestupnike).
- Djeca kreiraju produkciju, započevši s pisanjem scenarija, skladanjem glazbe ili pjesama, pripremom scenografije, snimanjem filma/videoa i izvođenjem komada. Učitelj/nastavnik samo usmjerava rad, a u nižim razredima (8–10 godina) pomaže oko scenarija, režije i produkcije.
- Projekt započinje krajem rujna kad organizacijski odbor objavljuje teme (koje govore o gorućim društvenim problemima). Završava potkraj svibnja s nacionalnom završnicom u nekom slovačkom kazalištu.
- Djeca pripremaju i realiziraju produkciju te su motivirana da koriste vještine i znanja iz raznih umjetničkih područja (glazba, vizualne umjetnosti, drama, film, književnost). Produkcije su sinteza mnogih kurikularnih predmeta, uključujući slovački i engleski jezik, etiku i vjeronauk.
- Učenici su motivirani da razviju ne samo kulturne kompetencije već i društvene i građanske; tijekom pripremanja produkcije uče se međusobnoj suradnji, razvijaju metodologije aktivnosti, prihvaćanju drugačijih gledišta i uključivanju djece koja su "drugačija". Stoga aktivnost pomaže sprječavanju društvenog isključivanja i nasilja.
- Aktivnost savršeno kombinira načelo individualnog prava na kvalitetno umjetničko obrazovanje / obrazovanje u kulturi, poštivanje individualnog identiteta djece i kreativnost s načelom rada u zajednici i za zajednicu.
- Svaki natjecatelj (razred) dobiva nagradu za neko jedinstveno obilježje svoje izvedbe, a to poboljšava motivaciju.
- Za djecu je aktivnost u biti akcijska igra. Ona surađuju u stvaranju zajedničkog umjetničkog djela.
- Ovo je jednostavan način da učitelji i nastavnici povećaju kredibilnost umjetničkih predmeta u školi te da uče djecu materinskom ili stranom jeziku (najčešće engleskom i njemačkom).
- Dvaput godišnje organiziraju se posebni seminari za učitelje i nastavnike da bi poboljšali svoje menadžerske vještine u okviru projekta i kontinuirano se obrazovali u svojem predmetu: umjetnost, glazba, drama, itd.
- Projekt je uspješno proveden u inozemstvu: u Mađarskoj, Rumunjskoj, Srbiji i Ukrajini (najčešće u slovačkim zajednicama) te u Češkoj, Francuskoj, Poljskoj i Švicarskoj.
- Jedini je umjetnički i obrazovni projekt iz Srednje Europe koji je ušao u europsku selekciju za "Model dobre prakse europske edukacijske mreže".

- Projekt je 2012. dobio nagradu "Odskočna daska: inovirajmo za djecu!", dio je mreže Ashoka za Europu.
- Spaja formalno i informalno obrazovanje.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?

Super razred:

- kombinira sve dimenzije i vidove sadržane u definiciji KK#8, kako su razvijene u radnoj skupini OMK;
- kod djece razvija samooizražavanje u raznim umjetničkim područjima, dakle njihove kreativne vještine;
- podiže kulturnu razinu kod djece, uči ih kako razmišljati, kreirati i shvatiti svijet, kako biti sretan i zadovoljan u životu;
- prenosi opće kompetencije, ističe ulogu kulture u razvoju osobnog i kolektivnog identiteta te pomaže djeci da budu otvorena i da poštuju kulturnu raznolikost;
- razvija osobne kvalitete kod djece:
- aktivira druge ključne kompetencije, naime KK#5, KK# 6 i KK#7.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Proizvodnja/stvaranje
- Zamjećivanje/analiziranje
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama, itd.)
- Primijenjene umjetnosti/dizajn (npr. uređenje interijera)
- Mediji (npr. film)
- Baština/povijest/tradicija (npr. vjerska tradicija, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. vjerske tradicije, urbana kultura, kultura useljenika)
- Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturalnim temama (npr. društvena uključenost, aktivan način života)

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/ obitelji
- Drugi

Opis

- Učenici (6–19 godina)
- Učenici s posebnim potrebama u obrazovanju
- Učenici u posebnim obrazovnim centrima (npr. rehabilitacijski centri)
- Etnički mađarska i romska djeca
- Roditelji

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

“Ovo je učinkovito pomagalo u borbi protiv nasilja u školi. Djeca se uče toleranciji, razvijaju kreativnost i motivira ih se da redovito pohađaju nastavu (posebno u područjima u kojima se nastava vrlo slabo pohađa). Djeci omogućava da osjete moć kreacije i prakticiraju umjetnost i glazbu”. (www.supertrieda.com)

Ocjenjivači su projekta u fazi realizacije natjecatelji, stručnjaci i nestručnjaci. Rezultate projekta u mnogim istraživačkim studijama obrađuju voditelji glazbenog obrazovanja i muzikolozi te studenti u svojim diplomskim i poslijediplomskim radovima.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Kreativnost, rješavanje problema, ustrajnost, usredotočenost, suradnja, prihvaćanje konstruktivnih povratnih informacija, odgovornost, produktivnost, inovativnost, fleksibilnost i prilagodljivost, vještine rukovođenja (preuzimanje rizika, učenje o dosljednosti sebi, sposobnost korištenja mitova i simbolike), promatranje (svijest o raspoloženju, stavovima i sredini), komunikacija, društvene i kulturne vještine, itd.

Znanjem

Opće i posebno znanje na koje utječe tema natjecanja koja se mijenja svake godine i govori o trenutnim društvenim pitanjima u Slovačkoj, Europi i svijetu.

Stavovima

Osobni identitet, snošljivost, odgovornost, fleksibilnost, prihvaćanje, senzibilnost, radišnost, otvorenost za raznovrsnost i razliku (u kontekstu demokratskih, humanističkih vrijednosti) itd.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Projekt se provodi i organizira pod vodstvom civilne udruge Super razred (informalno obrazovanje).

Organizacijski odbor:

- Ministarstvo obrazovanja, znanosti, istraživanja i sporta Republike Slovačke
- Predstavništvo Europske komisije u Republici Slovačkoj
- Slovački komitet UNICEF-a.
- Grad Bratislava
- Gradonačelnici gradova/općina i načelnici sela
- Umjetnički direktori kazališta

Stručno savjetovanje:

- Sveučilište u Prešovu, Prešov
- Pedagoški fakultet, Sveučilište Comenius u Bratislavi
- Akademija izvedbenih umjetnosti u Bratislavi
- Sveučilište Matej Bel, Banská Bistrica

Kazališta:

- Teatro Wüstenrot
- Staro kazalište, Nitra
- Kazalište lutaka, Košice
- Slovački komorni teatar, Martin
- Kazalište lutaka Bratislava
- Kazalište Alexander Duchnovič, Prešov
- Istropolis, Bratislava
- SMH, Banská Bistrica

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Da, sudjelovanje je omogućeno svim razredima u osnovnim i srednjim školama te svakoj grupi učenika iz neumjetničke škole. Projekt nadgleda Ministarstvo obrazovanja, znanosti, istraživanja i sporta Republike Slovačke.
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	U Slovačkoj je Super razred dio službenog nacionalnog kurikulumu za umjetnosti i glazbu.
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	Ne

Informacije

Resursi	<p>Supertrieda nema zaposlenih. Projekt se temelji na volonterskom radu onih koji vjeruju u njegovu vrijednost. Tim sačinjava 10 stručnjaka entuzijasta i menadžera koji organiziraju:</p> <ol style="list-style-type: none">1. obrazovanje za osnovne i srednje škole, za studente na fakultetima te radionice za djecu;2. cjelogodišnje natjecanje;3. Super razred za Slovake koji žive u inozemstvu;4. Super razred za etničke manjine;5. ljetni kampovi;6. konferencije o Super razredu. <p>Tim volontera obuhvaća oko 1000 učitelja.</p> <p>Cijena projekta iznosi oko 50.000 € godišnje. Troškovi pokrivaju unajmljivanje devet kazališta, unajmljivanje prostora za cjelogodišnje obrazovne aktivnosti, smještaj, nagrade, potvrde za tisuću djece sudionika, namirnice, troškove puta i nužne usluge.</p> <p>Projekt je financiran uz pomoć stipendija, potpora i sponzorskih donacija.</p>
Organizacija/uprava	Civilno/privatna udruga Supertrieda uz organizacijsku i logističku podršku nacionalnih i regionalnih obrazovnih vlasti, fakulteta za edukaciju učitelja i nastavnika, regionalnih vlada i kazališta (sve se regionalne selekcije i nacionalna završnica natjecanja odvijaju u kazalištu).
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none">• Razne osobe (neformalna skupina pojedinaca)• Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Internetske stranice	www.supertrieda.com www.supertrieda.sk

Preporuke

Umjetničko (specijalizirano) i kulturno (vodoravno) obrazovanje treba uvrstiti u formalni kurikulum jer određeni sadržaji, vještine i stavovi trebaju biti dostupni svima. Jednako su bitne neformalne i informalne dimenzije KK#8. Snažno se preporučuje da se:

- formalne, neformalne i informalne aktivnosti nadopunjuju i međusobno osnažuju;
- neformalne i informalne aktivnosti osmisle/organiziraju s aktivnim sudjelovanjem djece/učitelja/nastavnika ili lokalne zajednice i njezinih raznih segmenata/ciljnih skupina:
- aktivnosti kultiviraju i razvijaju kombinaciju sa što više dimenzija, aspekata, oblika i vještina na osnovi KK#8;
- uzme u obzir snažna povezanost i međusobna ovisnost KK#6 (društvena i građanska kompetencija) i KK#8 ne samo u (internom) sadržaju i utjecaju umjetničkih/kulturnih aktivnosti nego i u shvaćanja da je aktivno sudjelovanje u lokalnom kulturnom životu/ kulturnoj upravi sredstvo za osnaživanje lokalnog civilnog društva.

SLOVENIJA

A. Kazališna igraonica

Opće informacije

Vremenski okvir Od svibnja 2014. do prosinca 2015.

Opis Projekt Kazališna igraonica (Igrišče za gledališče) želi dovesti suvremeno kazalište u 20 škola diljem Slovenije i uključiti učenike ne samo kao konzumente umjetnosti nego i kao kreativne proizvođače. Projekt teži da umjetnost u školi ne bude samo predmet, nego nastavni instrument koji daje impresivne rezultate i ističe unutarnje vrijednosti umjetnosti u školi.

Jedan je od ciljeva projekta zaposliti mlade umjetnike i omogućiti im da u školi poučavaju suvremenu kulturu i umjetnost.

U projektu sudjeluje dvadeset slovenskih škola, svaka prima mladog umjetnika koji doprinosi obveznom i izbornom umjetničkom sadržaju (kazališni klubovi, glazbeni projekti) redovnog nastavnog programa i dana kulture. Program se najčešće provodi u školi, a popraćen je mnogim kazališnim izvedbama i radionicama, razgovorima i doživljajem kulturnog krajolika Ljubljane i drugih gradova.

Odabir je škola geografski raznovrstan, dakle povećava dostupnost visokokvalitetnih umjetničkih sadržaja u mjestima u kojima su te aktivnosti najčešće ograničene. Projekt također daje mogućnost razvoja nove publike.

- Projekt
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja

Kazališna igraonica sjajan je primjer međusektorske suradnje umjetničkih i obrazovnih područja koja uključuje razne sudionike: umjetnike, učenike, učitelje, nastavnike, škole, umjetničke organizacije, fakultete, menadžere i medije.

Projekt je dobro razrađen i sadrži sve elemente primjera dobre prakse: od pripreme do evaluacije, od popratne edukacije do aktivnog sudjelovanja.

Osnovne aktivnosti:

- obrazovni program za mlade umjetnike (mentorstvo, predavanja, radionice, itd.);
- obrazovni program za uključene učitelje (predavanja, radionice, itd.);
- dani kulture za niže i više razrede srednje škole;
- "spojeni" sati u redovnoj nastavi (u kojima se umjetnost koristi kao pedagoško pomagalo) uključuju suradnju umjetnika i učitelja i nastavnika u poučavanju obveznih tema (u okviru predmeta) s pomoću umjetnosti;
- kooperacija umjetnika i učitelja i nastavnika u izbornim predmetima kao što je kazališni klub, glazbeni projekti itd.;
- evaluacija.

Drugi je razlog za odabir ovog projekta činjenica da je jedan od njegovih ciljeva osmišljavanje modela umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi (ACE) u području kazališta na temelju prisutnosti umjetnika u ustanovi za formalno obrazovanje i njegove suradnje s učiteljem i nastavnikom. Model će biti važan doprinos kazališnom obrazovanju jer nudi etablirane metode, posebne sadržaje i didaktička pomagala, dakle opći razvoj ACE-a unapređuje se u kontekstu njegova značenja i osiguravanja uvjeta potrebnih za postizanje najboljih rezultata. Osigurat će se i primjeri dobre prakse za primjenu ovih sadržaja u drugim kontekstima i školskim predmetima. Model će sadržavati prijedlog za edukaciju učitelja i nastavnika u školi o ACE-u da bi se osigurala njihova uspješna suradnja s umjetničkim/kulturnim organizacijama.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Projekt omogućava mladima da uče o kazalištu kao umjetničkom obliku. Upoznaje ih se s modernim oblicima visokokvalitetnih izvedbenih umjetnosti. Radionice im omogućavaju razvoj kritičkog mišljenja i razmjenu mišljenja, dakle potiču mlade da poštuju mišljenja drugih.

Projekt također sadrži obrazovanje za uključene mlade umjetnike i učitelje/nastavnike. Timski rad učitelja/nastavnika i umjetnika potiče razmjenu mišljenja i učvršćuje druge vještine u obje profesije.

ACE osmišljava i stvara željene rezultate samo ako je omogućio neposredan susret sa zadanim umjetničkim djelom (tj. suvremenim i relevantnim izrazom i s njim povezanim sadržajem) i njihovim stvarateljima.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Izvedbe, rasprave, radionice.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Razvoj kritičkog mišljenja, razmjena mišljenja, poštivanje mišljenja drugih, timski rad.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Projekt učiteljima/nastavnicima i umjetnicima daje znanje kako se u radu s mladima primjenjuju moderni oblici visokokvalitetne izvedbene umjetnosti. Potiče razvoj kritičkog mišljenja i razmjenu mišljenja između učenika, učitelja/nastavnika i umjetnika, a sudionike poučava poštivanju mišljenja drugih.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)**
Drama, ples, glazba
- **Baština/povijest/tradicija (npr. vjerska tradicija, pripovijedanje)**
Pripovijedanje

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)
- Drugi: učitelji, nastavnici, mladi umjetnici

Opis Projekt je usmjeren na učenike od 11 do 18 godina, a na sudjelovanje se pozivaju razne ranjive skupine. Kulturna ponuda za te skupine općenito je slabo razvijena, a povrh toga njima je potreban poseban i mnogo suptilniji pristup u posredovanju sadržaja.

Mladi umjetnici koji su zaposleni tijekom projekta imaju priliku za praktičan rad, edukaciju, studiranje i mentorstvo. Mogu razviti svoje pedagoške vještine i znanja (uz pomoć dodatne edukacije i “spojenih” sati s učiteljima/nastavnicima).

Učitelji/nastavnici koji sudjeluju u projektu dobivaju dodatnu edukaciju (predavanja, radionice) o radu s umjetnicima i pripremi “spojenih” sati s umjetnicima.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Razviti model umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi u području kazališta na temelju prisutnosti umjetnika u ustanovi za formalno obrazovanje i njegovoj suradnji s učiteljem/nastavnikom;

- razviti suradnju između kulturnih institucija i škola;
- poučavati i podupirati timski rad učitelja/nastavnika i umjetnika s pomoću dodatne edukacije;
- omogućiti mladima sudjelovanje u visokokvalitetnom kulturnom i umjetničkom projektu, učiti o suvremenom kazalištu kao umjetničkom obliku, razviti kritičko mišljenje, itd.

1 Basic school in Slovenia is a single structure of primary and lower-secondary school, for children from 6 to 14.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Gluma, kritičko mišljenje, timski rad, kreativnost.

Znanjem

O suvremenoj umjetnosti, pripovijedanju, radu s umjetnicima.

Stavovima

O suvremenoj umjetnosti, poštivanju mišljenja drugih.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Bunker, Ljubljana, Slovenija (www.bunker.si/eng/)

Bunker je neprofitna organizacija za realizaciju i organizaciju kulturnih događaja. Producira i predstavlja suvremeno kazalište i plesne predstave, organizira različite radionice i druge obrazovne programe, primjenjuje različite istraživačke metode u području kulture i vodi *Mladi levi*, jedan od najpoznatijih međunarodnih festivala.

Bunker ima za cilj da inovativnim pristupom osvježi i okrijepi slovenski kulturni prostor. Potiče mobilnost umjetnika i njihovih radova u Sloveniji i inozemstvu, promiče preplitanje raznih umjetničkih disciplina. Stvara prostor koji omogućava razmjenu iskustava, znanja i interesa između umjetnika i publike. Bunker želi potaknuti rasprave o raznim umjetničkim praksama i temama, kreirati umjetničke programe i događaje koji govore o bitnim društvenim, ekološkim, političkim i kulturnim pitanjima.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Da. U projektu sudjeluje 20 slovenskih škola, a svaka prima mladog umjetnika. Projekt sadrži obrazovne programe za uključene učitelje/nastavnike (predavanja, radionice), dane kulture za niže i više razrede srednje škole (svaka škola ima obvezne dane kulture, oni žele razviti "dane" koji ne bi samo nudili doživljaj suvremene umjetnosti, nego bi se na njima održavale radionice, vodili razgovori, rasprave za djecu, itd.), "spojene" sate u redovnoj nastavi (na kojima se umjetnost koristi kao pedagoško pomagalo), što sadrže suradnju umjetnika i učitelja/nastavnika u poučavanju obveznih tema s pomoću umjetnosti te suradnju učitelja/nastavnika i umjetnika u izbornom predmetu kao što su glazbeni projekti, odnosno kazališni klub.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Vidi ranije navedeno objašnjenje.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Vidi ranije navedeno objašnjenje.

Informacije

Resursi

Europski socijalni fond i Ministarstvo kulture (85% + 15%)

Organizacija/uprava

NVO Bunker, Ljubljana, Slovenija

Inicijativa

- Jedna organizacija (formalna skupina ili organizacija)
- Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
- Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice

www.bunker.si/eng/theatre-playground

www.igriscezagledalisce.si

(samo na slovenskom, ali se preporučuje videodokumentacija i fotodokumentacija projekta)

Preporuke

Zajedno organizirati stručno usavršavanje za djelatnike u obrazovnim ustanovama, umjetnike i djelatnike u kulturi.

Predstaviti i promicati postojeće dobre prakse i potaknuti razvoj primjera dobre prakse temeljenih na uskoj suradnji obrazovnih i kulturnih ustanova/umjetnika (priprema ACE-modela za razna umjetnička područja, priprema pedagoških pomagala, itd.).

Dati prvenstvo razvoju ACE-modela u područjima umjetnosti koja su slabije pokrivena u obrazovanju (kazalište, film, ples, itd.).

B. Program za nacionalno filmsko obrazovanje Art kino mreže Slovenije

Opće informacije

Vremenski okvir Od svibnja 2014. do prosinca 2015.

Opis Osnovni je cilj Programa za nacionalno filmsko obrazovanje Art kino mreže Slovenije (Nacionalni filmsko-vzgojni program v Art kino mreži Slovenije) popularizacija visokokvalitetnog filmskog obrazovanja u obrazovnim ustanovama i općinama diljem Slovenije. U projektu sudjeluje oko 16.000 djece i mladih iz više od 180 vrtića i škola.

Osnovne aktivnosti projekta:

- školske projekcije u umjetničkim kinima i rasprava (filmski program temelji se na odabiru visokokvalitetnih filmova prikladnih za razne dobne skupine);
- radionice animiranog filma u vrtićima i školama prije i nakon prikazivanja filma;
- razvoj edukacijskih materijala za edukatore. Projekt sadrži obrazovne programe za mlade filmske edukatore (mentorstvo, filmske radionice i radionice animiranog filma, praćenje rasprave nakon školskih projekcija, itd.).

Projekt je planiran kao pilot razvoj modela nacionalnog filmskog obrazovanja i bit će evaluiran.

- Projekt
- Mreža/partnerstvo

Upečatljiva obilježja

Projekt je odabran zbog toga što je jedan od njegovih ciljeva razmjena pozitivnih iskustava i metoda učenja Kinobalon programa za mladu publiku u Kinodvor kinu, www.kinodvor.org/en/kinobalon (dobitnik nagrade Europa Cinema), s drugim članovima mreže. Dakle, djeci diljem Slovenije, od predškolske razine do viših razreda srednje škole, daje se visokokvalitetno filmsko iskustvo, s posebnim naglaskom na područja u kojima je filmsko obrazovanje slabije razvijeno ili ne postoji.

Ovaj je projekt dobro razrađen i sadrži sve elemente primjera dobre prakse: od pripreme do evaluacije, od dodatne edukacije do aktivnog sudjelovanja.

Odabran je i zbog toga jer je jedan od njegovih ciljeva razvoj modela za nacionalni program filmskog obrazovanja. Model će biti važan doprinos disciplini filmskog obrazovanja i sadržavat će ponudu etabliranih metoda, posebnih sadržaja i didaktičkih pomagala.

Filmski je program pomno odabran i uzima u obzir različite dobne skupine i različite vrste filma. Program se najviše sastoji od novih europskih filmova, cjelovečernjih filmova te animiranih i dokumentarnih filmova koji su posebno odabrani za djecu i mlade.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Projekt omogućava djeci, mladima i edukatorima da uče o filmu kao umjetničkom obliku koji kombinira razne grane umjetnosti. Istodobno potiče djecu i mlade da uče o nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj kulturi. Pripreme za film, razgovori i radionice nakon filma potiču kreativnost, osjećaj za estetiku i kritičko mišljenje. Mladi umjetnici unapređuju svoje društvene vještine, inovativnost i sposobnost povezivanja svoje kreativnosti i izražavanje stajališta s mišljenjima drugih.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Izrada animiranih filmova, rasprave, radionice.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Razvoj kritičkog mišljenja, razmjena mišljenja, poštivanje mišljenja drugih, timski rad.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
Projekt poučava učitelje/nastavnike i umjetnike kako se prikazuju visokokvalitetni filmovi djeci i mladima, razvija kritičko mišljenje i razmjenjuju mišljenja između učenika, učitelja/nastavnika i umjetnika te kako se poštuju mišljenja drugih.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- **Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)**
Film.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)
- Drugi: učitelji, mladi umjetnici

Opis

- Djeca i mladi: predškolska djeca (5–6 godina), učenici osnovnih škola od 9 do 14 godina (jedna struktura za osnovne i niže razrede srednjih škola) i učenici viših razreda srednjih škola od 17 do 18 godina.
- Odgajatelji/učitelji/nastavnici (vrtići, jedna struktura za osnovne i niže razrede srednjih škola), umjetnici (javne filmske ustanove i nevladine filmske udruge).

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Projekt doprinosi većoj dostupnosti filmskog obrazovanja i podupire bolje razumijevanje i uvažavanje filma.

Projekt nudi mladim filmskim edukatorima zaposlenje i stručnu edukaciju jer im omogućava stjecanje novih znanja i praktičnog iskustva u tom području.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Izrada animiranih filmova, kritičko mišljenje, timski rad, kreativnost, osjećaj za estetiku, društvene vještine.

Znanjem

O filmu, nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj kulturi i radu s umjetnicima.

Stavovima

O filmu, poticanje mladih da poštuju mišljenja drugih.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Art kino mreže Slovenije (<http://artkinomreza.si>)

Art kino mreže Slovenije udruga je 27 gradskih kina i izložbenih prostora s ciljem povezivanja kvalitetnih kinematografa i umjetničkog filma. Mreža, koja je s radom započela 2003. godine, formalno je osnovana 2010. U Osnivačkoj povelji članovi mreže obvezali su se na suradnju u područjima tehničke opreme, kvalitetnog programa s naglaskom na europskom filmu, osiguravanja filmskog obrazovanje za sve uzraste, promicanja i rada na širokoj dostupnosti filmske kulture i njezinih sadržaja. Do danas je udruga uspješno pomagala svojim članovima u procesu digitalizacije organiziranjem edukacijskih seminara i doprinosom razvoju stručnosti osoblja za program i tehniku, što je omogućilo opstanak i razvoj nekoliko kina te je rezultiralo visokokvalitetnim i raznovrsnim filmskim programom u Sloveniji. Danas, a tako će biti i u idućim godinama, mreža posebno ističe programe filmskog obrazovanja, uključujući pokretanje programa za nacionalno filmsko obrazovanje.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Da. U projektu sudjeluje više od 180 slovenskih vrtića i škola. Sadrži obrazovne programe za uključene odgajatelje/učitelje/nastavnike i za dane kulture za vrtiće, jednu strukturu za osnovne niže te više razrede srednje škole (dani kulture dio su školskog kurikulumu).

Većina projekcija popraćena je nastavnim materijalom koji učitelji/nastavnici mogu koristiti u razredu. Za mnoge filmove predlažu se posebne radionice i predavanja prilagođena temi filma i dobi uključene djece.

Program također sadrži visokokvalitetne dječje knjižice za odabrane filmove u programu. U njima su dodatne informacije o filmu, teme iz filma, igre i literatura povezana s filmom, a uvijek su popraćene ilustracijama odabranih slovenskih umjetnika.

Više informacija o filmovima, nastavnim materijalu i dječjim knjižicama dostupno je na slovenskom: <http://artkinomreza.si/wp-content/uploads/2015/02/Katalog-Nacionalnifilmsko-vzgojni-program-v-AKMS.pdf>

Animirani filmovi koje su izradili sudionici u projektu dostupni su na:

https://www.youtube.com/channel/UCIYjnW9t9rcZxLi2EMQq_sQ

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Vidi ranije navedeno objašnjenje.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Vidi ranije navedeno objašnjenje.

Informacije

Resursi Europski socijalni fond i Ministarstvo kulture (85% + 15%)

Organizacija/uprava Kombinacija nevladinih udruga i javnih tijela

Inicijativa

- Jedna organizacija (formalna skupina ili organizacija)
- Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
- Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice <http://artkinomreza.si/nacionalni-filmsko-vzgojni-program/>

Preporuke

Zajedno organizirati stručno usavršavanje za djelatnike u obrazovnim ustanovama, umjetnike i djelatnike u kulturi.

Predstaviti i promicati postojeće dobre prakse i potaknuti razvoj primjera dobre prakse temeljenih na uskoj suradnji obrazovnih i kulturnih ustanova/umjetnika (priprema modela za umjetničko obrazovanje i obrazovanje u kulturi na različitim umjetničkim područjima, priprema pedagoških pomagala, itd.).

Dati prednost razvoju umjetničkog obrazovanja / obrazovanja u kulturi u područjima umjetnosti koja su slabije pokrivena u obrazovanju (kazalište, film, ples, itd.).

ŠPANJOLSKA

A. LÓVA – Opera kao metoda učenja

Opće informacije

Vremenski okvir Cijela školska godina, od rujna do lipnja

Opis Učenje na temelju projekta: razvoj operne/kazališne trupe u školi, na nastavi (formalno obrazovanje) predstaviti 13 autonomnih zajednica: Madrid, Valencia, Andaluzija, Navarra, Extremadura, Galicija, Castilla la Mancha, Castilla León, Murcia, Aragón, Cantabria, La Rioja, Kanari.

- Čitanje i pisanje u različitim medijima (tiskano, digitalno); pisanje libreta originalne opere.
- Govor: rasprava o temi opere, podjela uloga pojedincima iz trupe (profesionalni rječnik), gluma pred publikom.
- Pjevanje i skladanje originalne glazbe.
- Scenografija i režija: oblikovanje i kreiranje (mjerenje, brojanje, slikanje, organiziranje).
- Traženje prikladnog kazališta za izvođenje opere.

- Projekt
- Drugo

Upečatljiva obilježja Obuhvaća oblikovanje, razvoj, pisanje i produkciju izvorne opere s pomoću uklapanja standarda kurikulumuma i razne faze procesa.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Projekt promiče razvoj izražajne komponente estetičkih sposobnosti i kreativnosti te dobro vladanje tim sposobnostima povezanim s raznim umjetničkim i kulturnim kodeksima da bi ih sudionici upotrebljavali kao sredstvo komunikacije i osobnog izražavanja. Također se potiče interes sudionika da aktivno sudjeluju u vlastitoj kulturi.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Proizvodnja/stvaranje
- Zamjećivanje/analiziranje
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerske tradicije, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji

Opis • Osnovno i srednjoškolsko obrazovanje (6 do 16 godina)

Cilj(evi)

- Opća zadaća/cilj(evi)** Razvoj ključnih kompetencija:
- komunikacija na materinskom jeziku/stranom jeziku
 - matematička kompetencija i osnovna kompetencija u znanosti i tehnologiji;
 - digitalna kompetencija;
 - učiti kako učiti;
 - društvena i građanska kompetencija;
 - smisao za inicijativu i poduzetništvo.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Projekt promiče razvoj izražajne komponente estetičkih sposobnosti i kreativnost te dobro vladanje tim sposobnostima povezanim s raznim umjetničkim i kulturnim kodeksima da bi ih sudionici upotrebljavali kao sredstvo komunikacije i osobnog izražavanja.

Znanjem

Čitanje i pisanje, govor, itd.

Stavovima

Unapređivanje kulturne osviještenosti i izražavanja kod djece.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Škole koriste vlastite resurse za provođenje projekta, a dobivaju i potporu udruge Lóva, koje se financira iz javnih fondova Pedagoškog programa Kraljevskog kazališta u Madridu i Ministarstva obrazovanja, kulture i sporta.

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?

Lóva je projekt koji vode razrednici u razredima (formalno obrazovanje). Učitelji/nastavnici i učenici razrede preobražavaju u operne trupe. Tijekom školske godine učenici od početka do kraja stvaraju operu ili mjuzikl. Oblikuju profesionalne timove (pisci, glumci, scenografi, kostimografi, šminker, tehničari za rasvjetu, odnosi s javnošću, inspicijent i produkcija), pišu scenarij, oblikuju scenografiju, skladaju glazbu, šiju kostime, razvijaju reklamnu kampanju, određuju proračun, dizajniraju rasvjetu, traže kazalište za premijeru, itd.

Na kraju izvode operu, potpuno originalno djelo, uz minimalnu pomoć odraslih. Učitelji/nastavnici samo usmjeravaju i nadgledaju rad.

Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?

Ovaj je program povezan s obveznim predmetima.

Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?

Da.

Informacije

Resursi

Škole koriste vlastite resurse za provođenje ovog projekta.

Organizacija/uprava

Javna i privatna tijela uprave

Inicijativa

- Jedna organizacija (formalna skupina ili organizacija)
- Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)

Internetske stranice

LÓVA <http://proyectolova.es/>

Dokumentarac prikazuje projekt kako ga vide protagonisti:
<http://proyectolova.es/documental/>

Preporuke

Provesti u praksi projekte uključene u okvir formalnog obrazovanja koji pokrivaju ne samo standarde učenja kurikuluma nego i razne vidove umjetničke i kulturne osviještenosti i izražavanja. Ovi se projekti moraju osmisliti tako da promiču sposobnost izražavanja i komuniciranja s pomoću raznih umjetničkih i kulturnih kodeksa, kreativnosti i uz aktivno sudjelovanje djece i mladih.

B. MUS-E program – Obrazovno i društveno uključivanje s pomoću umjetnosti

Opće informacije

Vremenski okvir Radionice tijekom godine

Opis Projekt je prisutan u 10 autonomnih zajednica: Valencija, Andaluzija, Navarra, Extremadura, Cataluňa, Galicija, Castilla la Mancha, Murcia, País Vasco, Kanari, Madrid; i dva autonomna grada: Ceuta i Melilla.

Program je razvijen u radionicama (kazalište, ples, vizualne umjetnosti, cirkus, borilačke vještine, joga, mađioničari). Vode ga profesionalni umjetnici iz različitih područja kulture i pritom surađuju s učiteljima/nastavnicima tijekom nastave.

- Političke mjere/politički program
- Infrastruktura (npr. zgrada, okoliš, virtualna platforma)
- Projekt
- Drugo

Upečatljiva obilježja Jačanje samopouzdanja kod učenika koji se teško uklapaju u društvo.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Projekt promiče poznavanje, razumijevanje i uvažavanje drugačijih kulturnih i umjetničkih izraza te sposobnost da ih se sagleda u kritičkom duhu, ali otvoreno i s poštovanjem, kao izvor osobnog obogaćivanja i zadovoljstva.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Proizvodnja/stvaranje
- Zamjećivanje/analiziranje
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerske tradicije, pripovijedanje)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Roditelji/obitelji

Opis • Razne skupine iz osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja (6 do 16 godina) koje se teško uklapaju u društvo.

Cilj(evi)	
Opća zadaća/cilj(evi)	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje samopouzdanja kod učenika • Usmjeravanje kreativnosti • Osiguravanje resursa za punopravno sudjelovanje u društvenom i školskom životu
Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama Projekt promiče razvoj izražajne komponente estetičkih sposobnosti i kreativnost te dobro vladanje tim sposobnostima povezanim s raznim umjetničkim i kulturnim kodeksima da bi ih sudionici upotrebljavali kao sredstvo komunikacije i osobnog izražavanja.</p> <p>Znanjem Čitanje i pisanje, govor i stvaranje.</p> <p>Stavovima Unapređivanje kulturne osviještenosti i izražavanja kod djece.</p>
Ključni akteri	
Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Glavni sudionici dolaze iz: <ul style="list-style-type: none"> • školske zajednice; • Zaklade Yehudi Menuhin
Formalno obrazovanje/škole	
Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Ne.
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	Ovaj je program povezan s obveznim predmetima.
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	Ne.
Informacije	
Resursi	Škole koriste vlastite resurse za provođenje ovog projekta, a primaju i financijsku potporu od Zaklade Yehudi Menuhin, koja je sklopila sporazum s Ministarstvom obrazovanja, kulture i sporta i s mjerodavnima za obrazovanje u uključenim autonomnim zajednicama.
Organizacija/uprava	Javna i privatna tijela uprave
Inicijativa	<ul style="list-style-type: none"> • Jedna organizacija (formalna skupina ili organizacija) • Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
Internetske stranice	MUS-E u Fundación Yehudi Menuhin http://fundacionyehudimenuhin.org/programas/mus-e/
Preporuke	
	Provesti u praksi projekte uključene u okvir formalnog obrazovanja koji pokriva ne samo standarde učenja kurikuluma već i razne aspekte umjetničke i kulturne osviještenosti i izražavanja. Ovi projekti moraju se osmisliti tako da promiču sposobnost izražavanja i komuniciranja uz pomoć raznih umjetničkih i kulturnih kodeksa, kreativnosti i aktivno sudjelovanje djece i mladih.

ŠVEDSKA

A. Inicijativa kreativna škola

Opće informacije

Vremenski okvir Od 2008.

Opis Općenito je u projekte kreativne škole uključen stručni djelatnik u kulturi (autor, umjetnik, pedagog iz muzeja) koji se poziva u školu da radi s učenicima na različite načine, a uvijek u vezi s temama koje se temelje na kurikulumu.

- Političke mjere/politički program

Upečatljiva obilježja Aktivnost uključuje stručne djelatnike u kulturi i proces učenja za svu školsku djecu te daje novu perspektivu školskim predmetima uz pomoć estetičkog procesa učenja. Djeca uče izražavati sebe i svoje znanje na različite načine, kao što je ples, glazba i umjetnost.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi "ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje"?

Inicijativa podrazumijeva učenje raznih predmeta s pomoću kulture i angažira djecu da se izraze uz pomoć kulture i umjetnosti.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- **Proizvodnja/stvaranje**
Učenici se potiču da se izražavaju na razne načine.
- **Zamjećivanje/analiziranje**
Učenicima se prenose razni načini za razumijevanje stvari.
- **Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (proizvodnja i percepcija)**
To je bitan cilj ove inicijative.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
 - Primijenjene umjetnosti (npr. uređenje interijera, arhitektura, moda)
 - Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
 - Baština/povijest/tradicija (npr. tkanje, rezbarenje, izrada nakita, vjerska tradicija, pripovijedanje)
 - Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)
 - Interdisciplinarnost: doprinos umjetnosti i kulture drugim neumjetničkim ili izvankulturnim temama (npr. okoliš, društvena klima, društvena uključenost, zdravlje, aktivan način života, sport)
- Ukoliko uključuje stručne djelatnike u kulturi i ustanove, rad može obuhvatiti razne vidove kulture.

Ciljane skupine

- Djeca/mladi
- Organizacije (NVO, tvrtke, kreativne industrije, poduzetnici, predstavnici, itd.)

Opis • Učenici u školi i stručni djelatnici u kulturi iz raznih područja, uključujući područje kulture.

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi) Jačanje suradnje škola i profesionalnog kulturnog života da bi se promicalo pravo sve djece na dostupnost kulture i da budu kreativna.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s	<p>Vještinama Osobno izražavanje na mnoge načine.</p> <p>Znanjem Učenje na drugačiji način prikladnije je za učenike koji slabo uče koristeći tradicionalne metode.</p> <p>Stavovima Razumijevanje drugačijih perspektiva.</p>
--	---

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja	Škole, djeca, mladi, kulturne organizacije, muzeji, kazališta, operne kuće, stručni djelatnici u kulturi, učitelji/nastavnici
--	---

Formalno obrazovanje/škole

Je li primjer ove dobre prakse povezan s formalnim obrazovnim sustavom?	Da.
Ako je formalno obrazovanje obuhvaćeno primjerom ove dobre prakse, kako je povezano sa školskim kurikulumom?	Mora biti utemeljen u školskom kurikulumu.
Ako su škole uključene u ovaj primjer, je li temeljen na pisanom/formalnom kurikulumu?	Da.

Informacije

Resursi	Oko 185 milijuna SEK.
Organizacija/uprava	Javna
Inicijativa	Političari/administracija/voditelji programa/Vlada
Internetske stranice	www.kulturradet.se (na švedskom)

Preporuke

Uključivanje kulture u škole jamči dostupnost kulture svoj djeci. Estetička naobrazba može poboljšati rezultate u drugim predmetima. Pozivanje umjetnika u škole jamči da će sva djeca iskoristiti svoje pravo o dostupnosti kulture.

B. Škole glazbe i umjetnosti

Opće informacije

Vremenski okvir	Kontinuirana aktivnost
Opis	<p>Ova aktivnost daje djeci i mladima mogućnost da uče i stvaraju s pomoću raznih metoda umjetničkog izražavanja. Na primjer, u slobodno vrijeme uče sviranje nekog instrumenta, ples ili slikanje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Političke mjere/politički program
Upečatljiva obilježja	Svoj djeci daje se odlično obrazovanje u području kulture te se nude drugačije metode izražavanja.

Ključna kompetencija

Kako je ovaj primjer dobre prakse povezan/pridonosi “ključnoj kompetenciji za kulturnu osviještenost i izražavanje”?

Mladi imaju priliku učiti, stvarati i izražavati se u umjetnosti i s pomoću nje. Pod vodstvom stručnog i iskusnog učitelja/nastavnika zajedno s drugim mladima i profesionalnim umjetnicima razvijaju kulturnu osviještenost.

Kultura

S kojim je vještinama povezana ova dobra praksa?

- Produkcija/stvaranje
- Na primjer, učenje sviranja instrumenta ili plesa.
- Zamjećivanje/analiziranje
- Učenje nečeg drugačijeg otvara novu perspektivu.
- Razmišljanje o umjetnosti/kulturi (produkcija i percepcija)
- Učenje novih sadržaja i stjecanje nove perspektive.

S kojim je područjima kulture povezana ova dobra praksa?

- Umjetnost (npr. vizualne umjetnosti, glazba, ples, književnost, drama)
- Mediji (npr. film, televizija, novine, internet)
- Supkultura/drugačije kulture (npr. hip hop kultura, romska kultura, urbana kultura, kultura useljenika)

Ciljane skupine

- Djeca/mladi

Opis

- Djeca i mladi od 7 do 20 godina

Cilj(evi)

Opća zadaća/cilj(evi)

Mladima se nudi mogućnost da uče, razvijaju se i stvaraju s pomoću raznih metoda umjetničkog izražavanja.

Ova dobra praksa pomaže ciljnoj skupini s

Vještinama

Sviranje instrumenta, ples, slikanje, gluma na pozornici, itd.

Znanjem

Novog predmeta.

Stavovima

Raditi u grupi, nastupati.

Ključni akteri

Osobe koje su odgovorne za primjer ove dobre prakse dolaze iz ovih područja

Mladi, poučavanje, umjetnost i kultura

Informacije

Resursi

Javno općinsko financiranje, troškovi su promjenjivi.

Organizacija/uprava

Javna i privatna

Inicijativa

- Kombinacija odgovornosti: više od jedne organizacije (partnerstvo formalnih skupina ili organizacija)
- Političari/administracija/voditelji programa/vlada

Internetske stranice

www.kulturskoleradet.se

Preporuke

Djeca i mladi u slobodno vrijeme trebaju pohađati tečajeve u raznim područjima kulture. Mogu naučiti svirati neki instrument ili se izražavati slikanjem ili plesom, što unapređuje sposobnosti djece i mladih u raznim područjima učenja te proširuje njihov svjetonazor.

KAKO NABAVITI IZDANJA EU-A

Besplatna izdanja:

- jedan primjerak:
EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)
- više primjeraka ili plakati/mape:
od predstavnika (http://ec.europa.eu/represent_en.htm);
od delegacija u zemljama koje nisu članice EU-a
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_en.htm);
kontaktirajte servis Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_en.htm)
ili nazovite 00 800 6 7 8 9 10 11 (besplatan telefon u zemljama EU-a) (*).

(* Informacije su besplatne, kao i većina poziva (neki operateri, govornice ili hoteli vjerojatno će naplatiti telefonsku uslugu).

Kupovanje izdanja:

- EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)

